

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY WYŚMIERZYCE NA LATA 2016-2023

Spis treści

1.	Wstęp	3
2.	Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi gminy	4
3.	Diagnoza	7
3.1.	Podstawowe informacje dotyczące Miasta i Gminy Wyśmierzyce	7
3.2.	Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	8
3.2.	Sfera społeczna	10
3.3.	Sfera gospodarcza	21
3.4.	Sfera środowiskowa	23
3.5.	Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	29
4.	Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	35
4.1.	Pogłębiona charakterystyka podobszarów rewitalizacji	42
4.1.1.	Podobszar I - Wyśmierzyce 1	43
4.1.2.	Podobszar II - Sołectwo Redlin	45
4.1.3.	Podobszar III - Sołectwo Ulaski	46
5.	Wizja stanu pożądanego i planowanych efektów procesu rewitalizacji	49
6.	Cele szczegółowe rewitalizacji	50
7.	Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	53
7.1.	Projekty podstawowe	53
7.2.	Charakterystyka projektów uzupełniających	64
8.	Komplementarność w realizacji programu	65
8.1.	Komplementarność przestrzenna	65
8.2.	Komplementarność problemowa	65
8.3.	Komplementarność proceduralno - instytucjonalna	75
8.4.	Komplementarność źródeł finansowania	75
8.5.	Komplementarność międzyokresowa	76
9.	Indykatywne ramy finansowe interwencji w obszarze rewitalizacji	77
10.	Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji	81
11.	System zarządzania realizacją programu rewitalizacji	86
12.	System monitoringu i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych	88
12.1.	Monitoring	88
12.2.	Ewaluacja i aktualizacja	95
	Spis tabel	96

1. Wstęp

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku rewitalizacja „stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”.

Jednym z podstawowych elementów procesu rewitalizacji jest jego planowanie, dlatego też konieczne jest stworzenie wieloletniego programu działań, zmierzających do skutecznego wyeliminowania lub ograniczenia występowania negatywnych zjawisk uniemożliwiających zrównoważony rozwój gminy. Wspomnianym programem będącym tym samym płaszczyzną dla projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest Program Rewitalizacji dla Gminy Wyśmierzyce na lata 2016 - 2023. Dokument został opracowany w oparciu o Wytyczne Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020 z dnia 2 sierpnia 2016 roku, ustawę o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 roku.

Opracowanie Programu Rewitalizacji zostało w pierwszej kolejności zostało poprzedzone diagnozą w szeroko rozumianym obszarze zagadnień społecznych, następnie analizie poddano sferę gospodarczą, techniczną, środowiskową i przestrzenno - funkcjonalną. Etap diagnozowania problemów i zagrożeń pozwolił na zidentyfikowanie zjawisk kryzysowych i obszarów cechujących się koncentracją wskazanych negatywnych zjawisk, co w efekcie umożliwiło wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Według zapisów ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku wyznaczony obszar rewitalizacji może zajmować powierzchnię nie większą niż 20% powierzchni danej gminy i obejmować nie więcej niż 30% całkowitej liczby mieszkańców gminy. Na wyznaczonym obszarze będą prowadzone działania rewitalizacyjne, których celem jest interweniowanie i minimalizowanie negatywnych skutków sytuacji kryzysowej. Zapewnienie komplementarności środków finansowych oraz zintegrowanie aktywności i działań interesariuszy rewitalizacji może przyczynić się do kompleksowego rozwiązania zdiagnozowanych w dokumencie problemów.

Udział w procesie rewitalizacji wpływa na wiele osób i podmiotów z obszarów objętych procesem - jest ważny dla przedstawicieli samorządu gminy, mieszkańców, organizacji społecznych, przedsiębiorców, jednak w szczególności sposób skierowany jest do wszystkich grup społecznych zagrożonych kryzysem funkcjonujących na obszarze zdegradowanym/obszarze rewitalizacji. Dlatego też zarówno na etapie planowania, wdrażania, jak i monitorowania uwzględniono mechanizmy zapewniające zasadę partnerstwa i partycypacji społecznej.

2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi gminy

Niniejszy Program Rewitalizacji powiązany jest z poniższymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi, których zapisy oddziałują na skuteczne przeprowadzenie procesu rewitalizacji w Gminie Wyśmierzyce.

Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Wyśmierzyce na lata 2016-2020

Strategia rozwoju stanowi główny dokument określający politykę rozwojową gminy w perspektywie 2020 roku. Zawarte w niej cele strategiczne, cele szczegółowe oraz kierunki działań wskazują drogę do osiągnięcia zakładanej wizji gminy.

W dokumencie Strategii zidentyfikowane zostały pogłębiające się problemy społeczne m.in. niski poziom bezpieczeństwa czy wysoki poziom bezrobocia i ubóstwo części społeczeństwa. Do innych zidentyfikowanych problemów należą niedostatecznie rozwinięta infrastruktura rekreacyjno-turystyczna, brak wyznaczonych terenów rekreacyjnych. Zagadnienia te wpisują się w konieczność przekształcania obszarów, w których następuje koncentracja negatywnych zjawisk i nawiązują do zakładanych w ramach procesu rewitalizacji zmian w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Wśród celów ujętych w Strategii rozwoju, szczególne znaczenie w odniesieniu do rewitalizacji mają:

- Cel strategiczny I: Ochrona bogactwa natury oraz promocja dziedzictwa kulturowego;
- Cel strategiczny II: Rozwój i konkurencyjność lokalnej przedsiębiorczości;
- Cel strategiczny III: Wysoki standard życia społeczności lokalnej;
- Cel strategiczny IV: Modernizacja infrastruktury technicznej, komunikacyjnej i społecznej.

Wszystkie wymienione wyżej cele strategiczne a także przyporządkowane im cele operacyjne są powiązane z założeniami Programu Rewitalizacji dla Gminy Wyśmierzyce na lata 2016-2023

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2016- 2020 jest strategicznym dokumentem, który wyznacza kierunki polityki kulturalnej. Jej głównym zadaniem jest podniesienie rangi i roli kultury w rozwoju gminy i życiu mieszkańców.

Jednymi z głównych problemów wynikających z diagnozy zamieszczonej w Programie Rozwoju Kultury w gminie są znikome uczestnictwo mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych, oraz brak miejsca pełniącego centrum kultury w gminie.

Wskazane w dokumencie priorytety:

- Rozwój infrastruktury kulturalnej;
- Upowszechnianie i zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego;
- Rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców oraz edukacja kulturalna społeczeństwa;

- Promocja lokalnych walorów kulturowych;

wpisują się w zakładane w ramach Programu Rewitalizacji dla gminy Wyśmierzyce na lata 2016-2023 działania związane z aktywizacją społeczności lokalnej i ich szerszego włączenia w życie społeczne i kulturalne gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Wyśmierzyce na lata 2016-2020

Na poziomie gminnym jednym z najważniejszych opracowań w zakresie polityki społecznej jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. W gminie Wyśmierzyce została ona przyjęta uchwałą Nr XII/82/15 Rady Miejskiej z dnia 29 grudnia 2015 roku.

W dokumencie wskazano kilka problemów, których rozwiązanie powinno być kluczowe, również podczas procesu rewitalizacji: brak zaangażowania mieszkańców i organizacji pozarządowych w życie publiczne, brak zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży, brak miejsc spędzania czasu wolnego, pojawiające się zjawisko bezrobocia i ubożenia społeczeństwa

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Wyśmierzyce określono również kilka celów głównych i zadań, które są komplementarne wobec zaplanowanych do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji przedsięwzięć.

Do zapisów powiązanych z niniejszym dokumentem należą:

- I. Cel główny: „Wysoki standard życia społeczności lokalnej”
 1. Edukacja i wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży,
 2. Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi,
 3. Kultura, dziedzictwo regionu i promocja gminy,
 4. Aktywizacja społeczna i przeciwdziałanie patologiom,
 5. Rozwój turystyki i rekreacja,
- II. Cel główny: „Pomoc osobom w trudnej sytuacji życiowej”
 1. Rynek pracy,
 2. Aktywacja osób starszych i niepełnosprawnych, znoszenie barier architektonicznych,
 3. Kompleksowa pomoc społeczna.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania gminy Wyśmierzyce

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wyśmierzyce jest podstawą dla racjonalnego dysponowania przestrzenią w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego obszaru przy zachowaniu cennych wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego. Zostało uchwalone uchwałą nr XXXV/179/02 Rady Miejskiej w Wyśmierzycach z dnia 25 czerwca 2002 r.

Sformułowane w dokumencie cele strategiczne polityki przestrzennego zagospodarowania miasta i gminy są następujące:

- Dążenie do efektywnego rozwoju społeczno –gospodarczego i harmonijnego rozwoju funkcjonalno-przestrzennego miasta i gminy zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju w oparciu o możliwości jakie stwarzają:

- Istniejące i planowane zagospodarowanie uwzględniające racjonalne kształtowanie przestrzeni
- Zasoby środowiska naturalnego związane z położeniem gminy w systemie doliny Pilicy oraz szczególnie cenne wartości przyrodnicze i krajobrazowe dla dalszego rozwoju różnych form wypoczynku przy dobrej jakości podstawowych komponentów środowiska
- Dostępność komunikacyjna gminy przez istniejący krajowy i powiatowy układ drogowy
- Ochrona i zachowanie unikatowych w skali europejskiej zasobów środowiska przyrodniczego doliny Pilicy
- Ochrona i wykorzystanie dziedzictwa kultury materialnej oraz zachowanie i kształtowanie tożsamości (tradycji) gminy z uwzględnieniem wartości kulturowych wynikających z historycznie ukształtowanego osadnictwa w dolinie rzeki Pilicy.

Wiążą się one z zidentyfikowanymi potencjałami, które mogą zostać wykorzystane w procesie rewitalizacji.

3. Diagnoza

3.1. Podstawowe informacje dotyczące Miasta i Gminy Wyśmierzyce

Miasto i Gmina Wyśmierzyce położone jest w południowej części województwa mazowieckiego. Razem z gminami: Białobrzegi, Promna, Stromieć, Radzanów oraz Stara Błotnica tworzy powiat białobrzegi.

Rysunek 1. Położenie Miasta i Gminy Wyśmierzyce na tle województwa

Źródło: opracowanie własne

Ogólna powierzchnia Miasta i Gminy Wyśmierzyce wynosi około 10 431 ha, co stanowi 16,3% całej powierzchni powiatu białobrzeskiego. Cały obszar Gminy Wyśmierzyce zamieszkuje 2 832 osób, z czego 934 osób jest zameldowanych na obszarze Miasta.

Dla rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego istotne znaczenie mają powiązania komunikacyjne, które umożliwiają przepływy ludności, usług i towarów. Przez obszar Wyśmierzyc przebiega droga krajowa nr 48, która zapewnia połączenie z trasą krajową szybkiego ruchu nr 7. Dodatkowo zlokalizowane są tu drogi o kategorii powiatowej łączące Miasto i Gminę Wyśmierzyce z sąsiadami. Gmina położona jest w odległości ok. 80 km od Warszawy i ok. 45 km od Radomia, co pozwala na szybkie dotarcie do większych ośrodków miejskich

3.2. Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Wyśmierzyce były analizy dokonywane w oparciu o 12 jednostek pomocniczych – sołectw (Grzmiąca, Jabłonna, Korzeń, Kostrzyn, Kozłów, Kozuchów, Olszowe, Paprotno, Redlin, Romanów, Ulaski, Witaszyn) oraz 2 części miasta Wyśmierzyce. Zaproponowany sposób podziału terytorialnego na dwie części miasta w sposób najbardziej adekwatny uwzględnia uwarunkowania historyczne, przestrzenne oraz społeczne. W skład jednostki Wyśmierzyce 1 wchodzi ulice tworzące tzw. „stare” Wyśmierzyce, na terenie których znajdują się najstarsze budynki w mieście oraz najważniejsze obiekty użyteczności publicznej. W skład tego obszaru wchodzi ulice: Stefana Batorego, 1000-lecia Państwa Polskiego, 16. stycznia, Kościelna, Marii Konopnickiej, Piaskowa, Piotra Skargi, Plac Wolności, Wojska Polskiego, Zdrojowa oraz budynki użyteczności publicznej takie jak Zespół Szkół Samorządowych czy Urząd Miejski. Jednostka Wyśmierzyce 1 tworzy zarówno historyczne jak i współczesne centrum gminy –zlokalizowane są tu rynek oraz parafia św. Teresy z Avila, która istnieje od 1378 r. Zachowane źródła historyczne wskazują, że miejska działka kościelna w Wyśmierzycach, sięgała w kierunku południowym do obecnej ulicy Mickiewicza, na odcinku od ulicy 16-stycznia aż do ulicy Kościelnej¹. Pokrywa się to z wyznaczonymi granicami jednostki 1, w skład której wchodzi również ulice przyległe do rynku. Wskazany obszar rynku pełnił od wielu lat rolę najważniejszego obszaru gospodarczego i społecznego gminy – w okresie przedwojennym w budynkach wokół zlokalizowanych było aż 10 zakładów rzemieślniczych i handlowych. Ponadto na terenie jednostki Wyśmierzyce 1 znajduje się Zespół Szkół Samorządowych, Urząd Miejski, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna, co pokazuje potencjał instytucjonalny obszaru.

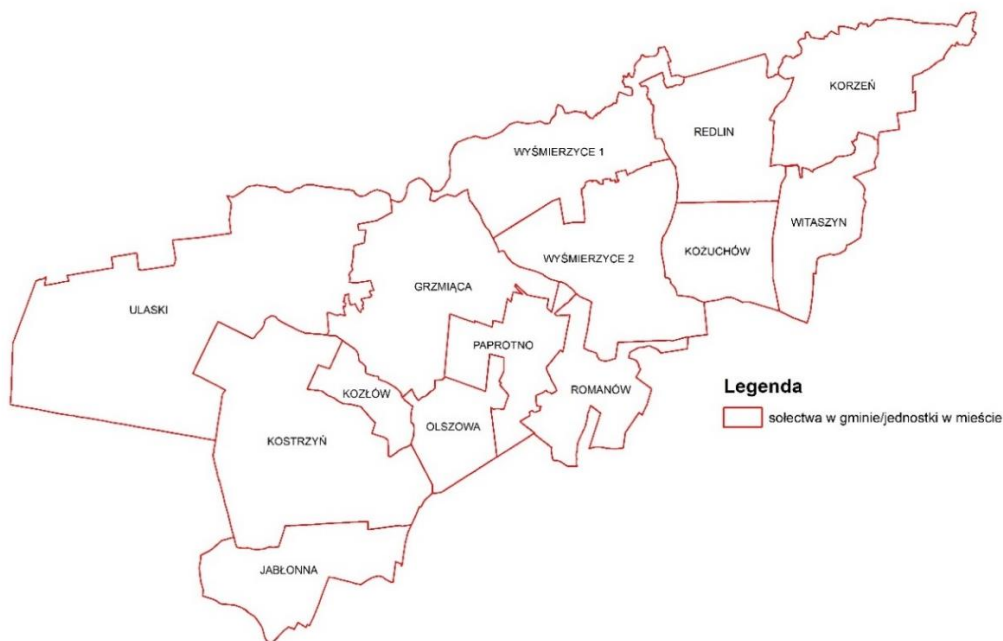
W jednostce Wyśmierzyce 2 znajduje się wiele budynków nowych, wybudowanych po 1990 roku, w tej części miasta najszybciej zachodzi urbanizacja. W skład jednostki wchodzi ulice: A. Mickiewicza, Królowej Jadwigi, Leśna, M. Kopernika, Sosnowa, Św. Floriana, T. Kościuszki. Dominującą funkcją wskazanego obszaru jest funkcja mieszkalna dopełniana przez funkcję usługową.

Podział na jednostki prezentuje Rysunek 2.

¹ T. Rostkowski „Wyśmierzyce, historia i teraźniejszość, Wyśmierzyce 2013 s.88-89 za: APW. Inwentarz kościoła w Wyśmierzycach z roku 1854.

Rysunek 2. Podział gminy Wyśmierzyce na jednostki

Źródło: opracowanie własne

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji nastąpiło na podstawie analizy wskaźników obrazujących problemy społeczne oraz gospodarcze a także danych dotyczących zagadnień środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na podstawie informacji jakościowych i ilościowych uzyskanych podczas spotkań, warsztatów, spacerów badawczych oraz wywiadów z pracownikami poszczególnych referatów Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach. Analiza została przeprowadzona na podstawie danych pozyskanych na poziomie punktów adresowych lub ulic. Dane zostały zagregowane do wyznaczonych jednostek.

Źródłem danych do diagnozy były instytucje i jednostki zaangażowane w proces rewitalizacji gminy Wyśmierzyce, takie jak:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komisariat Policji w Białobrzegach,
- Powiatowy Urząd Pracy w Białobrzegach,
- Biblioteka Publiczna,
- Poszczególne Referaty Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach

Do zidentyfikowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji użyto zazwyczaj danych pozyskanych według stanu na 31.12.2015 r. Gdy było to możliwe pokazano również jak kształtują się dane zjawiska w ujęciu dynamicznym – w latach 2013-2015.

3.2. Sfera społeczna

Miasto i Gmina Wyśmierzyce w 2015 roku były zamieszkiwane przez 2889 osób. Na terenie Miasta mieszkały 934 osoby. Spośród sołectw najbardziej licznym było sołectwo Kostrzyn z populacją wynoszącą 264 osoby. Najmniej mieszkańców liczyło sołectwo Olszowa - 2015 roku zamieszkiwało je 97 osób.

Tabela 1. Liczba mieszkańców w gminie Wyśmierzyce – stan na 31.12.2015 r.

Sołectwo/obszar	Liczba mieszkańców
Wyśmierzyce 1	420
Wyśmierzyce 2	514
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	178
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	206
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	144
Sołectwo Kostrzyn	264
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	138
Sołectwo Kozuchów	154
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)	97
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	138
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kozuchowska)	188
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	106
Sołectwo Ulaski	203
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	139
Razem	2889

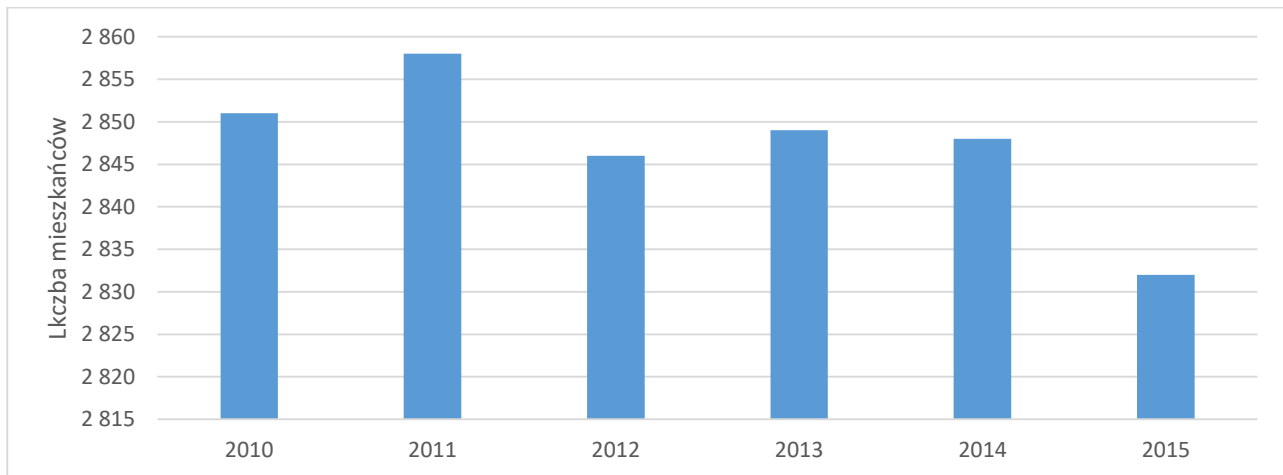
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Urząd Miejski w Wyśmierzycach

Zmiany demograficzne

Wśród zachodzących zmian demograficznych zaobserwowano stopniowe zmniejszanie się liczby ludności z 2 851 osób w 2010 roku do 2823 osób w rok 2015. W latach 2010-2015 liczba mieszkańców gminy Wyśmierzyce zmniejszyła się o 21 osób (Rysunek 3).

Rysunek 3. Zmiana liczby ludności w gminie Wyśmierzyce w latach 2010 -2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Sytuację demograficzną na obszarze Miasta i Gminy Wyśmierzyce pokazują wskaźniki dotyczące proporcji pomiędzy liczbą ludności w poszczególnych grupach wiekowych. Zostały one przedstawione w odniesieniu do powiatu, województwa czy kraju tak by można było porównać je ze wskazanymi jednostkami.

Pierwszy wskaźnik pokazuje liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób będących w wieku produkcyjnym. Systematyczny wzrost liczby osób po 60 (kobiety) czy 65 (mężczyźni) roku życia może pokazywać na konieczność kształtowania odpowiedniego systemu opieki społecznej zapewniającej pomoc osobom starszym. Od 2010 do 2015 roku w gminie Wyśmierzyce zmniejszyła się liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym z 27,9 do 26,9. Wskaźnik ten kształtuje się korzystnie w odniesieniu do powiatu białobrzeskiego, województwa mazowieckiego czy kraju. We wszystkich wskazanych jednostkach w latach 2010-2015 nastąpił jego przyrost.

Tabela 2. Wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Polska	26,0	26,9	27,9	29,0	30,2	31,4
Woj. mazowieckie	27,9	28,6	29,5	30,5	31,5	32,7
Powiat białobrzeski	25,5	25,7	26,1	26,6	26,9	27,4
Miasto i Gmina Wyśmierzyce	27,9	27,2	27,5	27,4	27,2	26,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik definiujący ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym jest jednym z podstawowych mierników pokazujących obciążenie demograficzne. Zwraca on uwagę na kształtowanie systemu zabezpieczeń społecznych i jego wydolność. Wysoki odsetek ludzi w wieku nieprodukcyjnym prowadzi do dysproporcji pomiędzy ludnością pracującą i produkującą a grupami społecznymi będącymi utrzymywanymi przez osoby w wieku produkcyjnym (dzieci, młodzież ucząca się, emeryci).

W gminie Wyśmierzyce liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym systematycznie spadała w okresie 2010-2015. W roku 2010 była równa 60,2 a w 2015 wynosiła już 57,6. Są to wartości niższe niż dla województwa mazowieckiego (62,9 w 2015 r.) i Polski (60,1 w 2015 r.). Wskaźniki dla gminy kształtują się również korzystnie na tle powiatu białobrzeskiego, dla którego w 2015 r. wartość wynosiła 60,2.

Tabela 3. Wskaźnik liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Polska	55,2	55,8	56,6	57,6	58,8	60,1
Woj. mazowieckie	57,4	58,1	59,0	60,1	61,4	62,9
Powiat białobrzeski	61,5	60,7	60,1	60,0	59,9	60,3
Miasto i Gmina Wyśmierzyce	61,8	60,2	60,0	58,8	57,7	57,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wskaźniki te pokazały, że dotychczasowe zmiany w strukturze demograficznej w Mieście i Gminie Wyśmierzyce zachodzą stopniowo i nie wykazują negatywnych tendencji, które mogą mieć znaczący wpływ na funkcjonowanie systemu zabezpieczeń społecznych czy politykę edukacyjną. Trwający proces starzenia się społeczeństwa (obserwowany zarówno w województwie mazowieckim jak i w całej Polsce) wymusza dostosowanie się do zwiększonego zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i zdrowotne. Należy monitorować sytuację w Wyśmierzycach by w przypadku pojawiających się trwałych zmian demograficznych odpowiednio reagować i kształtować politykę senioralną.

Pomoc społeczna

Jednym z przejawów sytuacji kryzysowej gminie może być znaczna liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej. Może to być przejawem problemów takich jak bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia i patologie społeczne. Może być również powiązane ze zjawiskiem niesamodzielnosci pewnej grupy mieszkańców i uzależnieniem od świadczeń pomocy społecznej.

W gminie Wyśmierzyce wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców spada. W 2013 roku wskaźnik liczby osób korzystających ze świadczeń społecznych na 100 mieszkańców wynosił 13,40, natomiast w 2014 spadł o 2,38% i wyniósł 13,08. W 2015 roku wskaźnik utrzymał tendencję spadkową, osiągnął wtedy wartość 8,00.

W 2013 roku najwięcej świadczeń na 100 mieszkańców pobierano w Wyśmierzycach 1, gdzie najwyższą wartość wskaźnika odnotowano na ulicy Zdrojowej i ulicy Batorego. Spośród sołectw najgorszą sytuację pod tym względem w 2013 roku obserwowano w sołectwie Ulaski. W 2014 roku sytuacja zmieniła się. Na terenie całej gminy najgorzej wypadło sołectwo Kostrzyn, dla którego wartość wskaźnika wynosiła 14,39. Na terenie Miasta gorszą sytuację odnotowano w Wyśmierzycach 1. W 2015 roku odnotowano mniej przypadków korzystania ze świadczeń pomocy społecznej niż w latach ubiegłych. Jednak również w tym roku znaczny odsetek osób pobierających świadczenia stanowili mieszkańcy sołectwa Kostrzyn (wartość wskaźnika wynosząca 13,3). W Mieście nadal gorszą sytuację społeczną odnotowuje się na ulicy 1000-lecia Państwa Polskiego w Wyśmierzycach 1.

Tabela 4. Korzystający z zasiłków pomocy społecznej w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12 w latach 2013-2015

Sołectwo/obszar	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (2013 rok)	Wskaźnik na 100 ludności	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (2014 rok)	Wskaźnik na 100 ludności	Liczba osób korzystających z zasiłków w pomocy społecznej (2015 rok)	Wskaźnik na 100 ludności
Wyśmierzyce 1	69	16,43	55	13,10	45	10,71

Sołectwo/obszar	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (2013 rok)	Wskaźnik na 100 ludności	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (2014 rok)	Wskaźnik na 100 ludności	Liczba osób korzystających z zasiłków w pomocy społecznej (2015 rok)	Wskaźnik na 100 ludności
Wyśmierzyce 2	32	6,23	48	9,34	33	6,42
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	17	9,55	11	6,18	16	8,99
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	20	9,71	10	4,85	14	6,80
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	8	5,56	6	4,17	10	6,94
Sołectwo Kostrzyn	28	10,61	38	14,39	35	13,26
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	20	14,49	15	10,87	6	4,35
Sołectwo Kozuchów	5	3,25	4	2,60	3	1,95
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)	4	4,12	4	4,12	0	0,00
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	9	6,52	6	4,35	1	0,72
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kozuchowska)	21	11,17	25	13,30	21	11,17
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	9	8,49	9	8,49	9	8,495
Sołectwo Ulaski	31	15,27	28	13,79	24	11,82
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	13	9,35	16	11,51	14	10,07
(Suma)Średnia dla gminy	(286)	9,34	(275)	8,65	(231)	7,26

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

W 2015 roku liczba rodzin objętych pomocą gminy na 100 mieszkańców najwyższa była w Wyśmierzycach 1. Spośród sołectw największą wartość wskaźnika odnotowano w sołectwie Witaszyn.

W 2015 roku w mieście i gminie było 12 rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu bezrobocia i 5 rodzin objętych pomocą z powodu ubóstwa. Na terenie Miasta wskaźnik liczby osób korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia w przeliczeniu na 100 mieszkańców najwyższy był w Wyśmierzycach 1. W sołectwach najgorszą sytuację pod tym względem obserwuje się w Ulaskach. W odniesieniu do rodzin objętych pomocą z powodu ubóstwa pojedyncze ich przypadki zostały odnotowane jedynie na ulicach 16. stycznia, Marii Konopnickiej, Tadeusza Kościuszki oraz w sołectwie Kostrzyn.

Tabela 5. Liczba rodzin objętych pomocą gminy wg typów w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2015 r.

Sołectwo/obszar	Liczba rodzin objętych pomocą gminy	Liczba rodzin objętych pomocą gminy na 100 mieszkańców	Liczba rodzin objętych pomocą gminy z powodu bezrobocia	Liczba rodzin objętych pomocą gminy z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	Liczba rodzin objętych pomocą gminy z powodu ubóstwa	Liczba rodzin objętych pomocą gminy z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców
Wyśmierzyce 1	21	5,00	6	1,43	2	0,48
Wyśmierzyce 2	16	3,11	8	1,56	1	0,19
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	3	1,69	1	0,56	0	0,00
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	3	1,46	2	0,97	0	0,00
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	4	2,78	2	1,39	0	0,00
Sołectwo Kostrzyn	6	2,27	1	0,38	2	0,76
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	1	0,72	0	0,00	0	0,00
Sołectwo Kozuchów	0	0,0	0	0,00	0	0,00
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)	0	0,0	0	0,00	0	0,00
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	3	2,17	0	0,00	0	0,00
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kozuchowska)	8	4,26	2	1,06	0	0,00
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	2	1,89	0	0,00	0	0,00
Sołectwo Ulaski	6	2,96	3	1,48	0	0,00
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	7	5,04	1	0,72	0	0,00
(Suma) Średnia dla gminy	(80)	2,38	(26)	0,68	(5)	0,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Z wymienionymi powyżej wskaźnikami wiąże się kolejny - liczba rodzin korzystających ze świadczeń w ramach Programu 500+ na pierwsze dziecko, gdzie kryterium jego przyznawania jest poziom osiągniętych dochodów. Pod tym względem wskaźnik liczby rodzin otrzymujących takie świadczenie na 100 mieszkańców jest najwyższy w Wyśmierzycach 1 oraz w sołectwie Jabłonna.

Tabela 6. Liczba rodzin otrzymujących świadczenia 500+ na pierwsze dziecko w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2016 r.

Sołectwo/obszar	Świadczenia 500+ (liczba rodzin, pierwsze dziecko)	Świadczenia 500+ (liczba rodzin, pierwsze dziecko) na 100 mieszkańców
Wyśmierzyce 1	35	8,33
Wyśmierzyce 2	28	5,45
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	10	5,62
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	25	12,14
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	11	7,64
Sołectwo Kostrzyn	18	6,82
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	9	6,52
Sołectwo Kozuchów	11	7,14
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)	7	7,22
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	7	5,07
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kożuchowska)	19	10,11
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	11	10,38
Sołectwo Ulaski	15	7,39
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	13	9,35
(Suma) Średnia dla gminy	(219)	7,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Bezrobocie

Jednym z najważniejszych zjawisk obrazujących stan sfery społecznej jest poziom bezrobocia. Największą liczbę osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców zaobserwowano w Wyśmierzycach 1, przy czym największa koncentracja ma miejsce na ulicy Leśnej, Piaskowej, Stefana Batorego i 16. stycznia. W sołectwach największa liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców występuje w Redlinie.

Tabela 7. Liczba bezrobotnych w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2015 r.

Sołectwo/obszar	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych na 100 ludności
Wyśmierzyce 1	40	9,52
Wyśmierzyce 2	31	6,03
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	12	6,74
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	6	2,91
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	10	6,94
Sołectwo Kostrzyn	9	3,41
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	6	4,35
Sołectwo Kozuchów	4	2,60

15

Sołectwo/obszar	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych na 100 ludności
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)	1	1,03
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	10	7,25
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kożuchowska)	15	7,98
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	4	3,77
Sołectwo Ulaski	12	5,91
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	6	4,32
(Suma) Średnia dla gminy	(166)	5,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Powiatowy Urząd Pracy

Niepokojącym zjawiskiem, które może wpływać na pogłębianie się sytuacji kryzysowej w sferze społecznej jest liczba osób długotrwale bezrobotnych tj. takich które pozostają bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Pod tym względem w 2015 roku najgorszą sytuację obserwowano na obszarze Wyśmierzyc 1.

Do pogłębiania się bezrobocia, szczególnie bezrobocia długotrwałego, może przyczynić się brak odpowiednich kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy. Wskaźnik liczby bezrobotnych bez kwalifikacji na 100 mieszkańców najwyższy był na terenie Wyśmierzyc 1. W sołectwach, podobnie jak w przypadku liczby długotrwale bezrobotnych, najgorzej na tle gminy wypadło sołectwo Redlin.

Trudnym społecznie zjawiskiem może być także bezrobocie wśród osób młodych. Liczba bezrobotnych poniżej 30 roku życia na 100 mieszkańców w 2015 roku była najwyższa na ulicy Leśnej i Królowej Jadwigi znajdujących się na terenie Wyśmierzyc 2. Na obszarze wiejskim najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w sołectwach Korzeń i Grzmiąca.

Tabela 8. Liczba bezrobotnych wg typów w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2015 r.

Sołectwo/obszar	Liczba bezrobotnych długotrwałe	Liczba bezrobotnych długotrwałe na 100 ludności	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 100 ludności	Liczba bezrobotnych poniżej 30 roku życia	Liczba bezrobotnych poniżej 30 roku życia na 100 ludności
Wyśmierzyce 1	20	4,76	16	3,81	10	2,38
Wyśmierzyce 2	16	3,11	11	2,14	16,00	3,11
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	8	4,49	6	3,37	7	3,93
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	3	1,46	2	0,97	3	1,46
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	3	2,08	1	0,69	6	4,17

Sołectwo/ obszar	Liczba bezrobotny ch długotrwal e	Liczba bezrobotny ch długotrwal e na 100 ludności	Liczba bezrobotny ch bez kwalifikacji	Liczba bezrobotny ch bez kwalifikacji na 100 ludności	Liczba bezrobotny ch poniżej 30 roku życia	Liczba bezrobotny ch poniżej 30 roku życia na 100 ludności
Sołectwo Kostrzyn	5	1,89	3	1,14	6	2,27
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	3	2,17	0	0,00	5	3,62
Sołectwo Kožuchów	1	0,65	0	0,00	2	1,30
Sołectwo Olszowa (Aleksandró w, Olszowa)	1	1,03	1	1,03	1	1,03
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	6	4,35	3	2,17	5	3,62
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kožuchowsk a)	8	4,26	7	3,72	5	2,66
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	2	1,89	2	1,89	2	1,89
Sołectwo Ulaski	6	2,96	4	1,97	7	3,45
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	1	0,72	1	0,72	3	2,16
(Suma) Średnia dla gminy	(83)	2,56	(57)	1,69	(78)	2,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Powiatowy Urząd Pracy

Kapitał społeczny

Kapitał społeczny jest zagadnieniem socjologicznym, wykorzystywanym również w innych dziedzinach nauk, np. w ekonomii, naukach politycznych czy o gospodarce. Kapitał społeczny może być niski lub wysoki, można go mierzyć za pomocą takich wskaźników jak np.: frekwencja wyborcza, przynależność do grup formalnych i nieformalnych, czytelnictwo, uczestnicy zajęć w domach kultury czy w wydarzeniach lokalnych. Wynikiem niskiego kapitału społecznego są dysfunkcje społeczne, jak np. wskaźniki samobójstw, uzależnienia, dewiacje społeczne. W dotychczasowych definicjach kapitał społeczny określa się takimi cechami jak: zaufanie i wspólne wartości, oddolne przejawy samoorganizowania się ludzi i zaangażowania obywatelskiego czy altruizm. W celu opisanie kapitału społecznego posłużono się liczbą aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej.

Liczba aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyśmierzycach w 2015 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców była najwyższa w Wyśmierzycach 2. Spośród sołectw najwyższą wartość wskaźnika odnotowuje się w sołectwie Paprotno.

Tabela 9. Liczba aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyśmierzycach w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2015 r.

Sołectwo/obszar	Liczba aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyśmierzycach w 2015 roku	Liczba aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyśmierzycach w 2015 roku na 100 mieszkańców
Wyśmierzyce 1	67	15,95
Wyśmierzyce 2	83	16,15
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	11	6,18
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	4	1,94
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	3	2,08
Sołectwo Kostrzyn	17	6,44
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	3	2,17
Sołectwo Kozuchów	13	8,44
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)	3	3,09
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	16	11,59
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kozuchowska)	13	6,91
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	0	0,00
Sołectwo Ulaski	4	1,97
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	5	3,60
(Suma) Średnia dla gminy	(233)	6,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Bibliotekę Publiczną

O kapitale społecznym może również świadczyć włączanie się mieszkańców w działalność organizacji pozarządowych.

Na terenie Miasta i Gminy Wyśmierzyce w 2015 roku funkcjonowało jedno stowarzyszenie – Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej, do którego należało 28 członków, którzy przystąpili do TPZW w dniu rejestracji stowarzyszenia.

W 2015 roku członkowie TPZW realizowali dwa projekty:

- „Rodzina, ach rodzina”- projekt finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Urząd Miejski w Wyśmierzycach w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Zorganizowano warsztaty plastyczne, teatralne, wokalne, zielarskie, wydano folder. Projekt był realizowany we współpracy z PSP w Kostrzynie.
- „Uśmiechnij się- miłośnicy tańca, śpiewu i kabaretu” - projekt finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Urząd Miejski w Wyśmierzycach w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Zorganizowano warsztaty teatralne, kabaretowe, wokально-taneczne. Projekt był realizowany we współpracy z PG w Wyśmierzycach.

Życie kulturalne, społeczne oraz aktywność sportową organizują również Miejski Klub Sportowy w Wyśmierzycach oraz siedem Ochotniczych Straży Pożarnych (w Wyśmierzycach oraz w sołectwach Kostrzyn, Korzeń, Kożuchów, Witaszyn, Jabłonna, Grzmiąca). OSP zrzeszają około 260 członków. Wśród działań podejmowanych przez nie wymienić można: organizację świetlicy dla dzieci i młodzieży w Kostrzynie, szkolenie drużyny młodzieżowej oraz organizację kursu pierwszej pomocy przedmedycznej dla rolników-strażaków.

Bezpieczeństwo publiczne

Na sytuację w sferze społecznej ma także wpływ poziom bezpieczeństwa, który został zobrazowany następującymi danymi: liczba kradzieży mienia, liczba kradzieży z włamaniem, liczba przypadków przemocy domowej. Należy zauważyć, że wskazane zjawiska miały w Mieście i Gminie Wyśmierzyce charakter jednostkowy. Ze względu na ich niewielką liczbę oraz trudności ze wskazaniem prawidłowości w perspektywie czasowej zdecydowano się na niewykorzystywanie wskazanych danych jako wskaźników służących delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Ogólna liczba kradzieży mienia spada, z 9 odnotowanych w 2013 roku do 5 w 2015 roku. W 2013 roku największy odsetek liczby kradzieży z włamaniem na 100 mieszkańców odnotowano w sołectwie Kożuchów oraz w Wyśmierzycach 2 (na ulicy Adama Mickiewicza). W 2014 roku najwyższy wskaźnik liczby kradzieży mienia na 100 mieszkańców ponownie był w Wyśmierzycach 2 na ulicy Mikołaja Kopernika oraz w sołectwie Olszowa. W 2015 roku najwięcej określonego typu przestępstw odnotowano na ulicy 1000-lecia Państwa Polskiego, (w Wyśmierzycach 1) oraz w sołectwie Korzeń.

Kolejną grupą przestępstw mających ujemny wpływ na poziom bezpieczeństwa są kradzieże z włamaniem. W latach 2013 - 2015 ich liczba ulegała fluktuacjom, w 2013 roku odnotowano ich 2, w kolejnych latach odpowiednio 5 i 1. W 2013 roku najwięcej było ich na ulicy Adama Mickiewicza (w Wyśmierzycach 2) i w sołectwie Grzmiąca. Natomiast w 2014 roku najwięcej odnotowano ich w sołectwie Kostrzyn i Kożuchów. W 2015 roku była tylko jedna kradzież z włamaniem na ulicy Piaskowej (Wyśmierzyce 1).

Jak wspomniano negatywnie na sferę społeczną może wpływać także znaczna liczba przypadków przemocy domowej. W 2013 roku przypadki przemocy domowej odnotowano na ulicy Plac Wolności (Wyśmierzyce 1) oraz w sołectwie Grzmiąca. Natomiast w 2014 roku zgłoszono je na ulicy Stefana Batorego (Wyśmierzyce 1) oraz w sołectwie Redlin. W 2015 roku, podobnie jak w latach ubiegłych odnotowano bardzo niewiele przypadków przemocy domowej, jedynie jeden, w Redlinie.

Ważnym wskaźnikiem zwracającym uwagę na zjawisko przemocy w rodzinach jest liczba „Niebieskich Kart” zakładanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

W 2016 roku założono 7 „Niebieskich Kart”. Najwyższy wskaźnik liczby „Niebieskich Kart” na 100 mieszkańców odnotowano w sołectwie Koźłów (0,72), sołectwie Kożuchów (0,65) oraz w sołectwie Redlin (0,52).

Tabela 10. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2016 r.

Sołectwo/obszar	Liczba rodzin objętych w 2016 r. procedurą NK	Liczba rodzin objętych w 2016 r. procedurą NK na 100 ludności
Wyśmierzyce 1	2	0,48
Wyśmierzyce 2	1	0,19
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)		0,00

Sołectwo/obszar	Liczba rodzin objętych w 2016 r. procedurą NK	Liczba rodzin objętych w 2016 r. procedurą NK na 100 ludności
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)		0,00
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)		0,00
Sołectwo Kostrzyn	1	0,38
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	1	0,72
Sołectwo Kożuchów	1	0,65
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)		0,00
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)		0,00
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kożuchowska)	1	0,53
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)		0,00
Sołectwo Ulaski		0,00
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)		0,00
(Suma) Średnia dla gminy	7	0,24

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Edukacja

Na obszarze Miasta i Gminy Wyśmierzyce funkcjonuje dwie placówki oświatowe o profilu podstawowym i gimnazjalnym:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie,
- Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach, w którego w skład wchodzi Szkoła Podstawowa oraz Gimnazjum

Na koniec roku szkolnego uczniowie poszczególnych szkół podstawowych przystępują do sprawdzianu szóstoklasisty. W latach 2011-2014 uzyskane wyniki w obu szkołach były zróżnicowane. Lepsze wyniki osiągnęli uczniowie Publicznej Szkoły Podstawowej w Kostrzynie. Od 2012 roku średni wynik dla gminy Wyśmierzyce był lepszy niż średni wynik dla powiatu białobrzeskiego.

Tabela 11. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w gminie Wyśmierzyc (liczba punktów)

	2011	2012	2013	2014
Średni wynik w Publicznej Szkole Podstawowej w Wyśmierzycach	21,14	22,00	21,21	25
Średni wynik w Publicznej Szkole Podstawowej w Kostrzynie	22,30	22,96	23,0	Brak rocznika
Średni wynik dla gminy Wyśmierzyce	21,41	22,48	21,70	25
Średni wynik dla powiatu białobrzeskiego	22,83	21,14	21,65	22,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez szkoły i pozyskanych ze strony CKE

W 2015 roku przeprowadzony test szóstoklasisty został podzielony na trzy części dotyczące języka polskiego, matematyki i języka obcego – angielskiego. Średni wynik ze wszystkich części w gminie Wyśmierzyce był słabszy od średniego wyniku w powiecie białobrzeskim. Najtrudniejszy okazał się egzamin z matematyki. W szkole w Kostrzynie średni wynik z tego przedmiotu wyniósł 51% a w szkole w Wyśmierzycach 59,8%.

Uczniowie Publicznej Szkoły Podstawowej w Wyśmierzycach osiągnęli najniższe wyniki wśród szkół podstawowych w gminie w zakresie języka angielskiego. W pozostałych częściach ich średnie wyniki były lepsze niż w szkole w Kostrzynie.

Tabela 12. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w 2015 r.

Przedmiot	Średni wynik procentowy Publicznej Szkoły Podstawowej w Wyśmierzycach	Średni wynik procentowy Szkoły Podstawowej w Kostrzynie	Średni wynik procentowy dla gminy Wyśmierzyce	Średni wynik procentowy powiatu białobrzeskiego
Język Polski	66,6	64,6	65,6	69,4
Matematyka	59,8	51,0	55,4	57,5
Język angielski	64,5	69,9	67,2	69,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez szkoły i pozyskanych ze strony CKE

Ważnym elementem świadczącym o systemie edukacyjnym oprócz wyników z testów egzaminów jest również różnorodna oferta pozwalająca na rozwijanie zainteresowań dzieci.

W Publicznej Szkole Podstawowej w Wyśmierzycach prowadzone są zajęcia sportowe (finansowane ze środków zewnętrznych) oraz zajęcia wyrównujące wiedzę oraz rozwijające uzdolnienia w zakresie języka polskiego, matematyki, języka angielskiego.

W Publicznej Szkole Podstawowej w Kostrzynie również prowadzone są zajęcia wyrównawcze a także koło teatralne, zajęcia sportowe oraz zajęcia rozwijające uzdolnienia plastyczne dzieci. Szkoła stara się również kultywować tradycje regionalne – w ramach koła odbywa się przypomina się o obrzędzie Kusaki.

3.3. Sfera gospodarcza

W gminie Wyśmierzyce liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 ludności systematycznie wzrastała przez ostatnich pięć lat. W roku 2011 była równa 61, a w 2015 wynosiła już 68. Wciąż są to jednak wartości niższe niż dla województwa mazowieckiego (143 w 2015 r.) i Polski (109 w 2015 r.). Wskaźniki dla gminy kształtują się negatywnie również na tle powiatu białobrzeskiego, dla którego w 2015 r. wartość wynosiła 82.

Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w latach 2011-2015 w przeliczeniu na 1000 ludności

	2011	2012	2013	2014	2015
Wyśmierzyce	61	66	67	68	68
Powiat białobrzeski	75	76	77	80	82
MAZOWIECKIE	128	132	136	139	143
Polska	100	103	106	107	109

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Dominującą działalnością na terenie gminy Wyśmierzyce jest handel i usługi, które stanowią aż 81% ogółu podmiotów. Na dalszym miejscu znajduje się transport, naprawa i konserwacja pojazdów, które stanowią tylko 5,3%. W Mieście i Gminie funkcjonują podmioty, które zajmują się działalnością z sektora spożywczego i budownictwem

Tabela 14. Podział podmiotów gospodarczych w Wyśmierzycach według sekcji działalności

Kod sekcji	Obszar sekcji	Liczba działalności prowadzonych w danych sekcji
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2
C	Przetwórstwo przemysłowe	13
E	Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
F	Budownictwo	12
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	31
H	Transport i gospodarka magazynowa	4
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2
P	Edukacja	2
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6
S	Pozostała działalność usługowa	2
Razem		89

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Urząd Miejski w Wyśmierzycach

Na obszarze Miasta i Gminy Wyśmierzyce funkcjonuje 87 podmiotów gospodarczych należących wyłącznie do sektora prywatnego. W większości są to podmioty z sektora mikro i małych przedsiębiorstw.

Największymi pracodawcami w gminie są:

- administracja publiczna w postaci Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach i jego jednostek organizacyjnych: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Biblioteki Publicznej,
- placówki oświatowe,
- jednostki handlowe,
- przedsiębiorstwa transportowe,
- przedsiębiorstwa produkcyjne.

Na terenie Miasta najwyższy wskaźnik liczby aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców odnotowano w Wyśmierzycach 2, co wskazuje na relatywnie gorszą sytuację gospodarczą w Wyśmierzycach 1. Na terenie wiejskim najmniej działających podmiotów na 100 mieszkańców jest w sołectwie Ulaski.

Tabela 15. Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2016 r.

Sołectwo/obszar	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Wyśmierzyce 1	13	3,10

Sołectwo/obszar	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Wyśmierzyce 2	34	6,61
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	4	2,25
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	5	2,43
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	1	0,69
Sołectwo Kostrzyn	3	1,14
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	4	2,90
Sołectwo Kozuchów	5	3,25
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)	3	3,09
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	6	4,35
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kozuchowska)	2	1,06
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	1	0,94
Sołectwo Ulaski	1	0,49
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	2	1,44
(Suma) Średnia dla gminy	87	2,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Chcąc poznać lepiej sytuację na lokalnym rynku pracy, wśród przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie Miasta i Gminy Wyśmierzyce przeprowadzono siedem wywiadów pogłębionych za pomocą kwestionariusza, które miały wskazać najistotniejsze bariery dla prowadzenia działalności gospodarczej, potrzeby w zakresie zwiększania kwalifikacji zawodowych bezrobotnych oraz ogólny klimat dla rozwoju przedsiębiorczości panujący w Gminie. Wśród najważniejszych problemów, które dotyczą lokalnych przedsiębiorców i hamują rozwój biznesu blisko 60% wskazało brak wykwalifikowanych pracowników. Często zwracano również uwagę na brak platformy wymiany doświadczeń, nawiązywania kontaktów, czy współpracy, brak planów zagospodarowania przestrzennego oraz brak działań promujących lokalną gospodarkę ze strony władz samorządowych.

Wykształcenie techniczne, umiejętność obsługi prostych urządzeń mechanicznych a także cechy takie jak sumienność, uczciwość, pracowitość to czynniki zwiększające możliwość pozyskania pracy przez bezrobotnych na lokalnym rynku pracy.

3.4. Sfera środowiskowa

Problemy środowiskowe w poszczególnych jednostkach w Gminie Wyśmierzyce są związane przede wszystkim z:

- zanieczyszczeniem powietrza atmosferycznego,
- występowaniem obiektów zawierających azbest,
- nadmiernym hałasem pochodzącym od drogi krajowej nr 48.

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Jednym z najczęściej wymienianych podczas spotkań konsultacyjnych i spacerów problemów środowiskowych było zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. w wyniku

23

znacznej emisji zanieczyszczeń, w tym CO₂ i pyłu PMIO. Występowanie tego zjawiska obserwuje się przede wszystkim tam, gdzie zlokalizowane są skupiska budynków mieszkalnych, czy obiektów użyteczności publicznej opalanych węglem oraz niezadowolająca ich termoizolacja.

Jakość powietrza na terenie miasta i gminy Wyśmierzyce można ocenić na podstawie Państwowego Monitoringu Środowiska. W celu oceny stężeń zanieczyszczeń powietrza na terenie województwa mazowieckiego, wyznaczono 4 strefy. Gmina Wyśmierzyce została zakwalifikowana do strefy mazowieckiej².

Na podstawie analiz stężeń wyznaczono następujące klasy jakości:

- klasa A – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,
- klasa B – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- klasa C – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.

Na podstawie badań wskazano, że w 2015 roku w sferze mazowieckiej, do której należy gmina Wyśmierzyce przekroczone zostały dopuszczalne poziomy następujących zanieczyszczeń:

- pyłu PM10,
- pyłu PM2.5,
- ozonu,
- benzo(a)pirenu.

W przypadku wskazanych substancji sfera mazowiecka została zakwalifikowana do klasy C.

W 2016 roku gmina Wyśmierzyce uchwaliła Plan Gospodarki Niskoemisyjnej. W celu szczegółowej inwentaryzacji zużycia energii i emisji dwutlenku węgla posłużono się wynikami badaniami ankietowego.

Zgodnie z pozyskanymi danymi w sektorze mieszkaniowym 88,3% całkowitego zużycia ciepła pochodzi z węgla. Energia elektryczna, olej opałowy oraz biomasa to pozostałe rodzaje opałów wykorzystywanych przez mieszkańców gminy Wyśmierzyce. Emisja dwutlenku węgla z tego rodzaju paliwa w sektorze mieszkaniowym wynosi 7 534,14 Mg CO₂, co stanowi 81% emisji ze wszystkich rodzajów paliw.

W przypadku sektora użyteczności publicznej we wszystkich obiektach jako nośnik ciepła wykorzystywany jest węgiel. Największymi emitentami dwutlenku węgla są zlokalizowane na terenie jednostki Wyśmierzyce 1: Urząd Miejski (100,38 Mg CO₂) oraz Zespół Szkół Samorządowych (156,85 Mg CO₂). Należy podkreślić, że cztery z pięciu obiektów użyteczności publicznej znajdują się na terenie jednostki Wyśmierzyce 1.

Tabela 16. Dane dotyczące obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Wyśmierzyce wraz z emisją dwutlenku węgla

Lp.	Nazwa obiektu	Rodzaj paliwa	Wykorzystywanie ciepła [MWh]	CO ₂ z energii elektrycznej [Mg CO ₂]	Emisja CO ₂ z wykorzystania ciepła [Mg CO ₂]
1	Urząd Miejski w Wyśmierzycach, ul. A. Mickiewicza 75	węgiel	290,13	31,18	100,38

² Ocena jakości powietrza na terenie województwa mazowieckiego za rok 2015, WIOŚ, Warszawa 2015

Lp.	Nazwa obiektu	Rodzaj paliwa	Wykorzystywanie ciepła [MWh]	CO ₂ z energii elektrycznej [Mg CO ₂]	Emisja CO ₂ z wykorzystania ciepła [Mg CO ₂]
2	Remiza OSP Wyśmierzyce ul. Kościelna 2	węgiel	30,22	-	10,46
3	Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach ul. A. Mickiewicza 4	węgiel	453,33	26,43	156,85
4	Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie, Kostrzyn 66A	węgiel	151,11	8,03	52,28
5	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. 1000 lecie Państwa Polskiego	węgiel	191,91	7,06	66,40

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wyśmierzyce

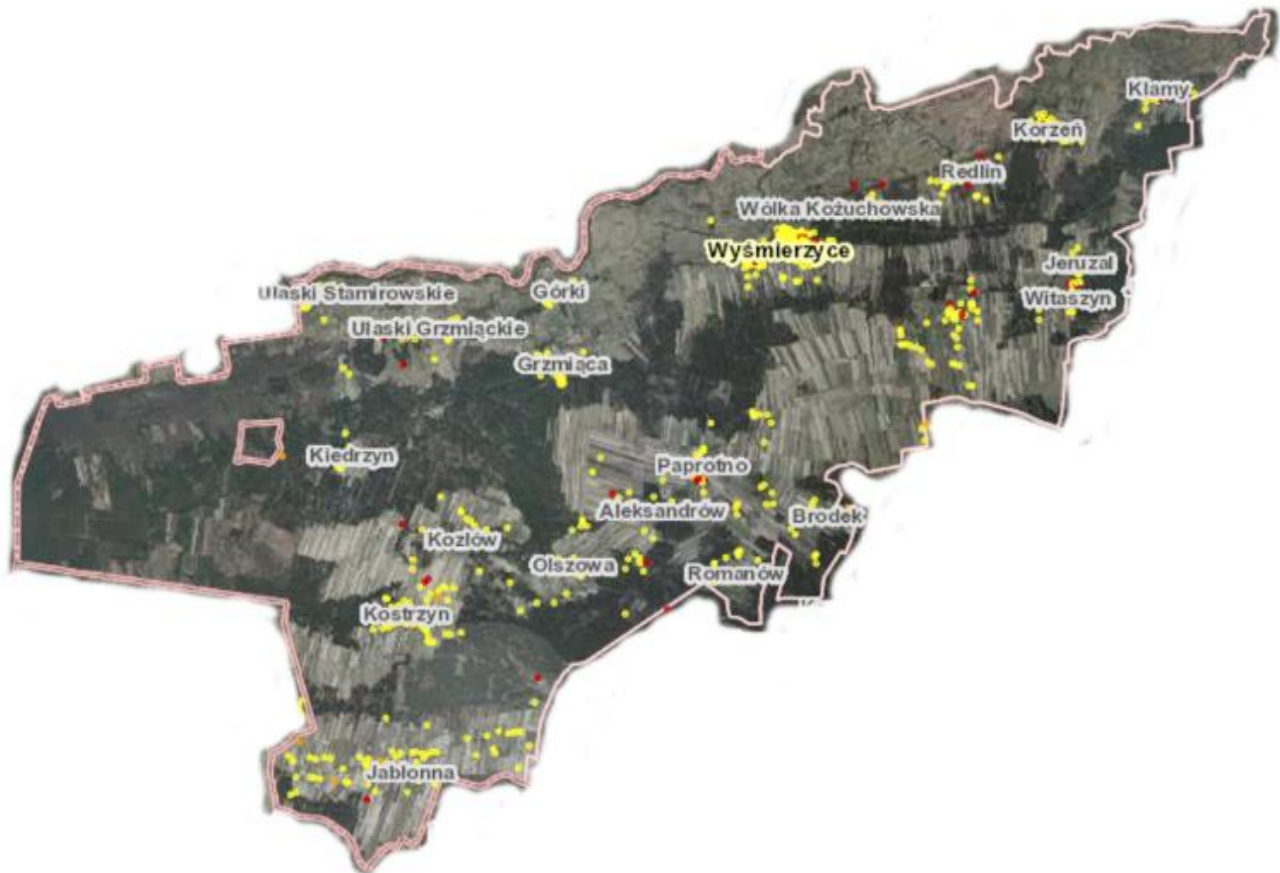
Występowanie miejsc zawierających azbest

Kolejnym problemem w sferze środowiskowej w gminie Wyśmierzyce jest występowanie azbestu. Jednym z obowiązków nałożonych przez Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032 na samorząd gminny jest gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl.

Zgodnie ze wskazaną bazą danych na terenie wszystkich jednostek, na podstawie których następuje delimitacja obszaru rewitalizacji tj. sołectw oraz dokonanego podziału miasta Wyśmierzyce zlokalizowane są obiekty zawierają azbest. Substancja ta jest rakotwórcza i ma znaczący negatywny wpływ na zdrowie mieszkańców. Działki, na których znajduje się azbest pokazane zostały na kolejnym rysunku (Rysunek 4).

Rysunek 4. Wyroby azbestowe zlokalizowane na terenie gminy Wyśmierzyce (zaznaczone kolorem żółtym oraz kolorem czerwonym)

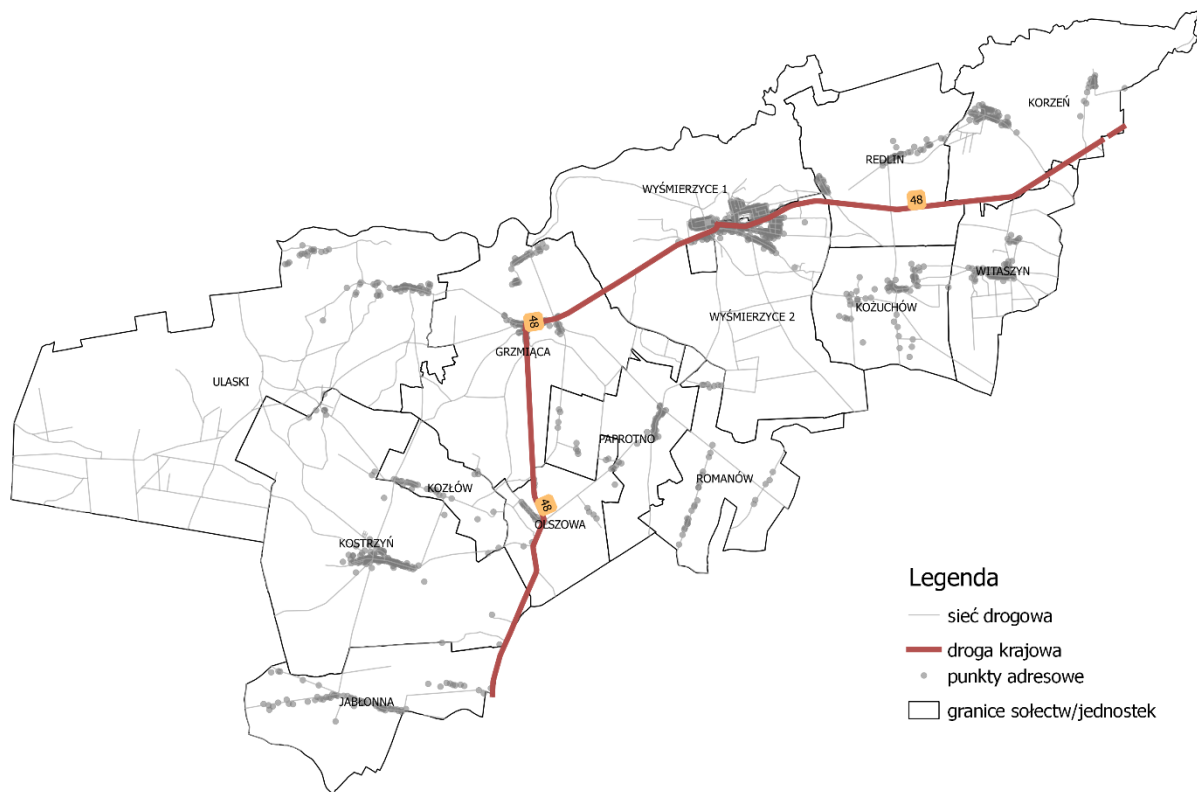

źródło: [www. https://esip.bazaazbestowa.gov.pl/](https://esip.bazaazbestowa.gov.pl/)

Hałas i emisja spalin – Problem ten był wskazywany podczas spotkań konsultacyjnych jako jeden z najważniejszych zagadnień w sferze środowiskowej. Natężenie ruchu wzdłuż głównej drogi - zwłaszcza drogi krajowej nr 48 generuje problemy związane z emisją spalin, a także z uciążliwym hałasem. Jednostki zlokalizowane wzdłuż wskazanej drogi narażone są w znacznym stopniu na ten problem środowiskowy.

Rysunek 5. Położenie sieci drogowej, w tym drogi krajowej nr 48 na tle jednostek i sołectw w Gminie Wyśmierzyce

Źródło: opracowanie własne

Co 5 lat Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadza generalny pomiar ruchu. W 2015 roku sprawdzano liczbę pojazdów silnikowych przejeżdżających przez dany odcinek pomiarowy w ciągu doby. Teren gminy Wyśmierzyce wchodzi w skład dwóch odcinków drogi krajowej nr 48, na której dokonywane są pomiary. Na odcinku Potworów-Grzmiąca w ciągu doby średnio przejeżdża ok. 1600 pojazdów silnikowych, z czego 1110 z nich to samochody osobowe bądź mikrobusy. Na odcinku Grzmiąca – Białobrzegi, który przebiega przez miasto Wyśmierzyce ruch jest ponad dwukrotnie większy – średnio 3651 przejazdów w ciągu dwudziestu czterech godzin. Warto zwrócić uwagę, iż samochody ciężarowe stanowią odpowiednio 14% i 8,9% wszystkich pojazdów na poszczególnych odcinkach. Szczegółowe wyniki pomiarów ruchu na drodze krajowej zawiera kolejna tabela (Tabela 17).

Tabela 17. Wyniki pomiarów ruchu na drodze krajowej nr 48 w Wyśmierzycach

Opis odcinka	Liczba pojazdów silnikowych ogółem	Motocykle	Samochody osobowe mikrobusy	Lekkie samochody ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe	Autobusy	Ciągniki rolnicze	Rowery
Potworów-Grzmiąca	1602	7	1110	237	226	11	11	9

Opis odcinka	Liczba pojazdów silnikowych ogółem	Motocykle	Samochody osobowe mikrobusy	Lekkie samochody ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe	Autobusy	Ciągniki rolnicze	Rowery
Grzmiąca-Białobrzegi	3651	31	2828	441	324	17	10	41

źródło: Generalny pomiar ruchu w 2015 roku (ruch w punktach pomiarowych w 2015 roku na drogach krajowych - Tablica 2, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad)

Podsumowanie analizy w sferze środowiskowej

Poniższe kryteria takie jak:

- Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego - ze względu na niską emisję
- Istniejące obiekty zawierające azbest, eternit
- Nadmierny hałas i emisja spalin wynikająca z ruchu kołowego.

stanowią podstawę do ustalenia i wyboru sołectw, w których obserwuje się największą kumulację problemów środowiskowych. Zgodnie z poniższą tabelą (Tabela 18.) jednostki, w których występują jednocześnie aż trzy negatywne zjawiska zaliczono do obszarów problemowych (Z uwagi na występowanie obiektów z azbestem równomiernie na terenie całej gminy Wyśmierzyce). Do obszarów zdegradowanych w sferze środowiskowej należy wobec powyższych ograniczeń jedna jednostka - Wyśmierzyce 1.

Tabela 18. Problemy środowiskowe w poszczególnych sołectwach i obszarach Gminy Wyśmierzyce (x – występowanie danego problemu)³

Sołectwo/obszar	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego - ze względu na niską emisję	Istniejące obiekty zawierające azbest, eternit	Nadmierny hałas i emisja spalin wynikająca z ruchu kołowego	Degradacja w sferze środowiskowej
Wyśmierzyce 1	x	x	x	Tak
Wyśmierzyce 2		x	x	Nie
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)		x	x	Nie
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)		x		Nie
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)		x		Nie
Sołectwo Kostrzyn		x		Nie
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyń, Kozłów)		x		Nie
Sołectwo Kozuchów		x		Nie

³ Z uwagi na trudności w pozyskaniu danych ilościowych, które pokazywałyby obszary zdegradowane w sferze środowiskowej w sposób mierzalny zdecydowano się przeprowadzić wywiad pogłębiony z przedstawicielem Referatu Gospodarki Komunalnej, Budownictwa i Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego odpowiedzialnym za ochronę środowiska.

Sołectwo/obszar	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego - ze względu na niską emisję	Istniejące obiekty zawierające azbest, eternit	Nadmierny hałas i emisja spalin wynikająca z ruchu kołowego	Degradacja w sferze środowiskowej
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)		x		Nie
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)		x	x	Nie
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kożuchowska)		x		Nie
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)		x		Nie
Sołectwo Ulaski		x		Nie
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)		x		Nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Referat Gospodarki Komunalnej, Budownictwa i Ochrony Środowiska, Urząd Miejski w Wyśmierzycach

3.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w poszczególnych jednostkach w Gminie Wyśmierzyce są związane przede wszystkim z:

- Słabym dostępem do transportu publicznego;
- Ograniczonym dostępem do punktów usługowych i handlowych oraz obiektów użyteczności publicznej;
- Brakiem lub niedostatecznym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną;
- Występowaniem barier architektonicznych utrudniających poruszanie się osobom starszym, niepełnosprawnym;
- Występowaniem pustostanów.

Słaby dostęp do transportu publicznego - jeden z podstawowych problemów występujących na terenie Gminy i Miasta Wyśmierzyce związany jest z niewielką liczbą kursów transportu publicznego w ciągu doby oraz niewyposażeniem jednostek w dostateczną liczbę przystanków autobusowych w części sołectw. Jest to bariera, co zostało podkreślone podczas warsztatów i spotkań, w funkcjonowaniu osób nieposiadających samochodów. W sołectwach lub częściach miasta średnio można skorzystać z 8 kursów dziennie. Największą liczbą kursów autobusowych w dniu roboczym charakteryzują się sołectwa Korzeń, Redlin oraz Witaszyn (16 kursów). Poniżej średniej dla gminy Wyśmierzyce (mniej niż 8 kursów) znajdują się jednostki: Wyśmierzyce 1, sołectwo Kożuchów, Kozłów, Paprotno, Romanów oraz Ulaski.

Tabela 19. Liczba kursów autobusów w poszczególnych sołectwach w dniu roboczym

Jednostka (sołectwo/część miasta)	Dostęp do transportu publicznego (liczba kursów autobusowych w dniu roboczym)
Wyśmierzyce 1	6 kursów
Wyśmierzyce 2	8 kursów
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	11 kursów
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	11 kursów

Jednostka (sołectwo/ część miasta)	Dostęp do transportu publicznego (liczba kursów autobusowych w dniu roboczym)
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	16 kursów
Sołectwo Kostrzyn	8 kursów
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	3 kursy
Sołectwo Kożuchów	2 kursy
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)	9 kursów
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	3 kursy
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kożuchowska)	16 kursów
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	3 kursy
Sołectwo Ulaski	4 kursy
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	16 kursów
Średnia	8 kursów

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.pksgrojec.pl

Ograniczony dostęp do punktów usługowych i handlowych oraz obiektów użyteczności publicznej – Na jakość życia mieszkańców w negatywnym stopniu wpływa brak obiektów handlowych bądź usługowych oraz obiektów użyteczności publicznej.

Największą dostępnością do obiektów użyteczności publicznej charakteryzuje się obszar miasta – jednostki Wyśmierzyce 1 i Wyśmierzyce 2. W pierwszej z wymienionych jednostek, tak jak wcześniej wspomniano, zlokalizowane są Zespół Szkół Samorządowych, Urząd Miejski, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna oraz kościół parafialny co pokazuje potencjał instytucjonalny obszaru. Mieszkańcy obydwóch zlokalizowanych na terenie miasta jednostek mogą także w łatwy sposób korzystać z dużej liczby obiektów handlowych i usługowych znajdujących się na wskazanym obszarze. W sołectwie Kostrzyn zlokalizowana jest Publiczna Szkoła Podstawowa, a w sołectwie Jabłonna sklep spożywczo-przemysłowy.

Zidentyfikowany problem ograniczonej dostępności do punktów handlowych dotyczy przede wszystkim sołectw Grzmiąca, Kozłów, Kożuchów, Olszowa, Paprotno, Redlin, Romanów i Witaszyn – brak w nich jakichkolwiek sklepów. W szczególności dotkliwa dla mieszkańców, jak wynika z przeprowadzonych spotkań warsztatowych, jest niemożność zakupienia podstawowych produktów spożywczych czy chemicznych.

Niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną lub jej niska jakość - Gmina i Miasto Wyśmierzyce wyposażone są częściowo w sieć wodociągową oraz sieć kanalizacyjną. Z sieci wodociągowej korzysta ponad 80% mieszkańców gminy. Brak jest wykonanego podłączenia w sołectwach Korzeń, Paprotno i Romanów. Teren Gminy nie jest w całości skanalizowany ze względu na bardzo rozproszoną zabudowę, która zwiększa koszty doprowadzenia sieci do domostw (ok. 40% mieszkańców miasta Wyśmierzyce korzysta z kanalizacji). W żadnym z sołectw nie ma kanalizacji. Problem ten częściowo jest rozwiązywany poprzez przydomowe oczyszczalnie ścieków, które zostały zainstalowane przy wielu domostwach.

Z zagadnieniem niedostatecznego wyposażenia w infrastrukturę techniczną lub jej niską jakością powiązany jest również stan sieci drogowej i elementów jej towarzyszących takich jak chodniki czy latarnie. Przez miasto i gminę Wyśmierzyce przebiega jedna droga krajowa nr 48 o znaczeniu międzynarodowym relacji Kock-Kozienice-Białobrzegi-Tomaszów. Do sieci drogowej należą również ciągi komunikacyjne o znaczeniu powiatowym takie jak:

- 1635W Tomczyce - Grzmiąca,
- 1109W Wyśmierzyce - Olszowa,
- 1108W Olszowa – Ulów,
- 1109W Jabłonna – Ulów,
- 11 IOW Kostrzyn - Jabłonna,
- 1115W Przytyk - Kożuchów - do drogi 729.

Na obszarze Gminy i Miasta Wyśmierzyce długość dróg gminnych wynosi 56,9 km. W każdym z sołectw główna droga ma nawierzchnię bitumiczną, a ich stan jest określany jako dobry⁴. Podczas spotkań warsztatowych wskazywano na problem związany z brakiem chodników – w szczególności w sołectwie Redlin i Ulaski oraz oświetlenia ulicznego w części sołectw i na niektórych ulicach w mieście. Należy zwrócić jednak uwagę, że chodniki umiejscowione są na terenach zurbanizowanych wzdłuż tych ciągów komunikacyjnych, na których następuje duże natężenie ruchu samochodowego.

Występowanie barier architektonicznych – Jednym z głównych problemów zidentyfikowanych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na terenie Miasta i Gminy Wyśmierzyce, na który zwracano szczególną uwagę podczas spotkań warsztatowych, jest ograniczona dostępność do budynków użyteczności publicznej m.in. dla osób starszych, niepełnosprawnych. Utrudnia to korzystanie z usług administracji publicznej oraz z aktywnego życia społeczno-kulturalnego. Obniża to jakość życia mieszkańców, u których występują problemy z poruszaniem się. Problem ten jest silnie zauważalny w jednostce Wyśmierzyce 1 z uwagi na występowanie bardzo wielu tego typu obiektów – m.in. placówki oświatowej czy Urzędu Miejskiego.

W budynku Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach, w którym zlokalizowana jest również Biblioteka Publiczna oraz Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej niedostępne są choćby podstawowe udogodnienia umożliwiające łatwiejsze poruszanie się. Brakuje tutaj elementów ułatwiających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych: podjazdu, rampy czy windy. Do biblioteki, która zlokalizowana jest na piętrze budynku dostęp możliwy jest tylko schodami. Również inne elementy ułatwiające funkcjonowanie, np. toalety czy dostosowana konstrukcja stanowisk obsługi klientów itp. nie zostały zastosowane we wskazanym budynku.

Na terenie jednostki Wyśmierzyce 1 zlokalizowany jest Samorządowy Zespół Szkół, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa i Gimnazjum. W szkole dostępny jest przenośny podjazd, który może być pomocny przy wejściu do budynku szkoły, jednak dostęp na wyższe piętra jest niemożliwy.

Znajdujący się również na terenie jednostki Wyśmierzyce 1 Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej nie jest przystosowany do potrzeb osób z ograniczonymi możliwościami ruchowymi – brak jest stworzonego specjalnego podjazdu, rampy czy windy, które umożliwiłyby łatwiejsze korzystanie z usług lekarzy. Należy zauważyć, że z przychodni korzystają również często rodziny

⁴ Informacje przekazanych przez Referat Gospodarki Komunalnej, Budownictwa i Ochrony Środowiska, Urząd Miejski w Wyśmierzycach.

z małymi dziećmi przemieszczające się z wózkami dziecięcymi. Brak zastosowania udogodnień zmusza do wnoszenia wózka po schodach.

Wśród budynków użyteczności publicznej położonych w pozostałych częściach gminy – brak udogodnień dla osób niepełnosprawnych stwierdzono w sołectwie Kostrzyn, w budynku Szkoły Podstawowej.

Należy zauważyć, że występowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej utrudnia życie osób niepełnosprawnych w gminie. Dane pozyskane z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują, że w 2014 roku liczba rodzin korzystających z zasiłków pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności wynosiła 21 (liczba osób w tych rodzinach - 55).

Wśród pozostałych zidentyfikowanych barier architektonicznych w przestrzeni publicznej wskazać można krawężniki bez podjazdów, w jednostkach, w których zlokalizowane są chodniki – w części jednostek: Wyśmierzyce 1, Wyśmierzyce 2.

Występowanie pustostanów

Na terenie Miasta i Gminy Wyśmierzyce zlokalizowanych jest sześć budynków, które obecnie nie są zagospodarowane. W większości przypadków pełniły one wcześniej funkcje handlowo-usługowe bądź były obiektami użyteczności publicznej.

Zjawisko występowania pustostanów zauważa się szczególnie w obszarze miejskim, gdzie zabudowa nie jest rozproszona. Na terenie jednostki Wyśmierzyce 1, przy rynku, który, tak jak wcześniej wspomniano, pełnił dawniej rolę centrum społeczno-gospodarczego, zlokalizowane są dwa budynki, których stan techniczny i wygląd w znaczącym stopniu obniżają estetykę przestrzeni. Pierwszy budynek (Rysunek 6.) pozostał niezagospodarowany po likwidacji w nim kina oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury. Obecnie stan techniczny budynku określany jest jako zły. Ze względu na stopień degradacji przeprowadzenie w nim remontu może wymagać wykorzystania znacznych środków finansowych. Drugi budynek, pozostałość po zlikwidowanym posterunku policji, wymaga modernizacji, szczególnie w zakresie dostosowania go do potrzeb osób niepełnosprawnych (brak podjazdu, windy). Należy przy tym zauważyć, że budynek ten został przekazany Gminie i Miastu Wyśmierzyce pod warunkiem przeznaczenia go na cele kulturalne bądź społeczne.

Rysunek 6. Budynek po dawnym kinie w jednostce Wyśmierzyce 1

Źródło: materiały własne

Na terenie jednostki Wyśmierzyce 2, przy ul. M. Kopernika zlokalizowany jest jeden niezagospodarowany budynek.

Również w sołectwach można znaleźć budynki obecnie niezagospodarowane, które były obiektami użyteczności publicznej. W sołectwie Kostrzyn pustostanem jest obiekt po Wiejskim Ośrodku Zdrowia. Jeden niezagospodarowany budynek zlokalizowany jest w sołectwie Witaszyn.

Podsumowanie analizy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Wyszczególnione powyżej zagadnienia tj.:

- dostęp do transportu publicznego;
- dostęp do punktów usługowych i handlowych oraz obiektów użyteczności publicznej;
- wyposażenie obszarów w infrastrukturę techniczną;
- występowanie barier architektonicznych utrudniających poruszanie się osobom starszym, niepełnosprawnym;
- występowanie pustostanów;

stanowią podstawę do ustalenia i wyboru jednostek, w których obserwuje się największą kumulację problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Zgodnie z poniższą tabelą (Tabela 20) jednostki, w których występują dwa lub więcej negatywne zjawiska zaliczone zostały do obszarów problemowych, w których występuje degradacja we wskazanych sferach. Do obszarów zdegradowanych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej należą: Wyśmierzyce 1, sołectwo Kostrzyn, sołectwo Kozłów, sołectwo Kozuchów, sołectwo Paprotno, sołectwo Redlin, sołectwo Romanów, sołectwo Ulaski, sołectwo Witaszyn.

Tabela 20. Problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w poszczególnych sołectwach i jednostkach Gminy Wyśmierzyce (x – występowanie danego problemu)⁵

Jednostka (sołectwo/ część miasta)	Słaby dostęp do transportu publicznego (poniżej 8 kursów dziennie)	Ograniczony dostęp do punktów usługowych i handlowych oraz obiektów użyteczności publicznej (brak wskazanych punktów/obiektów)	Brak lub niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną (brak sieci wodociągowej/ brak chodników)	Występowanie barier architektonicznych utrudniających poruszanie się osobom starszym, niepełnosprawnym (w szczególności w obiektach użyteczności publicznej)	Występowanie pustostanów (liczba pustostanów we własności gminy)	Stwierdzona degradacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej
Wyśmierzyce 1	x			x	2	Tak
Wyśmierzyce 2					1	Nie
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)		x				Nie
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)						Nie
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)		x				Nie
Sołectwo Kostrzyn				x	1	Tak
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyń, Kozłów)	x	x				Tak
Sołectwo Kożuchów	x	x				Tak
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)		x				Nie
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	x	x	x			Tak
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kożuchowska)		x	x			Tak
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	x	x	x			Tak
Sołectwo Ulaski	x	x	x			Tak
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)		x			1	Tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Referat Gospodarki Komunalnej, Budownictwa i Ochrony Środowiska, Urząd Miejski w Wyśmierzycach

⁵ Z uwagi na trudności w pozyskaniu danych ilościowych, które pokazywałyby obszary zdegradowane w sferze funkcjonalno-przestrzennej i technicznej w sposób mierzalny zdecydowano się przeprowadzić wywiad pogłębiony z przedstawicielem Referatu Gospodarki Komunalnej, Budownictwa i Ochrony Środowiska odpowiedzialnym za wskazane sfery.

4. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego nastąpiło na podstawie analizy wskaźników obrazujących problemy społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne przeprowadzonej na podstawie danych pozyskanych na poziomie punktów adresowych lub ulic. Dane zostały zagregowane do wyznaczonych jednostek. Następnie postarano się – również dla każdej ze sfer - jak najdokładniej zobrazować panującą w niej sytuację, za pomocą danych szczegółowych (dane liczbowe oraz opis obserwacji poczynionych podczas wizji lokalnej). Dodatkowo przeprowadzono wywiady z przedstawicielami poszczególnych referatów Urzędu Miejskiego, tak by w lepszym stopniu zdiagnozować występujące na danych jednostkach problemy.

Źródłem danych do diagnozy były instytucje i jednostki zaangażowane w proces rewitalizacji gminy Wyśmierzyce, takie jak:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komisariat Policji w Białobrzegach,
- Powiatowy Urząd Pracy w Białobrzegach,
- Biblioteka Publiczna,
- Poszczególne Referaty Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego obszaru rewitalizacji zastosowano metodę oceny i selekcji terenów gminy o najwyższym stopniu degradacji, jaką jest porównywanie wskaźników w każdej jednostce ze średnią dla gminy. Jednostki (sołectwa bądź części miasta), które charakteryzowała największa liczba wskaźników powyżej średniej dla gminy⁶ zostały uznane za zdegradowane w sferze społecznej.

Tabela 21. Wskaźniki wystandaryzowane w sferze społecznej (kolorem pomarańczowym zaznaczono wartości powyżej średniej dla gminy)

Jednostka (sołectwo/ część miasta)	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (2015 rok) na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych poniżej 30 roku życia na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale na 100 mieszkańców	Liczba rodzin objętych pomocą gminy na 100 mieszkańców	Liczba rodzin objętych pomocą gminy z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	Liczba rodzin objętych pomocą gminy z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	Liczba rodzin objętych w 2016 r. procedurą NK na 100 ludności	Świadczenia 500+ (liczba rodzin, pierwsze dziecko, rok 2016) na 100 mieszkańców	Liczba aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej 100 mieszkańców	Liczba wskaźników powyżej średniej
Wyśmierzyce 1	10,71	9,52	3,81	2,38	4,76	5,00	1,43	0,48	0,48	8,33	15,95	9
Wyśmierzyce 2	6,42	6,03	2,14	3,11	3,11	3,11	1,56	0,19	0,19	5,45	16,15	7
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	8,99	6,74	3,37	3,93	4,49	1,69	0,56	0,00	0,00	5,62	6,18	6
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	6,80	2,91	0,97	1,46	1,46	1,46	0,97	0,00	0,00	12,14	1,94	3
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	6,94	6,94	0,69	4,17	2,08	2,78	1,39	0,00	0,00	7,64	2,08	6
Sołectwo Kostrzyn	13,26	3,41	1,14	2,27	1,89	2,27	0,38	0,76	0,38	6,82	6,44	4

⁶ Jedynie w przypadku wskaźnika Liczba aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej stan degradacji pokazują wartości poniżej średniej dla gminy.

Jednostka (sołectwo/ część miasta)	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (2015 rok) na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych poniżej 30 roku życia na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale na 100 mieszkańców	Liczba rodzin objętych pomocą gminy na 100 mieszkańców	Liczba rodzin objętych pomocą gminy z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	Liczba rodzin objętych pomocą gminy z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	Liczba rodzin objętych w 2016 r. procedurą NK na 100 ludności	Świadczenia 500+ (liczba rodzin, pierwsze dziecko, rok 2016) na 100 mieszkańców	Liczba aktywnych czytelników Miejskiej Gminnej Biblioteki Publicznej na 100 mieszkańców	Liczba wskaźników powyżej średniej
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyń, Kozłów)	4,35	4,35	0,00	3,62	2,17	0,72	0,00	0,00	0,72	6,52	2,17	3
Sołectwo Kożuchów	1,95	2,60	0,00	1,30	0,65	0,00	0,00	0,00	0,65	7,14	8,44	1
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)	0,00	1,03	1,03	1,03	1,03	0,00	0,00	0,00	0,00	7,22	3,09	1
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	0,72	7,25	2,17	3,62	4,35	2,17	0,00	0,00	0,00	5,07	11,59	4
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kożuchowska)	11,17	7,98	3,72	2,66	4,26	4,26	1,06	0,00	0,53	10,11	6,91	10
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	8,49	3,77	1,89	1,89	1,89	1,89	0,00	0,00	0,00	10,38	0,00	4
Sołectwo Ulaski	11,82	5,91	1,97	3,45	2,96	2,96	1,48	0,00	0,00	7,39	1,97	8
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	10,07	4,32	0,72	2,16	0,72	5,04	0,72	0,00	0,00	9,35	3,60	5
Średnia dla gminy	7,26	5,20	1,69	2,65	2,56	2,38	0,68	0,10	0,24	7,80	6,18	

Źródło: opracowanie własne

Największą liczbą wskaźników w sferze społecznej przyjmujących wartości powyżej średniej dla gminy (powyżej 5) charakteryzowały się sołectwo Redlin (10 wskaźników), Wyśmierzyce 1 - (9 wskaźników), sołectwo Ulaski (8 wskaźników), Wyśmierzyce 2 (7 wskaźników) oraz sołectwa Grzmiąca i Korzeń (po 6 wskaźników – czyli ponad połowa wszystkich wskaźników w sferze społecznej).

Jednostki te charakteryzujące się znacznym natężeniem zjawisk kryzysowych i zostały uznane za zdegradowane w sferze społecznej.

Następnym krokiem była analiza pozyskanych danych ilościowych i jakościowych w pozostałych sferach – tj. gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Tabela 22. Degradacja w sferze gospodarczej, środowiskowej oraz przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej (x zaznaczono występowanie danego zjawiska)

Sołectwo/obszar	Sfera gospodarcza (degradacja gdy wskaźnik poniżej średniej dla gminy)	Sfera środowiskowa (degradacja gdy występują 3 zjawiska)			Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna (degradacja gdy występują 2 lub więcej zjawisk)				
	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego - ze względu na niską emisję	Istniejące obiekty zawierające azbest, eternit	Nadmierny hałas i emisja spalin wynikająca z ruchu kołowego	Słaby dostęp do transportu publicznego (poniżej 8 kursów dziennie)	Ograniczony dostęp do punktów usługowych i handlowych oraz obiektów użyteczności publicznej (brak wskazanych punktów/obiektów)	Brak lub niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną (brak sieci wodociągowej/ brak chodników)	Występowanie barier architektonicznych utrudniających poruszanie się osobom starszym, niepełnosprawnym (w szczególności w obiektach użyteczności publicznej)	Występowanie pustostanów (liczba pustostanów we własności gminy)
Wyśmierzyce 1	3,1	x	x	X	x			x	2
Wyśmierzyce 2	6,61		x	X					1
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)	2,25		x	X		x			

Sołectwo/obszar	Sfera gospodarcza (degradacja gdy wskaźnik poniżej średniej dla gminy)	Sfera środowiskowa (degradacja gdy występują 3 zjawiska)			Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna (degradacja gdy występują 2 lub więcej zjawisk)				
	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego - ze względu na niską emisję	Istniejące obiekty zawierające azbest, eternit	Nadmierny hałas i emisja spalin wynikająca z ruchu kołowego	Słaby dostęp do transportu publicznego (poniżej 8 kursów dziennie)	Ograniczony dostęp do punktów usługowych i handlowych oraz obiektów użyteczności publicznej (brak wskazanych punktów/obiektów)	Brak lub niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną (brak sieci wodociągowej/brak chodników)	Występowanie barier architektonicznych utrudniających poruszanie się osobom starszym, niepełnosprawnym (w szczególności w obiektach użyteczności publicznej)	Występowanie pustostanów (liczba pustostanów we własności gminy)
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)	2,43		x						
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)	0,69		x			x			
Sołectwo Kostrzyn	1,14		x				x	1	
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyn, Kozłów)	2,9		x		x	x			
Sołectwo Kożuchów	3,25		x		x	x			
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)	3,09		x			x			
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)	4,35		x	x	x	x	x		

Sołectwo/obszar	Sfera gospodarcza (degradacja gdy wskaźnik poniżej średniej dla gminy)	Sfera środowiskowa (degradacja gdy występują 3 zjawiska)			Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna (degradacja gdy występują 2 lub więcej zjawisk)				
	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego - ze względu na niską emisję	Istniejące obiekty zawierające azbest, eternit	Nadmierny hałas i emisja spalin wynikająca z ruchu kołowego	Słaby dostęp do transportu publicznego (poniżej 8 kursów dziennie)	Ograniczony dostęp do punktów usługowych i handlowych oraz obiektów użyteczności publicznej (brak wskazanych punktów/obiektów)	Brak lub niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną (brak sieci wodociągowej/brak chodników)	Występowanie barier architektonicznych utrudniających poruszanie się osobom starszym, niepełnosprawnym (w szczególności w obiektach użyteczności publicznej)	Występowanie pustostanów (liczba pustostanów we własności gminy)
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kożuchowska)	1,06		x			x	x		
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)	0,94		x		x	x	x		
Sołectwo Ulaski	0,49		x		x	x	x		
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)	1,44		x			x			1
Średnia dla gminy	2,41								

Źródło: opracowanie własne

Analiza dokonana w powyższej tabeli (**Tabela 22**) pozwoliła na zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przyjęto, że obszar zdegradowany będą stanowiły jednostki, w których występuje natężenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej z pozostałych sfer wskazana zostanie degradacja. Obszar zdegradowany składa się z jednostki Wyśmierzyce 1, sołectwa Grzmiąca, Korzeń, Redlin oraz Ulaski.

Obszar zdegradowany zamieszkiwany jest przez 1133 osoby, co stanowi 39% ogółu mieszkańców gminy i zajmuje powierzchnię 1 016,5 ha, czyli 9,60 % powierzchni gminy.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji nastąpiło na podstawie sprawdzenia, w których ze wskazanych jednostek występuje szczególne natężenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, a także istnieje potencjał, który pozwoli na wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji. Największą liczbą wskaźników w sferze społecznej przyjmujących wartości powyżej średniej dla gminy (powyżej 5) charakteryzowało się sołectwo Redlin (10 wskaźników), dlatego też, ze względu na największe nawarstwienie problemów w stosunku do całej gminy w tym miejscu, zdecydowano o objęciu tego terenu obszarem rewitalizacji. Dodatkowo w sołectwie Redlin zidentyfikowano degradację w sferze gospodarczej. Kolejne pod względem liczby negatywnych zjawisk w sferze społecznej były Wyśmierzyce 1 - (9 wskaźników) oraz sołectwo Ulaski (8 wskaźników). Dodatkowo obszar Wyśmierzyce 1 oraz sołectwo Ulaski cechuje degradacja w dwóch spośród trzech pozostałych sfer. W przypadku obszaru Wyśmierzyce 1 zidentyfikowano obszar kryzysowy w sferze środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, a w przypadku sołectwa Ulaski w sferze gospodarczej oraz przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Ponadto Wyśmierzyce 1 posiadają bardzo duży potencjał do prowadzenia działań rewitalizacyjnych, zlokalizowane są tam podmioty takie jak Zespół Szkół Samorządowych, Urząd Miejski, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna, które podmioty posiadają zarówno potencjał ludzki jak i organizacyjny oraz lokalowy do realizacji projektów przyczyniających się do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego całego obszaru rewitalizacji. Sołectwo Ulaski także posiada potencjał, który może przyczynić się do osiągnięcia pozytywnych efektów w procesie rewitalizacji – są to sami mieszkańcy, z liderem na czele, którzy mimo posiadanych problemów potrafią zintegrować się wokół jednej inicjatywy.

Tabela 23. Degradacja w sferach społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Sołectwo/obszar	Degradacja w sferze społecznej	Degradacja w sferze gospodarczej	Degradacja w sferze środowiskowej	Degradacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	Obszar zdegradowany	Obszar rewitalizacji
Wyśmierzyce 1					Tak	Tak
Wyśmierzyce 2					Nie	Nie
Sołectwo Grzmiąca (Górki, Grzmiąca)					Tak	Nie
Sołectwo Jabłonna (Jabłonna, Wojciechów)					Nie	Nie
Sołectwo Korzeń (Korzeń, Klamy)					Tak	Nie
Sołectwo Kostrzyn					Nie	Nie

Sołectwo/obszar	Degradacja w sferze społecznej	Degradacja w sferze gospodarczej	Degradacja w sferze środowiskowej	Degradacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	Obszar zdegradowany	Obszar rewitalizacji
Sołectwo Kozłów (Kiedrzyń, Kozłów)					Nie	Nie
Sołectwo Kozuchów					Nie	Nie
Sołectwo Olszowa (Aleksandrów, Olszowa)					Nie	Nie
Sołectwo Paprotno (Działy, Paprotno)					Nie	Nie
Sołectwo Redlin (Redlin, Wólka Kozuchowska)					Tak	Tak
Sołectwo Romanów (Brodek, Romanów)					Nie	Nie
Sołectwo Ulaski					Tak	Tak
Sołectwo Witaszyn (Jeruzal, Witaszyn)					Nie	Nie

Źródło: opracowanie własne

Analiza pozyskanych danych ilościowych i jakościowych pozwoliła na wyznaczenie obszaru rewitalizacji, składającego się z 3 podobszarów – zamieszkiwanych łącznie przez 811 osób, co stanowi 28 % mieszkańców całej gminy. Ze względu na istniejące uwarunkowania m.in. zlokalizowanie rezerwatu przyrody w skład obszaru rewitalizacji wchodzi obszary zurbanizowane w danych sołectwach. Obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 678,7 ha, co stanowi 6,41 % powierzchni całej gminy.

4.1. Pogłębiona charakterystyka podobszarów rewitalizacji

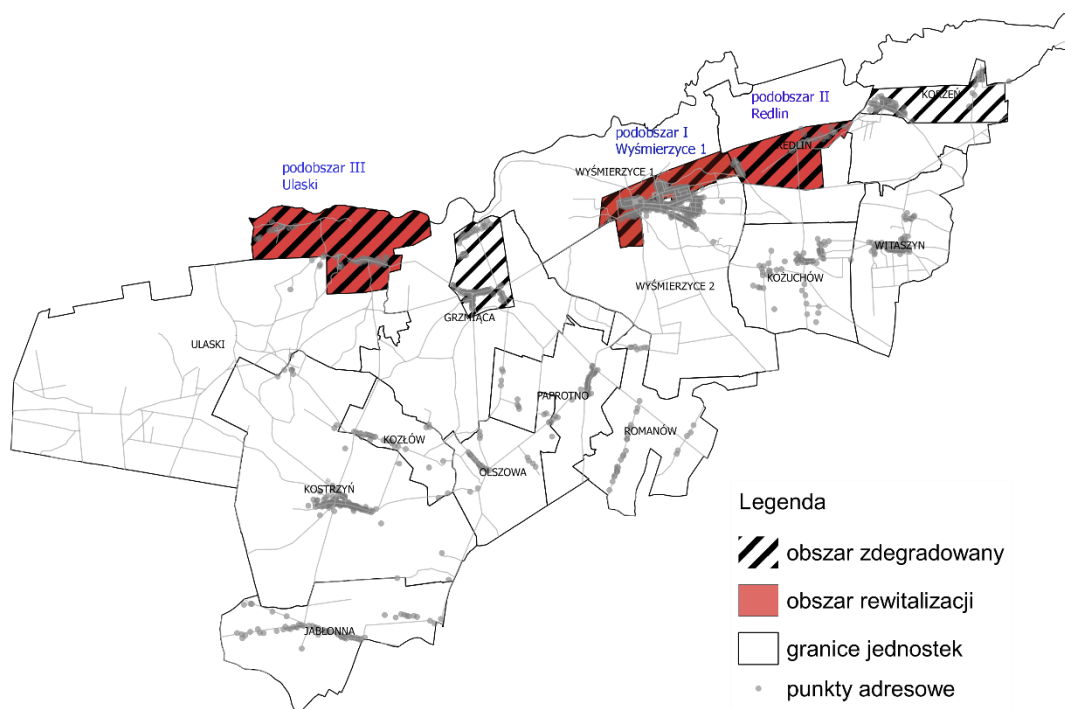
Diagnoza stanu i identyfikacja degradacji Miasta i Gminy Wyśmierzyce doprowadziła do wyznaczenia trzech podobszarów rewitalizacji. Podobszary charakteryzują się zdiagnozowanym kryzysem w sferze społecznej, czego przejawem są negatywne zjawiska takie jak bezrobocie, uzależnienie od pomocy społecznej. Dodatkowo nakładają się na to niekorzystne zjawiska i procesy zachodzące w innych sferach. Świadczy to o współwystępowaniu i zazębianiu się problemów społecznych z innymi niekorzystnymi zjawiskami przestrzennymi, środowiskowymi i technicznymi.

Jako obszar rewitalizacji, czyli taki który powinny być objęty szczególnie intensywną interwencją naprawczą zdiagnozowano następujące podobszary:

- Podobszar I - w skład, którego wchodzi Wyśmierzyce I obejmujące ulice Stefana Batorego, 1000-lecia Państwa Polskiego, 16. stycznia, Kościelną, Marii Konopnickiej, Piaskową, Piotra Skargi, Plac Wolności, Wojska Polskiego, Zdrojową
- Podobszar II - obejmuje sołectwo Redlin
- Podobszar III - który tworzy sołectwo Ulaski

Rysunek 7. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

4.1.1. Podobszar I - Wyśmierzyce 1

W skład jednostki Wyśmierzyce 1 wchodzi ulice tworzące tzw. „stare” Wyśmierzyce, na terenie których znajdują się najstarsze budynki w mieście oraz najważniejsze obiekty użyteczności publicznej. W skład tego obszaru wchodzi ulice: Stefana Batorego, 1000-lecia Państwa Polskiego, 16. stycznia, Kościelna, Marii Konopnickiej, Piaskowa, Piotra Skargi, Plac Wolności, Wojska Polskiego, Zdrojowa oraz budynki użyteczności publicznej takie jak Zespół Szkół Samorządowych czy Urząd Miejski. Jednostka Wyśmierzyce 1 tworzy zarówno historyczne jak i współczesne centrum gminy – zlokalizowane są tu rynek oraz parafia św. Teresy z Avila, która istnieje od 1378 r. Wskazany obszar rynku pełnił od wielu lat rolę najważniejszego obszaru gospodarczego i społecznego gminy. Ponadto na terenie jednostki Wyśmierzyce 1 znajduje się Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna oraz Ośrodek Zdrowia co pokazuje znaczący potencjał instytucjonalny obszaru.

Podstawowym problemem w sferze społecznej na terenie podobszaru I jest bezrobocie. Przy czym należy podkreślić, że najbardziej kryzysowym czynnikiem jest bezrobocie długotrwałe. Osoby bezrobotne długotrwałe odczuwają obniżenie statusu materialnego i obniżenie samooceny, których skutkiem może być pogłębiający się marazm społeczny i izolacja. Czynnikiem utrudniającym, a nawet uniemożliwiającym podjęcie pracy jest brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych. W grupie bezrobotnych mieszkających w podobszarze I jest dość dużo młodych osób, poniżej 30 roku życia, pozostających bez pracy. Można wyciągnąć wniosek, że

pewna grupa mieszkańców podobszaru I charakteryzuje się niską zaradnością indywidualną i niewielką aktywnością w poszukiwaniu pracy.

Podobszar I charakteryzuje się także znaczną grupą osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej oraz dużą liczbą mieszkańców objętych pomocą gminy z powodu bezrobocia i ubóstwa. Jest to powiązane z obecnym na podobszarze zjawiskiem bezrobocia, które wpływa ujemnie na standard życia lokalnej społeczności, a w konsekwencji może prowadzić do narastania zjawiska ubóstwa. Szybko postępujące zmiany w przestrzeni życiowej skutecznie powiększają krąg osób wymagających wsparcia, pomocy i opieki, czego przejawem może być relatywnie wysoka liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny. O poziomie lokalnego ubóstwa może także świadczyć dość liczna grupa osób pobierających świadczenia w ramach Programu 500+ na pierwsze dziecko (jak wspomniano kryterium przyznawania świadczenia jest kryterium dochodowe).

Jednym z najbardziej dotkliwych społecznych skutków bezrobocia może być demoralizacja jednostek i całych grup mieszkańców oraz skłonność do przejawiania zachowań patologicznych. W przypadku podobszaru I można to łączyć z poziomem bezpieczeństwa mieszkańców, który pozostaje na relatywnie dobrym poziomie, ale ulega obniżaniu przez odnotowywane przestępstwa i wykroczenia takie jak kradzieże, kradzieże z włamaniem i przemoc domowa. Może mieć na to wpływ brak posterunku policji na terenie Wyśmierzyc. Należy także zaznaczyć, że na terenie podobszaru odnotowano również znaczną liczbę procedur „Niebieskiej Karty”.

Na obszarze Wyśmierzyc 1 działa Towarzystwo Przyjaciół Wyśmierzyc oraz Ochotnicza Straż Pożarna. Dane z 2015 roku ukazują, że na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji odnotowuje się znaczną liczbę aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyśmierzycach. O niedoborach w poziomie rozwoju kapitału społecznego może świadczyć jednak niska aktywność społeczna wyrażająca się brakiem zaangażowania w problemy lokalne oraz zanikiem gminnych tradycji. Należy wskazać, że niska aktywność społeczna i kulturalna mieszkańców może być związana, ze wspomnianym podczas spotkania konsultacyjnego, brakiem miejsc spotkań integrujących lokalną społeczność.

Ponadto w czasie spotkania konsultacyjnego wskazywano, że wykluczenie z życia społecznego części mieszkańców może wynikać w istniejących barier architektonicznych utrudniających poruszanie się po Mieście osobom niepełnosprawnym, seniorom, matkom z wózkami i małymi dziećmi.

Na istnienie sytuacji kryzysowej na wyznaczonym podobszarze wpływają problemy dotyczące innych sfer. W pierwszej kolejności należy wskazać brak chodników przy części dróg. Następnie ujemnie na lokalną społeczność wpływa niedostosowanie transportu publicznego do potrzeb mieszkańców. W czasie spotkania konsultacyjnego wspomniano o przejściach dla pieszych, które nie zapewniają pełni bezpieczeństwa pieszym. Kolejnym niedoborem infrastrukturalnym jest zły stan budynku, w którym świadczone są usługi z zakresu opieki zdrowotnej (brak też podjazdu dla wózków). Ponadto z opieką zdrowotną powiązane są kolejne problemy takie jak brak dostępu do lekarzy specjalistów oraz brak rehabilitacji prowadzonej na terenie Miasta.

Na rynku, który pełnił w przeszłości rolę centrum społeczno-gospodarczego gminy Wyśmierzyc znajdują się dwa pustostany. Pierwszy budynek pozostał niezagospodarowany po likwidacji kina oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury. Ze względu na znaczny stopień degradacji przeprowadzenie w nim remontu może wymagać wykorzystania dużych środków finansowych. Drugi budynek, pozostałość po zlikwidowanym posterunku policji, wymaga modernizacji, szczególnie w zakresie dostosowania go do potrzeb osób niepełnosprawnych (brak podjazdu, windy). Obiekt ten jest jednak w lepszym stanie technicznym niż wspomniany wcześniej dawny budynek kina. Należy przy tym zauważyć, że budynek po posterunku policji

został przekazany Gminie i Miastu Wyśmierzyce pod warunkiem przeznaczenia go na cele kulturalne bądź społeczne.

4.1.2. Podobszar II - Sołectwo Redlin

Podobszar II obejmuje sołectwo Redlin składające się z miejscowości Redlin i Wólka Kożuchowska.

Warto zauważyć zmieniający się w ostatnim dwudziestoleciu charakter sołectwa. Dotychczas typowo rolnicze miejscowości, w których głównym zajęciem mieszkańców była uprawa warzyw i hodowla zwierząt przekształcają się stopniowo w miejscowości letniskowe. W miejscowości Redlin zlokalizowano lub przekształcono na domostwa rekreacyjne wiele zabudowań. Obok starych, często drewnianych domów, można znaleźć posesje z nowymi budynkami. W sołectwie zaobserwowano również ruchy migracyjne – wracają dawni mieszkańcy gminy, którzy ponownie decydują się na osiedlenie się w Redlinie i w Wólce Kożuchowskiej.

Rysunek 8. Sołectwo Redlin

Źródło: materiały własne

Podobnie jak na terenie wcześniej omówionego podobszaru I sołectwo Redlin również charakteryzuje się znacznym poziomem bezrobocia - szczególnie osób długotrwale bezrobotnych, osób bezrobotnych bez kwalifikacji i bezrobotnych poniżej 30 roku życia. Osoby tracące pracę lub będące długotrwale bezrobotne podlegają stopniowej degradacji społecznej. Pogarsza się ich sytuacja ekonomiczna i obniża stopa życiowa. Może się to wyrażać w znacznym odsetku mieszkańców podobszaru, którzy korzystają z pomocy zewnętrznej. Podobszar charakteryzuje się znaczną liczbą osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Przyczyny otrzymywania pomocy społecznej są spowodowane wieloma czynnikami począwszy od tych niezależnych od beneficjentów, jak np. trudna sytuacja na rynku pracy, skończywszy na bezradności i swoistym uzależnieniu od systemu pomocy społecznej, kiedy osoby nie znają innego sposobu na życie. Na terenie sołectwa znaczna grupa osób pobierała świadczenia z tytułu bezrobocia i ubóstwa. Dość dużo osób korzystało także ze świadczeń 500+ na pierwsze dziecko.

Analiza danych zastanych wskazuje, że w sołectwie Redlin poziom bezpieczeństwa pozostaje na umiarkowanym poziomie, ale ulega obniżaniu przez odnotowywane tam przestępstwa i wykroczenia.

W sołectwie Redlin można mówić o niskim poziomie rozwoju kapitału społecznego wyrażającego się w braku organizacji pozarządowych oraz braku inicjatyw lokalnych. Mieszkańcy

niezbyt chętnie angażują się w sprawy społeczne, rzadko biorą udział w organizowanych imprezach kulturalnych. Za przyczynę takiego stanu wskazuje się brak wyłonionego lidera społecznego, który zachęcił by ludzi do wychodzenia z domu. Nie działają tu organizacje pozarządowe, nie odbywają się imprezy sportowe, nie ma obiektów rekreacyjnych.

Należy wspomnieć również, iż na terenie sołectwa zaobserwowano pojawiające się problemy dotyczące dzieci i młodzieży – problemy wychowawcze spowodowane brakiem dobrych relacji pomiędzy dziećmi i rodzicami czy też sporadyczne przypadki spożywania narkotyków czy używanie alkoholu. Brak miejsca, w którym chętni mogą rozwijać swoje zainteresowania jest przyczyną szukania przez młodzież innych sposobów spędzania czasu wolnego.

Najmłodszy, gdy mają taką możliwość, korzystają z oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie miasta Wyśmierzyce – uczestniczą w spotkaniach orkiestry dętej, biorą udział w zawodach organizowanych przy szkołach i zajęciach SKS. Szacuje się, że można było by zwiększyć uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym, gdyby na terenie sołectwa powstał obiekt pełniący funkcję świetlicy wiejskiej, w której oferowano by różnego rodzaju aktywności.

Na terenie sołectwa mieszka stosunkowo duża grupa osób najmłodszych – szacuje się, że ponad 20 dzieci nie ma więcej niż 9 lat, do których również należy skierować działania rewitalizacyjne szczególnie kształtujące tożsamość lokalną i więzi z obszarem.

Na terenie sołectwa dominującą działalnością gospodarczą jest działalność rolnicza. Zarówno w Redlinie jak i w Wólce Kożuchowskiej jest kilku gospodarzy zajmujących się produkcją rolną, głównie warzywną. Obecnie każdy z nich szuka rynku zbytu na swoje towary samodzielnie. Wskazane byłoby podjęcie wspólnych inicjatyw umożliwiających tworzenie spółdzielni produkcyjnych, sieci współpracy pomiędzy rolnikami. Na terenie sołectwa Redlin zidentyfikowano niską dostępność do obiektów użyteczności publicznej (brak jakiegokolwiek tego typu instytucji). Brakuje tutaj również punktów handlowych i usługowych, co sprawia, że mieszkańcy muszą udawać się do Miasta Wyśmierzyce w celu zrobienia podstawowych zakupów.

4.1.3. Podobszar III - Sołectwo Ulaski

Podobszar III obejmuje sołectwo Ulaski składające się z miejscowości Ulaski Grzmiąckie i Ulaski Stamirowskie. Największym atutem podobszaru jest jego położenie – sołectwo bezpośrednio przylega do rzeki Pilicy i dużych kompleksów leśnych. Cały obszar leży na terenie objętym ochroną przyrody - Natura 2000, co powoduje że wiele działań w jest niedozwolonych dzięki obowiązującym ograniczeniom.

Podobnie jak na terenie podobszaru I i II odnotowuje się znaczną liczbę bezrobotnych, liczbę bezrobotnych poniżej 30 roku życia oraz liczbę bezrobotnych długotrwale. Bezrobocie długotrwale łączy się z biedą. Obniżanie zasobów finansowych rodziny bezrobotnego, powodujących eliminację ze środowiska społecznego, w którym ona się znajduje i dodatkowo uniemożliwia poszukiwanie pracy. W efekcie może prowadzić do kumulowania się niedostatku i biedy wśród osób bezrobotnych.

Kolejnym, po bezrobociu, problemem sfery społecznej jest znaczny odsetek osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej. Pomoc społeczna ułatwia przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Jednak wieloletnie korzystanie z różnorodnych form wsparcia pomocy społecznej może doprowadzić do wyuczonych bezradności i przekazywania takiego stylu życia kolejnym pokoleniom.

Z bezrobociem i wiążącym się z nim zjawiskiem narastania biedy oraz uzależnieniem od świadczeń pomocy społecznej może być powiązany znaczny odsetek mieszkańców korzystających ze świadczeń w ramach Programu 500+ przyznawanych na pierwsze dziecko.

Sołectwo Ulaski będące podobszarem rewitalizacji III charakteryzuje się także dość wysokim odsetkiem kradzieży, co może ujemnie wpływać na poczucie bezpieczeństwa lokalnej społeczności. Zaznaczyć trzeba, że na terenie sołectwa istnieje duże niebezpieczeństwo zdarzeń drogowych. We wsi Ulaski Stamirowskie brakuje chodników i oświetlenia ulicznego.

Na sferę społeczną ma także wpływ zaangażowanie mieszkańców w lokalne, gminne życie kulturalne. W przypadku podobszaru III można w tej kwestii mówić o degradacji o czym świadczy niska liczba aktywnych czytelników korzystających z Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej.

W największym stopniu na wykluczenie społeczne na terenie sołectwa narażone są dzieci, młodzież i osoby starsze nie posiadające samochodu. Brak możliwości dojazdu transportem publicznym na zajęcia pozalekcyjne i warsztatowe przy jednoczesnej stosunkowo dużej odległości od miasta Wyśmierzyce powoduje mniejsze uczestnictwo w wydarzeniach organizowanych przez gminę i jej jednostki organizacyjne takie jak biblioteka czy szkoły. Stworzenie świetlicy wiejskiej może dać możliwość zorganizowania ośrodka, w którym mogłyby się odbywać różnego rodzaju zajęcia dla dzieci i młodzieży, ale również kursy i szkolenia dla kobiet.

Pomimo braków lokalowych (świetlicy wiejskiej) i niewielkich środków finansowych mieszkańcy są chętni włączać się w różnego rodzaju inicjatywy zmieniające przestrzeń wsi i wykazują zainteresowanie sprawami sołectwa. Należy tutaj podkreślić rolę lidera, który umie zaangażować ludzi w działania. Grupa Ulaski w czynie społecznym stworzyła teren rekreacyjno-sportowy, uporządkowała teren w centrum wsi (odnowiła istniejący przystanek PKS, zmniejszyła ilość krzaków na wskazanym terenie i ułożyła fragment chodnika przy przystanku).

Rysunek 9. Teren sportowy na terenie sołectwa Ulaski

Źródło: materiały własne

Rysunek 10. Odnowiony przystanek na terenie sołectwa Ulaski

Źródło: materiały własne

Dodatkowym pomysłem na integrację społeczności lokalnej było stworzenie małego skweru, zlokalizowanego w pobliżu planowanej świetlicy wiejskiej. Każdy z gospodarzy został zobowiązany do przyniesienia jednego dużego kamienia. Podejmowane inicjatywy przez sołtysa i chęć innych mieszkańców do zaangażowania się jest niewątpliwym potencjałem, który należy wykorzystać do prowadzenia działań rewitalizacyjnych w Podobszarze II.

Atrakcyjne położenie (nad rzeką Pilicą, w pobliżu rezerwatu przyrody) powoduje, że jednym z kierunków rozwoju sołectwa może być rolnictwo ekologiczne i agroturystyka. Przyciągnięcie turystów, którzy wydatkowałiby na tym obszarze swoje pieniądze mogłoby przyczynić się do zmniejszenia skali ubóstwa i bezrobocia.

5. Wizja stanu pożądanego i planowanych efektów procesu rewitalizacji

Wizja przedstawia docelowy wizerunek obszaru, który zostanie osiągnięty po ograniczeniu bądź wyeliminowaniu zidentyfikowanych problemów i barier, poprzez realizację celów rewitalizacji i przy założeniu występowania odpowiednich warunków lokalnych i regionalnych. Stanowi ona obraz pożądanego stanu, jaki społeczność lokalna chce osiągnąć w 2023 roku. Wszystkie podejmowane działania powinny być ukierunkowane na spełnienie zakładanych wizji.

Każdemu z podobszarów przypisano wizję uwzględniającą zdiagnozowane na obszarach problemy i wykorzystującą zidentyfikowane potencjały.

Wizja podobszaru I:

Podobszar rewitalizacji – Wyśmierzyce 1 to obszar o wykształconych funkcjach miejskich administracyjno-społeczno-kulturalnych wykorzystujący potencjał i klimat małego miasta. Stopa bezrobocia spadła, dzięki zwiększeniu aktywności zawodowej i rozwojowi podstaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców. Obszar zyskał nowe centrum usług kulturalnych i społecznych, co przyczyniło się do ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego i zwiększyło możliwości do rozwoju zainteresowań i pasji wśród mieszkańców podobszaru.

Wizja podobszaru II:

Podobszar Redlin to miejsce zapewniające swoim mieszkańcom odpowiednie warunki do życia w estetycznie zagospodarowanych przestrzeniach, wykorzystujący lokalny potencjał, dzięki czemu istniejące problemy społeczne ulegają stopniowemu ograniczeniu. Mieszkańcy podejmują inicjatywy społeczne i gospodarcze przyczyniając się do zwiększania kapitału społecznego i poziomu przedsiębiorczości w sołectwie.

Wizja podobszaru III:

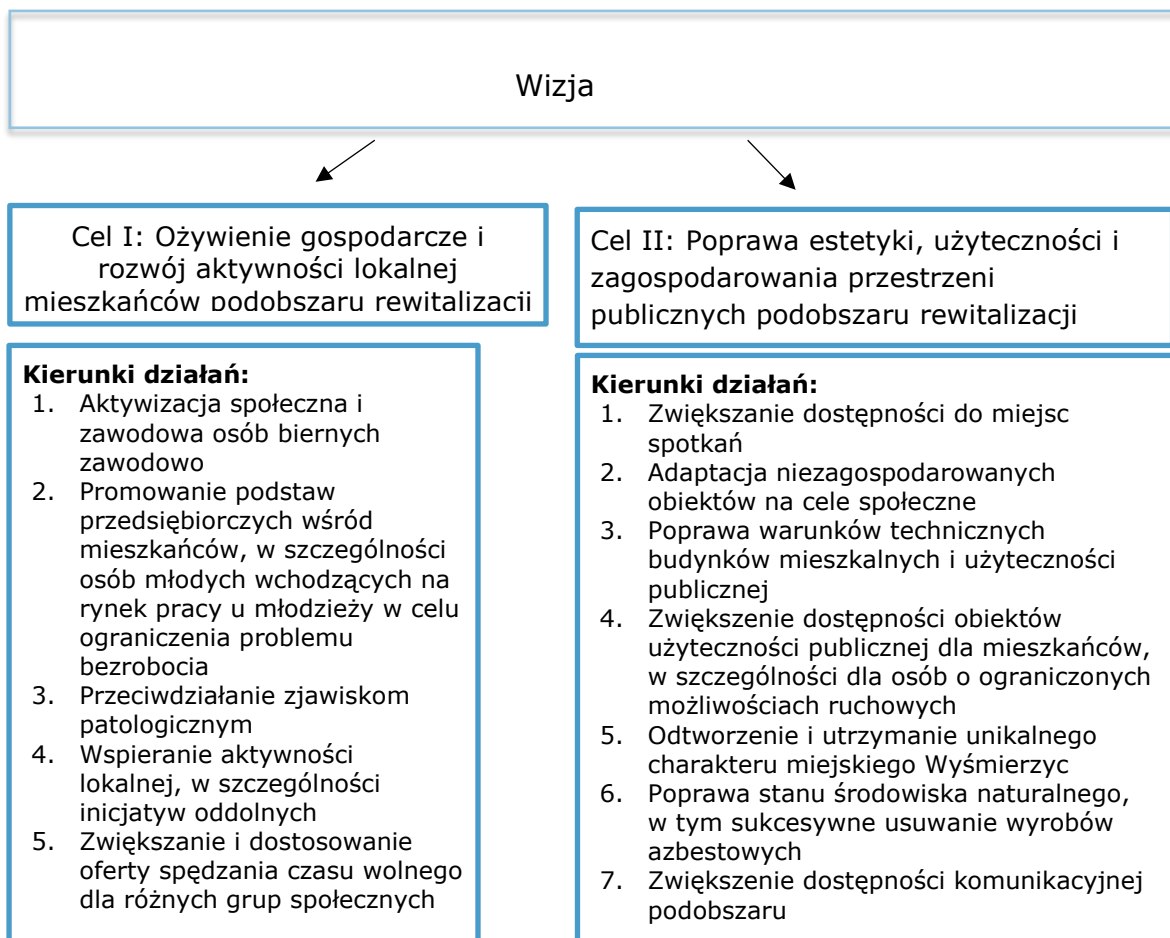
Sołectwo Ulaski to podobszar rewitalizacji rozwijający się dzięki aktywnym i przedsiębiorczym mieszkańcom wykorzystującym potencjał walorów przyrodniczych rzeki Pilicy do tworzenia nowych miejsc rekreacji i wypoczynku, ale także miejsc pracy, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego.

6. Cele szczegółowe rewitalizacji

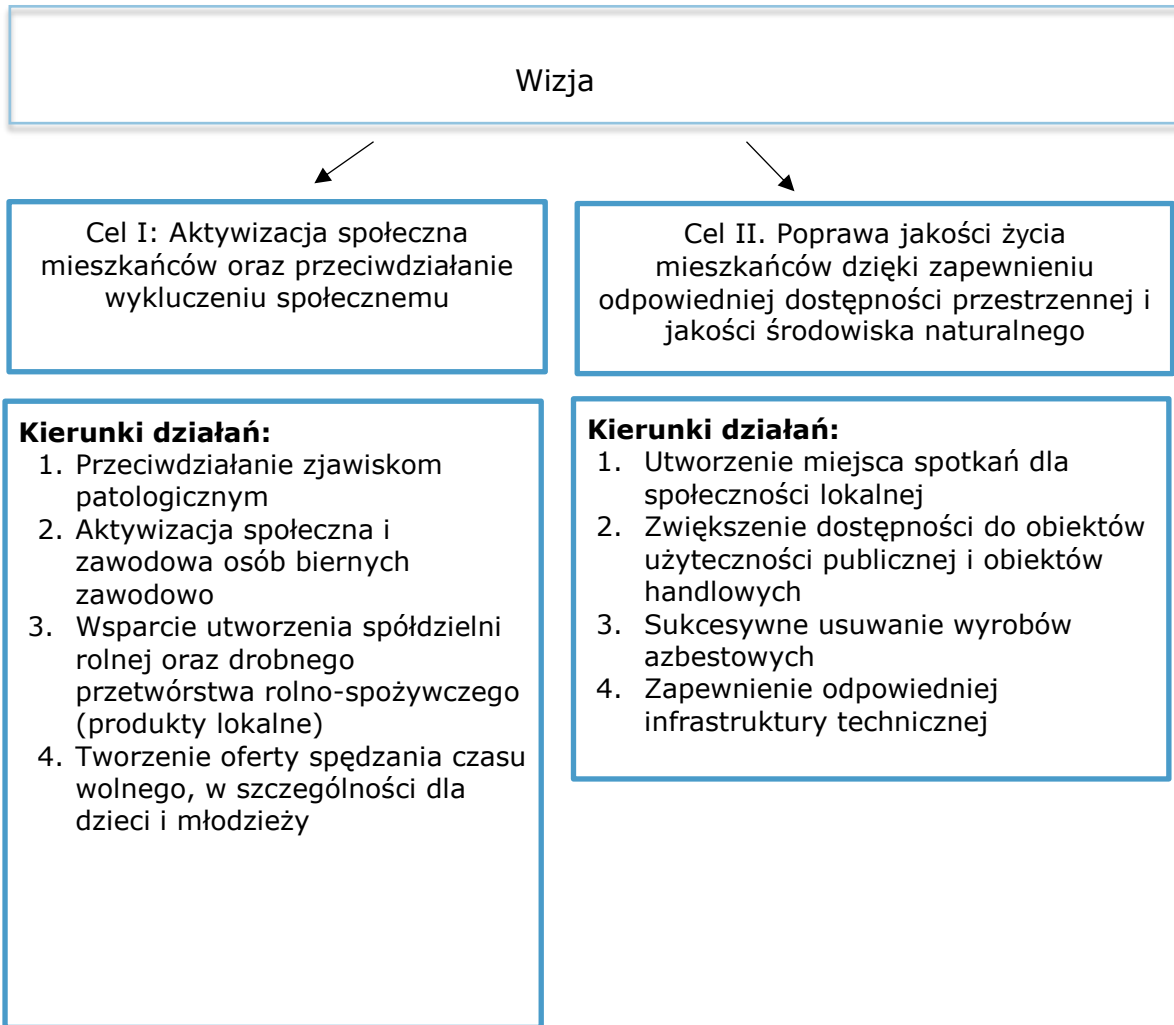
W poprzednim rozdziale (5. Wizja stanu pożądanego...) zaprezentowano wizję rozumianą jako docelowy efekt interwencji zaplanowanej na wskazanym obszarze rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla gminy Wyśmierzyce na lata 2016-2023. By skutecznie realizować zakładaną wizję kluczowe jest określenie celów strategicznych. Cele rewitalizacji powinny być wybrane tak, aby implikowały następnie kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk ujawnionych w diagnozie (negatywnych zjawisk społecznych i nakładających się na nie stanów kryzysowych w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej). Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom powinno polegać na wykorzystaniu zidentyfikowanych potencjałów.

Podobszar I. Wyśmierzyce 1

Podobszar II. Sołectwo Redlin

Podobszar III. Sołectwo Ulaski

Wizja

Cel I: Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych w podobszarze rewitalizacji

Cel II: Atrakcyjna i dostosowana do potrzeb społeczno-gospodarczych przestrzeń publiczna

Kierunki działań:

1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo
2. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego
3. Tworzenie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dla dzieci i młodzieży
4. Wspieranie inicjatyw oddolnych do realizacji działań na rzecz podobszaru

Kierunki działań:

1. Tworzenie miejsc spotkań dla społeczności lokalnej – tworzenie centrum miejscowości, w tym powstanie świetlicy wiejskiej
2. Zagospodarowanie terenów zielonych na cele rekreacyjne
3. Wykorzystanie lokalnego potencjału przyrodniczego do ożywienia gospodarczego obszaru
4. Zwiększenie dostępności przestrzennej i komunikacyjnej podobszaru
5. Sukcesywne usuwanie wyrobów azbestowych
6. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej

7. Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

7.1. Projekty podstawowe

W ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Wyśmierzyce na lata 2016-2023 zaplanowano realizację 10 projektów podstawowych. Wskazane działania będą oddziaływać na zidentyfikowane problemy w celu poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji. Bardzo ważne będzie włączenie w realizację projektów szeregu podmiotów – poszczególnych wydziałów urzędu miasta, szkół, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Biblioteki Publicznej, organizacji pozarządowych, sołtysów, przedsiębiorców oraz mieszkańców obszaru tak by jak najlepiej wykorzystać efekt synergii. Poniżej znajduje się zestawienie projektów, które planuje się zrealizować do roku 2023. Wskaźniki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych znajdują się w rozdziale 12. System monitoringu i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych. Ponadto w rozdziale 8. Komplementarność w realizacji programu znajdują się powiązania poszczególnych projektów z celami i kierunkami działań.

Tabela 24. Zestawienie projektów podstawowych

Nr projektu	Nazwa projektu
Podobszar I – Wyśmierzyce 1	
1.	Centrum Kultury w Wyśmierzycach
2	Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury
3	Budynki użyteczności publicznej bez barier
Podobszar II – sołectwo Redlin	
4	Wiejski dom spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Sołectwa
5	Rozwój gospodarczy – wspólna szansa
Podobszar III – sołectwo Ulaski	
6	Razem dla Ulasek
7	Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego
Dla całego obszaru rewitalizacji	
8	Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego
9	Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji
10	Szkolenia dla liderów społecznych

Podobszar I – Wyśmierzyce 1

Tabela 25. Projekt nr 1. Centrum Kultury w Wyśmierzycach

Nazwa planowanego działania	Centrum Kultury w Wyśmierzycach
Lokalizacja projektu/adres	Podobszar I Wyśmierzyce, Plac Wolności 11
Koordynator	Gmina Wyśmierzyce,
Partnerzy	Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej, Ochotnicza Straż Pożarna, LGD Zapilicze
Opis projektu	<p>Obecnie na terenie całego obszaru gminy Wyśmierzyce brak jest miejsca pełniącego wiodącą rolę przy aktywizacji społecznej mieszkańców i włączeniu w życie kulturalne obszaru. Centrum Kultury ma zwiększyć dostęp do kultury w szczególności mieszkańców Podobszaru I. Diagnoza pokazała również występujące na wskazanym obszarze braki w ofercie pozalekcyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży. Umożliwienie dzieciom i młodzieży szansy rozwijania swoich zainteresowań jest bardzo ważne dla kształtowania ich rozwoju i postaw społecznych. W ramach działania Centrum planuje się organizowanie cotygodniowych zajęć w roku szkolnym dla dzieci i młodzieży:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajęcia z języków obcych - zajęcia ceramiczne - zajęcia rękodzielnicze, - zajęcia teatralne, - zajęcia muzyczne. <p>Do poprawy stanu oferty kulturalnej przyczyni się także organizacja cyklicznych wystaw prac powstałych w czasie zajęć.</p> <p>W Centrum Kultury nie zabraknie również zajęć dla seniorów, którzy będą mieli tutaj szansę nauczyć się umiejętności korzystania z komputera czy uczestnictwa w spotkaniach i warsztatach.</p> <p>Realizacja projektu przyczyni się również do zmniejszenia liczby osób pozostających nieaktywnie zawodowo – zatrudnieni zostaną instruktorzy, którzy poprowadzą zajęcia. Jedno z pomieszczeń w Centrum Kultury zostanie zaadaptowane na potrzeby Inkubatora Przedsiębiorczości</p>
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury • Wiejski dom spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Sołectwa • Razem dla Ulasek • Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego • Szkolenia dla liderów społecznych
Czas realizacji	2017-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • Aktywizacja społeczna mieszkańców, • Zmniejszenie bezrobocia • Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego
Szacunkowy koszt (zł)	504 000,00

Nazwa planowanego działania	Centrum Kultury w Wyśmierzycach
Źródła finansowania	Przewiduje się finansowanie projektu z środków miejskich oraz środków pozyskanych w ramach działania 9.1 RPO WM (Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu) oraz w ramach środków Programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalnej Narodowego Centrum Kultury, działania 9.2. (Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej).

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 26. Projekt nr 2. Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury

Nazwa planowanego działania	Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury
Lokalizacja projektu/adres	Podobszar I Wyśmierzyce, Plac Wolności 11
Koordynator	Gmina Wyśmierzyce
Partnerzy	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej, Ochotnicza Straż Pożarna, LGD Zapilicze
Opis projektu	Projekt obejmuje modernizację dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury. W ramach przedsięwzięcia zostaną podjęte następujące czynności: <ul style="list-style-type: none"> • remont elewacji z termomodernizacją i częściową przebudową bryły budynku • wymianę stolarki okiennej i drzwiowej • wykonanie przebudowy podjazdu dla niepełnosprawnych. Powiększenie sceny i modernizacja sali widowiskowej oraz wyposażenie jej w nowoczesne oświetlenie, nagłośnienie, kurtynę, mechanizmy do scenografii oraz zaplecze magazynowo – garderobiane, umożliwią nie tylko kultywowanie tradycji teatralnych, ale także na zapraszanie profesjonalnych teatrów i muzyków. Modernizacja budynku przyczyni się także do możliwości rozwijania zdywersyfikowanej oferty kulturalnej dla lokalnej społeczności. Do realizacji projektu zostaną zaangażowane również osoby bezrobotne z obszaru rewitalizacji, które podczas zajęć i warsztatów zawodowych będą uczyły się wykonywania zawodu podczas prac związanych z zagospodarowaniem terenu, pielęgnacją terenów zieleni.
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	1. Centrum Kultury w Wyśmierzycach 3. Budynki użyteczności publicznej bez barier
Czas realizacji	2018-2019
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • Aktywizacja społeczna • Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego • Zwiększenie estetyki przestrzeni publicznych
Szacunkowy koszt	1 200 000 złotych
Źródła finansowania	Przewiduje się finansowanie projektu z środków miejskich oraz środków pozyskanych w ramach działania 5.3 RPO WM 2014-2020 (Dziedzictwo kulturowe), ewentualnie działania

Nazwa planowanego działania	Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury
	działania 6.2 (Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych) oraz w ramach środków Programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne Narodowego Centrum Kultury, przy wsparciu środków prywatnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 27. Projekt nr 3. Budynki użyteczności publicznej bez barier

Nazwa planowanego działania	Budynki użyteczności publicznej bez barier
Lokalizacja projektu/adres	Podobszar I Budynek Urzędu Miejskiego, budynek przychodni, dawny budynek po Policji
Koordynator	Gmina Wyśmierzyce
Opis projektu	Bardzo ważnym elementem procesu rewitalizacji jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznego. Jedną z grup, która jest narażona na to negatywne zjawisko są osoby niepełnosprawne. Obecnie stan techniczny obiektów użyteczności publicznej wymaga podjęcia działań naprawczych dostosowujących je potrzeb wszystkich użytkowników. W ramach projektu planuje się likwidację barier architektonicznych – montaż wind, podjazdów. W ramach projektu przewiduje się dokonanie również termomodernizacji wskazanych budynków.
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	2. Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury
Czas realizacji	2018-2019
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • Poprawa jakości życia • Poprawa warunków pracy • Likwidacja barier architektonicznych • Aktywizacja społeczna
Szacunkowy koszt	800 000 złotych
Źródła finansowania	Przewiduje się finansowanie projektu z środków miejskich oraz środków pozyskanych w ramach działania 6.1 RPO WM 2014-2020 (Infrastruktura ochrony zdrowia) ewentualnie działania 6.2 (Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych).

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Podobszar II – sołectwo Redlin

Tabela 28. Projekt nr 4 Wiejski Dom Spotkań – aktywizacja społeczno-gospodarcza lokalnej społeczności

Nazwa planowanego działania	Wiejski Dom Spotkań – aktywizacja społeczno-gospodarcza lokalnej społeczności
Lokalizacja projektu/adres	Podobszar II Sołectwo Redlin
Koordynator	Rada Sołecka w Redlinie
Partnerzy	Gmina Wyśmierzyce, Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach
Opis projektu	Pierwszym działaniem, które planuje się wykonać w ramach projektu jest powstanie budynku –Wiejskiego Domu Spotkań pełniącego rolę świetlicy. W ramach projektu planuje się utworzyć i prowadzić działania ukierunkowane na wsparcie mieszkańców, angażujące uczestników we wspólne inicjatywy, międzypokoleniowe, m.in.: Bank Czasu, pomoc sąsiedzka, spotkania integracyjne, aktywizujące, w tym angażujące mieszkańców do wspólnych inicjatyw na rzecz swojej społeczności (np. utworzenie małej infrastruktury) m.in. w formie re-grantingu włączając wszystkie grupy społeczne. Dodatkowo przy wsparciu Inkubatora Przedsiębiorczości planuje się organizację cyklicznych spotkań promujących postawę przedsiębiorczości wśród mieszkańców Podobszaru II, a dla młodzieży planowane są działania prowadzone w ramach lokalnego klubu przedsiębiorczości.
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	1. Centrum Kultury w Wyśmierzycach
Czas realizacji	2018-2020
Cel projektu <i>(np. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, poprawa jakości życia, poprawa estetyki)</i>	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Poprawa jakości życia Zmniejszenie się zjawiska bezrobocia Aktywizacja społeczna
Szacunkowy koszt	750 000
Źródła finansowania	Przewiduje się finansowanie projektu z środków miejskich, funduszu sołeckiego oraz środków pozyskanych w ramach działania 9.1 RPO WM (Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu), działania 9.2. (Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej)

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 29. Projekt nr 5. Rozwój gospodarczy – wspólna szansa

Nazwa planowanego działania	Rozwój gospodarczy – wspólna szansa
Lokalizacja projektu/adres	Przedsięwzięcie będzie odbywać się w Wiejskim Domu Spotkań bądź w Centrum Kultury

Nazwa planowanego działania	Rozwój gospodarczy – wspólna szansa
Koordinator	Rada Sołecka w Redlinie
Partnerzy	Gmina Wyśmierzyce
Opis projektu	Podobszar II uznawany jest za słabo rozwinięty. Na tym terenie działalność gospodarczą prowadzi wyłącznie kilkunastu rolników. Dotychczas szukali oni indywidualnie rynku zbytu, brakuje też własnych form drobnego przetwórstwa czy innych inicjatyw gospodarczych. W ramach projektu planuje się cykl szkoleń pokazujących zalety wspólnego działania. Kolejnym krokiem będzie, przy wsparciu ekspertów, wsparcie tworzenia rozwoju lokalnych produktów, a także w miarę możliwości utworzenie lokalnej spółdzielni rolnej lub grupy producenckiej.
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	9.Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji
Czas realizacji	2019-2021
Cel projektu	Zachęcenie rolników do podejmowania wspólnych działań Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy Zwiększenie konkurencyjności gospodarczej obszaru Promocja gospodarcza obszaru
<i>Szacunkowy koszt</i>	600 000 zł
Źródła finansowania	Przewiduje się finansowanie projektu z środków miejskich, funduszu sołeckiego oraz środków pozyskanych w ramach osi priorytetowej nr IX RPO WM 2014-2020, a także środków prywatnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Podobszar III – sołectwo Ulaski

Tabela 30. Projekt nr 6 Razem dla Ulasek

Nazwa planowanego działania	„Razem dla Ulasek”
Lokalizacja projektu/adres	Podobszar III Sołectwo Ulaski
Koordinator	Sołtys Ulasek wraz z Radą Sołecką
Partnerzy	Gmina Wyśmierzyce, Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach
Opis projektu	Planuje się postawienie czterech kontenerów biurowych, które po usunięciu wewnętrznych ścian utworzą pomieszczenie o powierzchni ok. 60 m ² .

Nazwa planowanego działania	„Razem dla Ulasek”
	<p>W nowo utworzonej świetlicy będą odbywać się co tygodniowe zajęcia dla różnych grup mieszkańców, przede wszystkim dla dzieci i młodzieży oraz dla seniorów. Celem przedsięwzięcia będzie uaktywnienie i zjednoczenie lokalnej społeczności, pobudzenie do działań i ciekawych inicjatyw. Przedsięwzięcie pokazuje dzieciom i młodzieży nowe formy spędzania czasu wolnego, odciąga od telewizji i komputerów, będzie sposobem na nudę, złe towarzystwo i uzależnienia. Ponadto organizowane w ramach przedsięwzięcia zadania zapewnią młodzieży nowe umiejętności. Planuje się także organizację cyklu spotkań z mieszkańcami (gry i zabawy na terenie sołectwa) w miesiącach letnich.</p> <p>Dodatkowo w ramach projektu wskazane jest stworzenie w pobliżu już istniejącego terenu sportowego miejsca rekreacyjnego – wyznaczenia obszaru, gdzie będzie można zrobić ognisko, usiąść na ławce.</p>
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	1. Centrum Kultury w Wyśmierzycach
Czas realizacji	2018-2019
Cel projektu	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego wśród dzieci i młodzieży Aktywizacja społeczna Zagospodarowanie przestrzeni publicznej
Szacunkowy koszt	144 000 zł
Źródła finansowania	Przewiduje się finansowanie projektu z środków miejskich, funduszu sołectkiego oraz środków pozyskanych w ramach działania 9.1 RPO WM (Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu), działania 9.2. (Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej), oraz z środków PROW Działanie 7. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich,

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 31. Projekt nr 7. Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego

Nazwa planowanego działania	Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego
Lokalizacja projektu/adres	Szkolenia będą się odbywać w utworzonej świetlicy wiejskiej (ewentualnie w innej lokalizacji jeśli powstanie świetlica będzie opóźnione)
Koordynator	Gmina Wyśmierzyce
Partnerzy	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej, LGD Zapilicze
Opis projektu	Rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego jest szansą rozwoju obszarów wiejskich. W przypadku Podobszaru III zlokalizowanego w atrakcyjnym krajobrazowo obszarze, gdzie część mieszkańców prowadzi jeszcze działalność rolniczą przyciągnięcie turystów i zaoferowanie im naturalnych produktów spożywczych wydaje się najlepszym sposobem przeciwdziałania bezrobociu i ubóstwu.

Nazwa planowanego działania	Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego
	W ramach działania planuje się organizację warsztatów i szkoleń pokazujących w jaki sposób tworzyć gospodarstwa agroturystyczne, jak je promować i w jaki sposób tworzyć produkt regionalny.
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	9. Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji
Czas realizacji	2019-2021
Cel projektu	Przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu wśród mieszkańców Aktywizacja społeczna
Szacunkowy koszt	600 000 zł
Źródła finansowania	Przewiduje się finansowanie projektu z środków miejskich, funduszu sołeckiego oraz środków pozyskanych w ramach osi priorytetowej nr IX RPO WM 2014-2020, a także środków PROW.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Dla całego obszaru rewitalizacji

Tabela 32. Projekt nr 8. Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego

Nazwa planowanego działania	Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego
Lokalizacja projektu/adres	Działania będą prowadzone na terenie wszystkich Podobszarów
Koordynator	Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach
Partnerzy	Gmina Wyśmierzyce, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej, Ochotnicza Straż Pożarna, LGD
Opis projektu	<p>W ramach planowanego działania zakłada się realizację dwóch projektów podstawowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powrót do historii- poznajemy historię OSP w Wyśmierzycach (utworzenie ścieżki edukacyjnej w formie tablic edukacyjnych dotyczących 100-letniej historii OSP w Wyśmierzycach oraz roli jaką odgrywały dzwonki w akcjach gaśniczych. • II wojna światowa na terenie gminy Wyśmierzyce (W ramach projektu zostaną zrealizowane następujące działania: <ul style="list-style-type: none"> -utworzenie koła dziennikarskiego przy ZSS w Wyśmierzycach -spisanie wspomnień najstarszych mieszkańców Wyśmierzyc, pamiętających czas II wojny światowej -wydanie folderu ze spisnymi wspomnieniami -opracowanie i ustawienie tablic edukacyjnych (jako stałej ekspozycji) na Placu Wolności przybliżającej historię II wojny światowej na terenie starej części Wyśmierzyc (organizowanie zbrojnego podziemia, powstanie getta, życie codzienne mieszkańców, wyzwolenie miasta)

Nazwa planowanego działania	Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	1. Centrum Kultury w Wyśmierzycach
Czas realizacji	Wrzesień 2017 - wrzesień 2018
Cel projektu	Aktywizacja społeczna Zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru Budowanie tożsamości miejsca Kultywowanie lokalnych tradycji i zwyczajów
<i>Szacunkowy koszt</i>	35 000 złotych
Źródła finansowania	Przewiduje się finansowanie projektu z środków miejskich, funduszu sołeckiego, organizacji pozarządowych oraz środków pozyskanych w ramach działania 9.1 RPO WM (Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu), działania 9.2 (Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej), ewentualnie działania 10.1 (Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży)

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 33. Projekt nr 9. Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji

Nazwa planowanego działania	Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja projektu/adres	Pomieszczenie wygospodarowane w nowym Centrum Kultury, Ul. Plac Wolności 11, Wyśmierzyce
Koordynator	Gmina Wyśmierzyce
Partnerzy	LGD Zapilicze, organizacje pozarządowe na terenie powiatu
Opis projektu	<p>Na terenie gminy swoją działalność prowadzi mała liczba podmiotów gospodarczych. Powodem takiej sytuacji może być brak wiedzy na temat zakładania własnej działalności gospodarczej, lęk przed niepowodzeniem oraz brak umiejętności pozyskiwania dotacji. Osoby, które obecnie chciałyby zakładać własną firmę, muszą poszukiwać informacji na ten temat we własnym zakresie.</p> <p>Obecni przedsiębiorcy to osoby prowadzące głównie małe firmy, którzy rzadko z powodów finansowych korzystają z szkoleń.</p> <p>Projekt przewiduje:</p> <ul style="list-style-type: none">• Organizację szkoleń i doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców, w celu zwiększenia ich umiejętności w prowadzeniu i rozwijaniu biznesu, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju działań innowacyjnych• Ułatwienie powrotu do aktywności zawodowej osób wykluczonych społecznie z obszaru• W ramach kształcenia dzieci i młodzieży działania mające na celu: edukację przedszkolną, doskonalenie zawodowe uczniów, wsparcie kształcenia ogólnego, wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli,• Kształcenie oraz doskonalenie zawodowe osób dorosłych,

Nazwa planowanego działania	Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji
	<ul style="list-style-type: none">• Programy edukacyjne.
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	5. Spółdzielnia produkcyjna – wspólna szansa 6. Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego
Czas realizacji	2018-2021
Cel projektu <i>(np. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, poprawa jakości życia, poprawa estetyki)</i>	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Poprawa sytuacji na rynku pracy Zmniejszenie odsetka bezrobotnych Wsparcie postaw przedsiębiorczych
Szacunkowy koszt	900 000 zł
Źródła finansowania	Przewiduje się finansowanie projektu z środków miejskich oraz środków pozyskanych w ramach VIII i/lub IX osi priorytetowej RPO WM 2014-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 34. Projekt nr 10. Szkolenia dla liderów społecznych

Nazwa planowanego działania	Szkolenia dla liderów społecznych
Lokalizacja projektu/adres	Szkolenia będą się odbywały w Sali Centrum Kultury bądź na terenie nowych świetlic w poszczególnych podobszarach.
Koordynator	Gmina Wyśmierzyce
Partnerzy	LGD Zapilicze
Opis projektu	Bardzo istotną funkcję w procesie rewitalizacji pełnią liderzy społeczni, będący swoistym „katalizatorem zmiany lokalnej”. Muszą oni właściwie rozpoznawać potrzeby mieszkańców i umieć przeformułować/udoskonalać ścieżki planowania i wdrażania wsparcia. Bardzo ważne by potrafili włączyć w swoje działania innych. Umiejętnością, która wydaje się być bardzo przydatna jest również znajomość procedur umożliwiających pozyskiwanie środków finansowych na działania np. minigrantów. Szkolenia będą również czasem wymiany doświadczeń pomiędzy osobami działającymi na rzecz lokalnej społeczności. Zaproszeni zewnętrzni prelegenci
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	1. Centrum Kultury w Wyśmierzycach
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu <i>(np. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, poprawa jakości życia, poprawa estetyki)</i>	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Wzrost poziomu kapitału społecznego Wzrost poziomu integracji mieszkańców
Szacunkowy koszt	120 000 zł

Nazwa planowanego działania	Szkolenia dla liderów społecznych
Źródła finansowania	Przewiduje się finansowanie projektu z środków miejskich oraz środków pozyskanych w ramach VIII i/lub IX osi priorytetowej RPO WM 2014-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

7.2. Charakterystyka projektów uzupełniających

Wyżej wymienione projekty podstawowe uzupełnione zostaną poprzez realizację projektów uzupełniających, czyli takich które są dopełnieniem i usprawnieniem procesu dochodzenia do osiągnięcia zakładanej wizji gminy do roku 2023. Zakłada się, że przedsięwzięcia te będą dotyczyć zidentyfikowanych w diagnozie problemów m.in. niskiej aktywności społecznej, ubóstwa, niedostatecznego poziomu edukacji czy niskiego stanu technicznego obiektów. Należy jednak zaznaczyć, że obecnie trudno jest w pełni przewidzieć wszystkie potrzeby interesariuszy, które mogą pojawić się na przestrzeni funkcjonowania niniejszego Programu. Wskazane poniżej projekty nie mają ustalonych jeszcze ram finansowych organizacyjnych

Projekt aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem.

Projekt ten będzie stanowił kontynuację działań realizowanych w ramach wcześniej organizowanego projektu przez Gminę wraz z Miejsko - Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, jakim był *Wspólne działanie-aktywna przyszłość*. Projekt zakładał realizację następujących działań:

- treningi kompetencji i umiejętności społecznej,
- poradnictwo specjalistyczne,
- aktywizację edukacyjną.

Zakłada się także realizację przedsięwzięć dla młodzieży dotyczących kreowania postaw otwartości na świat, współpracy i zaufania odnoszącego się do przedsiębiorczości oraz chęci zmiany swoich warunków życia.

Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej oraz tworzenie atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych na podobszarach rewitalizacji

Przedsięwzięcie polega na budowie, rozbudowie, modernizacji sieci infrastruktury komunalnej (przede wszystkim sieci wodociągowej i kanalizacyjnej) na podobszarach rewitalizacji. Podejmowane działania mają przyczynić się również do poprawy bezpieczeństwa publicznego, w tym bezpieczeństwa na drogach m.in. poprzez:

- zwiększenie oświetlenia ulicznego w sołectwie Ulaski
- budowę chodników przy najczęściej uczęszczanych drogach na terenie podobszarów rewitalizacji.

Wyśmierzycki konkurs grantowy

Celem projektu jest skuteczna realizacja zadań na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, skutkujących niwelowaniu zdiagnozowanych problemów. W ramach projektu planowana jest organizacja budżetu grantowego dla podmiotów, szczególnie z sektora pozarządowego i przedsiębiorców, którzy chcieliby realizować zadania przede wszystkim w zakresie:

- Aktywizacji społecznej mieszkańców,
- Poszerzaniu oferty czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców
- Rozwoju postaw przedsiębiorczych mieszkańców;
- Prowadzenia edukacji ekologicznej.

8. Komplementarność w realizacji programu

8.1. Komplementarność przestrzenna

Wszystkie przedsięwzięcia zaprojektowane w ramach procesu rewitalizacji dotyczą obszaru rewitalizacji. W Programie znajdują się przedsięwzięcia dedykowane poszczególnym podobszynom jak również projekty wspólne, które będą realizowane na całym obszarze rewitalizacji. Projekty w Wyśmierzycach 1 zlokalizowane będą w centralnej części tego obszaru, przy Rynku, dzięki czemu zapewniony zostanie łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców podobszaru I, a z czasem i całego obszaru rewitalizacji. Jednocześnie działalności nowoutworzonego Centrum Kultury w Wyśmierzycach w ramach projektu 1 i 2 będzie miała szersze oddziaływanie, w dalszej perspektywie także na obszar całej gminy, dzięki czemu będzie można uniknąć sytuacji przenoszenia problemów na inne części gminy. Projekty w dwóch pozostałych podobszarach – sołectwo Redlin i Ulaski będą zlokalizowane również w centralnych częściach miejscowości. Zakłada się, że w ramach projektów: *Wiejski dom spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Sołectwa* oraz *Razem dla Ulasek* w centrach miejscowości powstaną miejsca spotkań i organizacji zajęć, wydarzeń dla mieszkańców podobszarów. Ich lokalizacja umożliwi dotarcie wszystkim zainteresowanym osobom, które będą chciały skorzystać m.in. działań w ramach projektów: *Rozwój gospodarczy – wspólna szansa* oraz *Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego*.

W procesie programowania pod uwagę wzięto wzajemne powiązania projektów rewitalizacyjnych, co może umożliwić wzajemne dopełnianie się przestrzenne efektów rewitalizacji. Komplementarność przestrzenną Programu zapewniono również równomiernym rozkładem przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji, by ograniczyć występowanie interwencji tylko punktowo, miejscowo, co ma odzwierciedlenie w realizacji projektów we wszystkich wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Na etapie programowania założono, że problemy są rozwiązywane na obszarze rewitalizacji, nie rozprzestrzeniają się na inne obszary.

8.2. Komplementarność problemowa

Projekty wskazane do realizacji dopełniają się wzajemnie tematycznie, gdyż przyczyniają się do rozwiązywania problemów we wszystkich analizowanych sferach. Dzięki temu tworzą spójny, zintegrowany system interwencji w ramach rewitalizacji. Zaplanowane projekty zostały podzielone na podstawowe, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji oraz uzupełniające, których skala oddziaływania na obszar rewitalizacji jest mniejsza. Zgodnie z podstawowymi założeniami rewitalizacji, kluczowa dla sukcesu jej przeprowadzenia jest koncentracja na potrzebach społecznych i rozwiązywaniu problemów związanych z niską aktywnością społeczną i zawodową mieszkańców obszaru. W poniższej tabeli zostały zaprezentowane projekty rewitalizacyjne w powiązaniu z problemami, na które odpowiadają oraz z celami i kierunkami działań, które realizują. W ostatniej kolumnie pokazane są powiązania między poszczególnymi projektami.

Tabela 35. Komplementarność problemowa, powiązanie z celami rewitalizacji

Nr projektu	Nazwa projektu	Odpowiedź na problemy	Sfera	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań	Powiązanie z projektami
Projekty podstawowe					
Podobszar I – Wyśmierzyce 1					
1.	Centrum Kultury w Wyśmierzycach	wykluczenie społeczne związane z ubóstwem mieszkańców, niski kapitał społeczny, bezrobocie, brak miejsc spotkań i integracji społecznej mieszkańców, niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego	Społeczna	<u>Cel I:</u> Ożywienie gospodarcze i rozwój aktywności lokalnej mieszkańców podobszaru rewitalizacji <u>Kierunki działań:</u> 3. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym 5. Zwiększanie i dostosowanie oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury • Wiejski dom spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Sołectwa • Razem dla Ulasek • Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego • Szkolenia dla liderów społecznych • Organizacja cyklicznych wydarzeń i podejmowanie działań aktywizujących mieszkańców związanych z historią, kulturą, edukacją wraz ze wspieraniem „mikro” inicjatyw lokalnych (projekt uzupełniający)
2	Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury	zły stan techniczny budynku, niewykorzystany potencjał obiektu, niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego i brak miejsca na realizację oferty	<ul style="list-style-type: none"> • Techniczna • Przemysłowa • Funkcyjna 	<u>Cel II:</u> Poprawa estetyki, użyteczności i zagospodarowania przestrzeni publicznych podobszaru rewitalizacji <u>Kierunki działań:</u> 1. Zwiększanie dostępności do miejsc spotkań 2. Adaptacja niezagospodarowanych obiektów na cele społeczne 4. Zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej dla mieszkańców, w szczególności dla osób o ograniczonych możliwościach ruchowych	<ul style="list-style-type: none"> • Budynek użyteczności publicznej bez barier • Centrum Kultury w Wyśmierzycach • Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej oraz tworzenie atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych na podobszarach rewitalizacji (projekt uzupełniający)

Nr projektu	Nazwa projektu	Odpowiedź na problemy	Sfera	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań	Powiązanie z projektami
3	Budynki użyteczności publicznej bez barier	istniejące bariery architektoniczne, niska jakość infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none">TechnicznaPrzestrzenna-funkcyjna	<p>Cel II: Poprawa estetyki, użyteczności i zagospodarowania przestrzeni publicznych podobszaru rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">Poprawa warunków technicznych budynków mieszkalnych i użyteczności publicznejZwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej dla mieszkańców, w szczególności dla osób o ograniczonych możliwościach ruchowychOdtworzenie i utrzymanie unikalnego charakteru miejskiego Wyśmierzyc	<ul style="list-style-type: none">Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum KulturyZapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej oraz tworzenie atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych na podobszarach rewitalizacji (projekt uzupełniający)
Podobszar II – sołectwo Redlin					
4	Wiejski dom spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Sołectwa	wykluczenie społeczne związane z ubóstwem mieszkańców, niski kapitał społeczny, bezrobocie, brak miejsc spotkań i integracji społecznej mieszkańców	Społeczna	<p>Cel I: Aktywizacja społeczna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznymRozwijanie więzi z miejscem zamieszkania i rekreacji wśród osób zamieszkujących i przyjeżdżających do podobszaru rewitalizacjiTworzenie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dla dzieci i młodzieży <p>Cel II: Poprawa jakości życia mieszkańców dzięki zapewnieniu odpowiedniej dostępności przestrzennej i jakości środowiska naturalnego</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">Utworzenie miejsca spotkań dla społeczności lokalnej	<ul style="list-style-type: none">Centrum Kultury w WyśmierzycachZapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej oraz tworzenie atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych na podobszarach rewitalizacji (projekt uzupełniający)Organizacja cyklicznych wydarzeń i podejmowanie działań aktywizujących mieszkańców związanych z historią, kulturą, edukacją wraz ze wspieraniem „mikro” inicjatyw lokalnych (projekt uzupełniający)

Nr projektu	Nazwa projektu	Odpowiedź na problemy	Sfera	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań	Powiązanie z projektami
5	Rozwój gospodarczy – wspólna szansa	wysoki odsetek bezrobotnych, niski stopień przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none">• Społeczna• Gospodarcza	<p><u>Cel I:</u> Aktywizacja społeczna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo3. Wsparcie utworzenia spółdzielni rolnej oraz drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego (produkty lokalne)	<ul style="list-style-type: none">• Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji• Projekt aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem (projekt uzupełniający)
Podobszar III – sołectwo Ulaski					
6	Razem dla Ulasek	wykluczenie społeczne związane z ubóstwem mieszkańców, niski kapitał społeczny, bezrobocie, brak miejsc spotkań i integracji społecznej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">• Społeczna	<p><u>Cel I:</u> Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych w podobszarze rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">2. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego3. Tworzenie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dla dzieci i młodzieży <p><u>Cel II:</u> Atrakcyjna i dostosowana do potrzeb społeczno-gospodarczych przestrzeń publiczna</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Tworzenie miejsc spotkań dla społeczności lokalnej – tworzenie centrum miejscowości, w tym powstanie świetlicy wiejskiej	<ul style="list-style-type: none">• Centrum Kultury w Wyśmierzycach• Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej oraz tworzenie atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych na podobszarach rewitalizacji (projekt uzupełniający)• Organizacja cyklicznych wydarzeń i podejmowanie działań aktywizujących mieszkańców związanych z historią, kulturą, edukacją wraz ze wspieraniem „mikro” inicjatyw lokalnych (projekt uzupełniający)
7	Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	niezagospodarowane tereny nad rzeką Pilicą, wysoki odsetek bezrobotnych, niski stopień przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none">• Gospodarcza• Przestrzenna• Środowiskowa	<p><u>Cel I:</u> Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych w podobszarze rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo	<ul style="list-style-type: none">• Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji

Nr projektu	Nazwa projektu	Odpowiedź na problemy	Sfera	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań	Powiązanie z projektami
				<p><u>Cel II:</u> Atrakcyjna i dostosowana do potrzeb społeczno-gospodarczych przestrzeń publiczna</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">2. Zagospodarowanie terenów zielonych na cele rekreacyjne3. Wykorzystanie lokalnego potencjału przyrodniczego do ożywienia gospodarczego obszaru	<ul style="list-style-type: none">• Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej oraz tworzenie atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych na podobszarach rewitalizacji (projekt uzupełniający)• Projekt aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem (projekt uzupełniający)
Dla całego obszaru rewitalizacji					
8	Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego	wykluczenie społeczne związane z ubóstwem mieszkańców, niski kapitał społeczny, bezrobocie, brak miejsc spotkań i integracji społecznej mieszkańców, brak kultywowania lokalnych tradycji i zwyczajów	<ul style="list-style-type: none">• Społeczna	<p><u>(Wyśmierzyce 1) Cel I:</u> Ożywienie gospodarcze i rozwój aktywności lokalnej mieszkańców podobszaru rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">3. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym4. Wspieranie aktywności lokalnej, w szczególności inicjatyw oddolnych5. Zwiększanie i dostosowanie oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup społecznych <p><u>(Redlin) Cel I:</u> Aktywizacja społeczna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym5. Tworzenie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dla dzieci i młodzieży <p><u>(Ulaski) Cel I:</u> Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych w podobszarze rewitalizacji</p>	<ul style="list-style-type: none">• Centrum Kultury w Wyśmierzycach• Organizacja cyklicznych wydarzeń i podejmowanie działań aktywizujących mieszkańców związanych z historią, kulturą, edukacją wraz ze wspieraniem „mikro” inicjatyw lokalnych (projekt uzupełniający)

Nr projektu	Nazwa projektu	Odpowiedź na problemy	Sfera	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań	Powiązanie z projektami
9	Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji	wysoki odsetek bezrobotnych, niski stopień przedsiębiorczości, niewystarczające wsparcie dla przedsiębiorców	<ul style="list-style-type: none">Gospodarcza	<p>(Wyśmierzyce 1) Cel I: Ożywienie gospodarstwa i rozwój aktywności lokalnej mieszkańców podobszaru rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowoPromowanie podstaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, w szczególności osób młodych wchodzących na rynek pracy u młodzieży w celu ograniczenia problemu bezrobocia <p>(Redlin) Cel I: Aktywizacja społeczna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowoWsparcie utworzenia spółdzielni rolnej oraz drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego (produkty lokalne) <p>(Ulaski) Cel I: Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych w podobszarze rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo	<ul style="list-style-type: none">Rozwój gospodarczy – wspólna szansaWsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznegoProjekt aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem (projekt uzupełniający)

Nr projektu	Nazwa projektu	Odpowiedź na problemy	Sfera	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań	Powiązanie z projektami
				<p>(Ulaski) <u>Cel II:</u> Atrakcyjna i dostosowana do potrzeb społeczno-gospodarczych przestrzeń publiczna</p> <p><u>Kierunki działań:</u> 3. Wykorzystanie lokalnego potencjału przyrodniczego do ożywienia gospodarczego obszaru</p>	
10	Szkolenia dla liderów społecznych	niski poziom kapitału społecznego, wykluczenie społeczne, niski poziom integracji mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">• Społeczna	<p>(Wyśmierzyce 1) <u>Cel I:</u> Ożywienie gospodarcze i rozwój aktywności lokalnej mieszkańców podobszaru rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u> 4. Wspieranie aktywności lokalnej, w szczególności inicjatyw oddolnych</p> <p>(Ulaski) <u>Cel I:</u> Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych w podobszarze rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u> 4. Wspieranie inicjatyw oddolnych do realizacji działań na rzecz podobszaru</p>	<ul style="list-style-type: none">• Centrum Kultury w Wyśmierzycach• Organizacja cyklicznych wydarzeń i podejmowanie działań aktywizujących mieszkańców związanych z historią, kulturą, edukacją wraz ze wspieraniem „mikro” inicjatyw lokalnych (projekt uzupełniający)
Projekty uzupełniające					
11	Projekt aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem	wysoki odsetek bezrobotnych, niski stopień przedsiębiorczości, wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej zagrożonych bądź wykluczonych społecznie	<ul style="list-style-type: none">• Społeczna• Gospodarcza	<p>(Wyśmierzyce 1) <u>Cel I:</u> Ożywienie gospodarcze i rozwój aktywności lokalnej mieszkańców podobszaru rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u> 1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo 2. Promowanie podstaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, w szczególności osób młodych wchodzących na rynek pracy u młodzieży w celu ograniczenia problemu bezrobocia</p>	<ul style="list-style-type: none">• Rozwój gospodarczy – wspólna szansa• Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego• Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji

Nr projektu	Nazwa projektu	Odpowiedź na problemy	Sfera	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań	Powiązanie z projektami
				<p>(Redlin) <u>Cel I:</u> Aktywizacja społeczna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo3. Wsparcie utworzenia spółdzielni rolnej oraz drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego (produkty lokalne) <p>(Ulaski) <u>Cel I:</u> Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych w podobszarze rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo <p>(Ulaski) <u>Cel II:</u> Atrakcyjna i dostosowana do potrzeb społeczno-gospodarczych przestrzeń publiczna</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <ol style="list-style-type: none">3. Wykorzystanie lokalnego potencjału przyrodniczego do ożywienia gospodarczego obszaru	

Nr projektu	Nazwa projektu	Odpowiedź na problemy	Sfera	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań	Powiązanie z projektami
12	Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej oraz tworzenie atrakcyjnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych na podobszarach rewitalizacji	zły stan techniczny części dróg i chodników, brak oświetlenia w części sołectw, niewystarczająca dostępność przestrzenna do obiektów usługowo-handlowych i obiektów użyteczności publicznej	<ul style="list-style-type: none">• Techniczna• Przestrzennofunkcyjna	<p>(Wyśmierzyce) Cel II: Poprawa estetyki, użyteczności i zagospodarowania przestrzeni publicznych podobszaru rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u> 1. Zwiększanie dostępności do miejsc spotkań</p> <p>(Redlin) Cel II: Poprawa jakości życia mieszkańców dzięki zapewnieniu odpowiedniej dostępności przestrzennej i jakości środowiska naturalnego</p> <p><u>Kierunki działań:</u> 2. Zwiększenie dostępności do obiektów użyteczności publicznej i obiektów handlowych</p> <p>(Ulaski) Cel II: Atrakcyjna i dostosowana do potrzeb społeczno-gospodarczych przestrzeń publiczna</p> <p><u>Kierunki działań:</u> 4. Zwiększenie dostępności przestrzennej i komunikacyjnej podobszaru</p>	<ul style="list-style-type: none">• Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury• Budynki użyteczności publicznej bez barier• Wiejski dom spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Sołectwa• Razem dla Ulasek• Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego

Nr projektu	Nazwa projektu	Odpowiedź na problemy	Sfera	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań	Powiązanie z projektami
13	Organizacja cyklicznych wydarzeń i podejmowane działań aktywizujących mieszkańców związanych z historią, kulturą, edukacją wraz ze wspieraniem „mikro” inicjatyw lokalnych	wykluczenie społeczne związane z ubóstwem mieszkańców, niski kapitał społeczny, bezrobocie, brak miejsc spotkań i integracji społecznej mieszkańców, niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego	<ul style="list-style-type: none">• Społeczna	<p>(Wyśmierzyce 1) Cel I: Ożywienie gospodarcze i rozwój aktywności lokalnej mieszkańców podobszaru rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <p>3. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym 4. Wspieranie aktywności lokalnej, w szczególności inicjatyw oddolnych 5. Zwiększanie i dostosowanie oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup społecznych</p> <p>(Redlin) Cel I: Aktywizacja społeczna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <p>1. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym 5. Tworzenie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dla dzieci i młodzieży</p> <p>(Ulaski) Cel I: Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych w podobszarze rewitalizacji</p> <p><u>Kierunki działań:</u></p> <p>2. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego 3. Tworzenie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dla dzieci i młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none">• Centrum Kultury w Wyśmierzycach• Wiejski dom spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Sołectwa• Razem dla Ulasek• Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego• Szkolenia dla liderów społecznych

Źródło: opracowanie własne

8.3. Komplementarność proceduralno - instytucjonalna

Zostanie ona zapewniona przez włączenie we wdrażanie i monitorowanie Programu różnych podmiotów i podział zadań. Najważniejszymi podmiotami będą Pełnomocnik ds. rewitalizacji oraz interdyscyplinarny Zespół ds. rewitalizacji. Zespół umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz ich wzajemne uzupełnianie się w procesie realizacji rewitalizacji. Komplementarność w tym zakresie będzie polegała na łączeniu kompetencji, wiedzy i doświadczeń przedstawicieli sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego, dlatego też w skład Zespołu wejdą przedstawiciele poszczególnych wydziałów urzędu miasta, szkół, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Biblioteki Publicznej, organizacji pozarządowych oraz sołtysi. Jednocześnie w strukturze zarządzania zostały wyodrębnione podmioty odpowiedzialne za realizację projektów, które będą współpracowały z Zespołem zgodnie z przypisanymi kompetencjami Zespołu. System wdrażania i monitorowania powinien charakteryzować się efektywnym współdziałaniem na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania i monitorowania został opisany w rozdz. 11 dokumentu. W rozdziale tym określona została jasna struktura zarządzania oraz kompetencje poszczególnych podmiotów wchodzących w jej skład.

8.4. Komplementarność źródeł finansowania

Wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie projektów rewitalizacyjnych zakładają finansowanie projektów przede wszystkim z wkładu własnego oraz funduszy strukturalnych UE, ze szczególnym uwzględnieniem Regionalnego Programu Operacyjnego. Komplementarność finansowa polegać będzie przede wszystkim na łączeniu prywatnych i publicznych źródeł finansowania, aby pobudzić w ten sposób miejscowe zdolności inwestycyjne. Jednocześnie odpowiedni montaż finansowy ma na celu uniknięcie ryzyka podwójnego finansowania. Projekty w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Wyśmierzyce na lata 2016-2023 zostały tak dobrane, aby łączyły w sobie zarówno projekty „miękkie” współfinansowane m.in. z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) jak i „twarde” – infrastrukturalne współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Przykładem zachowania komplementarności źródeł finansowania w ramach łączenia środków z dwóch różnych funduszy są projekty: *Centrum Kultury w Wyśmierzycach* oraz *Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury* dotyczą one tego samego obiektu, ale w ramach pierwszego wymienionego projektu realizowane będą działania związane m.in. z poszerzeniem oferty kulturalnej, włączeniem społecznym i aktywizacją społeczną, dlatego zakłada się jego współfinansowanie ze środków EFS, natomiast w ramach drugiego projektu zakłada się prace infrastrukturalne związane z modernizacją i remontem budynku na cele Centrum Kultury, w związku z tym jako źródło finansowania został wskazany EFRR. Podobnie komplementarność źródeł finansowania wygląda w przypadku projektów dla Podobszaru II i III. W przypadku podobszaru II projekt *Wiejski dom spotkań - aktywizacja społeczno-gospodarcza lokalnej społeczności* jako projekt infrastrukturalny w założeniach będzie współfinansowany w ramach EFRROW, natomiast działania szkoleniowe, które będą realizowane w Wiejskim domu spotkań w ramach projektu *Rozwój gospodarczy - wspólna szansa*, współfinansowane będą z EFS. W przypadku projektu *Razem dla Ulasek* w ramach jednego projektu zakłada się zarówno działania infrastrukturalne i związane z włączeniem społecznym, dlatego jako źródła finansowania zostały wskazane EFS i EFRROW. Jednocześnie poza projektami współfinansowanymi ze środków publicznych zakłada się włączenie także źródeł prywatnych m.in. społeczności lokalnej i przedsiębiorców oraz środków organizacji pozarządowych. Współfinansowanie poza środkami publicznymi zostało wykazane w przypadku następujących projektów: *Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury*, *Wiejski dom spotkań - aktywizacja społeczno-gospodarcza lokalnej społeczności*, *Rozwój gospodarczy - wspólna szansa*, *Wsparcie dla wsi - rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego*, *Odnowa i*

75

kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego. Szczegółowy wykaz źródeł finansowania dla poszczególnych projektów znajduje się w rozdziale 9. Indykatywne ramy finansowe interwencji w obszarze rewitalizacji.

8.5. Komplementarność międzyokresowa

Międzyokresowa komplementarność oznacza przede wszystkim ciągłość prowadzonych działań wpisujących się w proces rewitalizacji, co wiąże się z powiązaniem zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych z projektami i przedsięwzięciami o charakterze rewitalizacyjnym realizowanymi w latach 2007-2013. Ważne w tym aspekcie jest położenie nacisku na kontynuowanie bądź uzupełnienie działań realizowanych w poprzedniej perspektywie finansowej. Planowane projekty powinny również wykorzystywać wnioski płynące z doświadczeń przy realizacji działań w ramach poprzednich projektów. Zgodnie z Mapą Dotacji gmina Wyśmierzyce w okresie programowania na lata 2007-2013 zrealizowała trzy projekty z funduszy europejskich, z czego dwa są powiązane z planowanymi obecnie projektami rewitalizacyjnymi. W latach 2007-2013 zrealizowano następujące projekty m.in.:

- Przebudowa dróg gminnych w miejscowościach Witaszyn-Kożuchów-Wyśmierzyce oraz Redlin-Korzeń – beneficjentem projektu była gmina Wyśmierzyce, projekt będzie kontynuowany poprzez działania infrastrukturalne zaplanowane w ramach Programu Rewitalizacji, szczególnie te przyczyniające się do realizacji celu II. Dla podobszaru Redlin: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej i drogowej
- "Wspólne działanie-aktywna przyszłość" – beneficjentem projektu była Gmina Wyśmierzyce/Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyśmierzycach, celem projektu była aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców obszaru gminy, podjęte wysiłki będą kontynuowane przez projekty przyczyniające się do włączania społecznego, integracji mieszkańców i zapewnienia odpowiedniej oferty dla różnych grup wiekowych, czyli m.in. przez następujące projekty: Centrum Kultury w Wyśmierzycach, Aktywizacja społeczno-gospodarcza lokalnej społeczności poprzez stworzenie miejsca spotkań i integracji dla lokalnej społeczności, Razem dla Ulasek.

9. Indykatywne ramy finansowe interwencji w obszarze rewitalizacji

Jak już wspomniano komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014 - 2020 oznacza, że projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem podwójnego dofinansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszaru zdegradowanego. Należy wspomnieć o tym, że fundusze europejskie są wyposażone w dedykowane działania, które można wykorzystać planując i realizując działania rewitalizacyjne. W tym zakresie najważniejszym programem jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (RPO WM).

Innymi programami operacyjnymi, w ramach których gmina Wyśmierzyce może pozyskać środki na działania rewitalizacyjne to np.:

- PO Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020
- Fundusze inwestycyjne

Dodatkowo istnieje możliwość skorzystania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska bądź Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, a także np. Funduszu Termomodernizacji i Remontu Banku Gospodarstwa Krajowego.

Projekty o charakterze rewitalizacyjnym mogą być także finansowane ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego bądź różnego rodzaju fundacji np.:

- Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, której celem jest m.in. wspieranie i aktywizowanie lokalnych społeczności na terenach wiejskich i w małych miastach poprzez projekty obywatelskie, które służą pobudzaniu aspiracji rozwojowych i poprawie jakości życia i przyczyniają się do budowy kapitału społecznego.
- Fundacja TechSoup, która oferuje dotacje na zakup sprzętu i oprogramowania oraz organizuje programy edukacyjne w branży IT.
- Fundacja Orange — realizuje programy związane z nowymi technologiami, działa na rzecz nowoczesnej edukacji dzieci i młodzieży.
- Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga — wspiera działania na rzecz dobra publicznego w zakresie edukacji i rozwoju lokalnego.

Poniższa tabela przedstawia podział środków na poszczególne projekty podstawowe z uwzględnieniem źródeł finansowania.

Tabela 36. Szczegółowy plan środków finansowych wydatkowanych w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Szczegółowy plan środków finansowych wydatkowanych w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania							SUMA
		pochodzące z budżetu gminnego	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy unijnych			pochodzące z innych źródeł ⁷	
					EFRR	EFS	EFRRROW		
1	Centrum Kultury w Wyśmierzycach	100 800,00 zł	100 800,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	302 400,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	504 000,00 zł
2	Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury	120 000,00 zł	120 000,00 zł	120 000,00 zł	840 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	1 200 000,00 zł
3	Budynki użyteczności publicznej bez barier	160 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	640 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	800 000,00 zł
4	Wiejski dom spotkań - aktywizacja społeczno-gospodarcza lokalnej społeczności	150 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	525 000,00 zł	75 000,00 zł	750 000,00 zł
5	Rozwój gospodarczy – wspólna szansa	70 000,00 zł	0,00 zł	50 000,00 zł	0,00 zł	450 000,00 zł	0,00 zł	30 000,00 zł	600 000,00 zł
6	Razem dla Ulasek	14 400,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	86 400,00 zł	43 200,00 zł	0,00 zł	144 000,00 zł
7	Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	60 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	360 000,00 zł	150 000,00 zł	30 000,00 zł	600 000,00 zł
8	Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego	7 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	21 000,00 zł	0,00 zł	7 000,00 zł	35 000,00 zł
9	Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji	180 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	720 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	900 000,00 zł
10	Szkolenia dla liderów społecznych	12 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	108 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	120 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne

⁷ Środki pochodzące z innych źródeł oznaczają środki organizacji pozarządowych oraz funduszy sołeckich.

Ważnym aspektem jest również zaplanowanie poszczególnych projektów w czasie. Poniższa tabela przedstawia rozkład środków na poszczególne projekty w podziale na lata.

Tabela 37. Harmonogram realizacji przedsięwzięć

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Centrum Kultury w Wyśmierzycach	72 000,00 zł	72 000,00 zł	72 000,00 zł	72 000,00 zł	72 000,00 zł	72 000,00 zł	72 000,00 zł
2	Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury		600 000,00 zł	600 000,00 zł				
3	Budynki użyteczności publicznej bez barier		400 000,00 zł	400 000,00 zł				
4	Wiejski dom spotkań - aktywizacja społeczno-gospodarcza lokalnej społeczności		250 000,00 zł	750 000,00 zł	800 000,00 zł			
5	Rozwój gospodarczy – wspólna szansa			200 000,00 zł	200 000,00 zł	200 000,00 zł		
6	Razem dla Ulasek		72 000,00 zł	72 000,00 zł				
7	Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego			200 000,00 zł	200 000,00 zł	200 000,00 zł		
8	Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego	17 500,00 zł	17 500,00 zł					
9	Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji		225 000,00 zł	225 000,00 zł	225 000,00 zł	225 000,00 zł		
10	Szkolenia dla liderów społecznych		20 000,00 zł	20 000,00 zł	20 000,00 zł	20 000,00 zł	20 000,00 zł	20 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne

Poniższa tabela zawiera zestawienie kosztów, które muszą zostać poniesione na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych w latach 2017 – 2023. Największe nakłady finansowe zostaną poniesione w 2018, 2019 i 2020 roku. W kolejnych latach koszty wdrażania przedsięwzięć będą niższe. Do 2020 roku podstawą finansowania przedsięwzięć będą środki europejskie, potem jak już wspomniano filar finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych będą stanowiły partnerstwa publiczno-prywatne oraz środki własne gminy, a także dotacje m.in. z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Sportu.

Należy przyjąć, że koszty zarządzania Programem wyniosą ok. 12 000 rocznie, na to składają się dodatki funkcyjne dla jednej osoby oraz ewentualne wsparcie zewnętrzne w zakresie prowadzenia monitoringu oraz koszty obsługi organizacyjno-technicznej.

Tabela 38. Zestawienie kosztów w latach 2017-2023

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kwota wydatkowana na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych	89 500,00 zł	1 416 500,00 zł	2 344 000,00 zł	1 517 000,00 zł	717 000,00 zł	92 000,00 zł	92 000,00 zł
pochodzące z budżetu gminnego	17 900,00 zł	237 100,00 zł	323 600,00 zł	181 400,00 zł	101 400,00 zł	16 400,00 zł	16 400,00 zł
pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	14 400,00 zł	14 400,00 zł	14 400,00 zł	14 400,00 zł	14 400,00 zł	14 400,00 zł	14 400,00 zł
pochodzące ze źródeł prywatnych	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
pochodzące z funduszy unijnych	EFRR	0,00 zł	845 000,00 zł	1 340 000,00 zł	720 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
	EFS	53 700,00 zł	294 900,00 zł	524 400,00 zł	481 200,00 zł	481 200,00 zł	61 200,00 zł
	EFRROW	0,00 zł	21 600,00 zł	121 600,00 zł	100 000,00 zł	100 000,00 zł	0,00 zł
pochodzące z innych źródeł	3 500,00 zł	3 500,00 zł	20 000,00 zł	20 000,00 zł	20 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł

Źródło: opracowanie własne

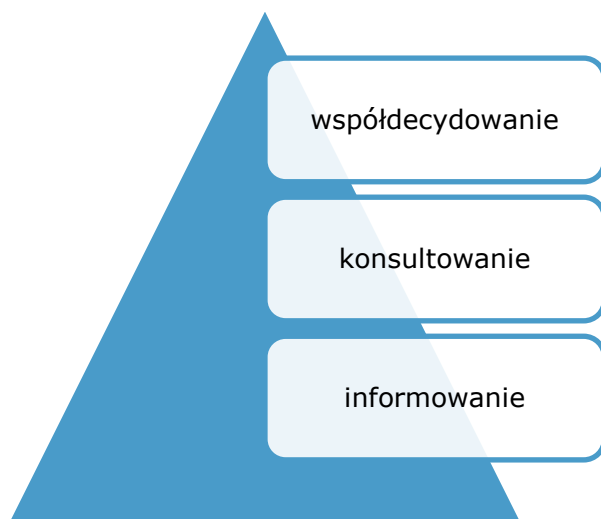

10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

Zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji, która stanowi jeden z głównych filarów opracowania programu rewitalizacji, *prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi*⁸.

W procesie rewitalizacji istotnym punktem jest przejście na „drabinie partycypacji” od informowania do współdecydowania, czyli umożliwienie społeczności lokalnej i wszystkim interesariuszom Programu Rewitalizacji, a także zachęcenie ich, do czynnego włączenia się we wdrażanie działań rewitalizacyjnych.

Rysunek 11. Drabina partycypacji

Źródło: opracowanie własne.

Do interesariuszy Programu Rewitalizacji zalicza się te podmioty, osoby lub grupy osób, na które będą wpływały rezultaty Programu Rewitalizacji oraz te instytucje i osoby, które mogą mieć wpływ (pozytywny lub negatywny) na realizację Programu i jego efekty. W związku z tym Interesariuszami Programu Rewitalizacji dla Gminy Wyśmierzyce są:

- mieszkańcy i użytkownicy obszaru rewitalizacji, w szczególności osoby wykluczone bądź zagrożone wykluczeniem społecznym, rodziny z dziećmi,
- lokalne społeczności i ich formalni i nieformalni przedstawiciele, w tym sołtysi,
- władze samorządowe,
- Radni Miejscy
- potencjalni mieszkańcy,
- organizacje pozarządowe,
- przedsiębiorcy.

⁸ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.

W ramach opracowywania Programu Rewitalizacji dla Gminy Wyśmierzyce interesariusze mieli możliwość do włączenia się w prace na każdym etapie. Informacje o prowadzonych działaniach przekazywane były za pomocą plakatów, informacji na stronie internetowej gminy, imiennych zaproszeń wysyłanych pocztą oraz zaproszeń telefonicznych.

Na etapie opracowywania **diagnozy** w dniu 11 kwietnia 2017 r. zostały przeprowadzone warsztaty przyszłościowe dla młodzieży. Wzięły w nich udział 24 i 22 osoby. Celem warsztatów było poznanie potrzeb młodzieży w zakresie oferty i zagospodarowania przestrzeni (uczestnicy tworzyli swoje minimakiety podobszaru rewitalizacji), a także zachęcenie do wzmacniania więzi międzypokoleniowych. Podczas warsztatów młodzież określała czego jej brakuje np. miejsc spotkań dla młodzieży, ale też dla osób starszych, brak odpowiedniego zagospodarowania terenów zieleni (brak placu zabaw w parku), niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, niewystarczająca oferta kulturalna, w tym np. w zakresie poznawania historii i tradycji gminy.

Następnym krokiem było przeprowadzenie w dniu 11 kwietnia 2017 r. trzech spacerów badawczych po obszarze rewitalizacji, których celem było poznanie problemów i potrzeb mieszkańców. W spacerach wzięło udział odpowiednio 24, 11 i 11 osób. Umożliwiły one ocenę przestrzeni oczami jej użytkowników, w szczególności osób młodych. Spacerzy zostały przeprowadzone na terenie Wyśmierzyc. Podczas spacerów szczególna uwaga została zwrócona na niewykorzystany potencjał, jakim jest budynek po starej Komendzie i po niedziałającym od lat kinie. Uczestnicy zwrócili również uwagę na fakt, że szkoła zamykana jest po godzinie 15.00, co uniemożliwia korzystanie z obiektów sportowych po lekcjach. Uczestnicy wskazali również jako potencjał Kościół pw. św. Teresy z Ávila, który wymaga odnowienia, gdyż jest to ważne miejsce o wartości, zabytkowej i historycznej.

Zgłoszone podczas warsztatów i spacerów propozycje przełożyły się na propozycję projektów do realizacji takich jak:

- Centrum Kultury w Wyśmierzycach,
- Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego,
- Dostosowanie istniejącej infrastruktury technicznej do potrzeb lokalnej społeczności,
- Aktywizacja społeczno-gospodarcza lokalnej społeczności poprzez stworzenie miejsca spotkań i integracji dla lokalnej społeczności.

W dniach 18-19 kwietnia 2017 r. zostały przeprowadzone warsztaty Word Cafe. Pierwszego dnia w spotkaniu wzięło udział 8 osób, drugiego dnia 25 osób. Celem warsztatów było z jednej strony zidentyfikowanie problemów na wyznaczonym wstępnie obszarze oraz określenie działań, sprzyjających wyjściu ze stanu kryzysowego. Zostały wykorzystane w tym przypadku techniki moderacji wizualnej, mapy i inne narzędzia pozwalające określić potrzeby i oczekiwania mieszkańców. W pierwszej części spotkania jego uczestnikom zostały przedstawione najważniejsze definicje związane z rewitalizacją, następnie określona została metoda wyznaczania obszaru rewitalizacji i przedstawione zostały wstępne wyniki analiz. W drugiej części spotkania uczestnicy pracowali warsztatowo nad wybranymi zagadnieniami. W pierwszej kolejności uczestnicy spotkania analizowali przyczyny i skutki zidentyfikowanych problemów, a następnie określali jakie projekty mogą być realizowane, aby im zapobiegać. Uczestnicy określali projekty rewitalizacyjne poprzez wypełnienie fiszek projektowych. Fiszki te zostały przeanalizowane i zgłoszone pomysły zostały uwzględnione w liście projektów rewitalizacyjnych. W spotkaniu 19 kwietnia 2017 r. udział wzięli przedstawiciele Rady Miejskiej, którym zostały zaprezentowane założenia Programu oraz korzyści z niego płynące. Przekazane zostały również informacje dotyczące możliwości zgłaszania kart projektów.

Wszystkie zainteresowane osoby mogły zgłosić swój pomysł na rewitalizację wypełniając i składając kartę projektu. Kartę można było złożyć zarówno w formie elektronicznej jak

i papierowej. O możliwości składania kart projektów informowano podczas wszystkich form konsultacji.

Jednym z działań partycypacyjnych było również przeprowadzenie w dniu 26 kwietnia 2017 r. otwartego spotkania konsultacyjnego połączonego z piknikiem rewitalizacyjnym. W pikniku i spotkaniu wzięło udział ponad 40 osób. Piknik promował ideę rewitalizacji, była to również okazja do integracji społecznej mieszkańców gminy, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Podczas pikniku istniała również możliwość wypełnienia ankiety służącej pogłębieniu charakterystyki obszaru rewitalizacji.

W celu pogłębienia charakterystyki obszaru rewitalizacji, a także w celu uzupełnienia i dostosowania projektów rewitalizacyjnych do potrzeb mieszkańców 12 maja 2017 r. odbyły się wizje lokalne połączone ze spacerami na podobszarze Ulaski i Redlin. W spotkaniach wzięły udział 4 osoby – byli to przedstawiciele lokalnej społeczności, którzy opowiedzieli o potrzebach i planowanych działaniach na terenie poszczególnych sołectw. Wyniki tych spotkań znalazły odzwierciedlenie w pogłębionej charakterystyce obszaru oraz w projektach realizowanych na terenie poszczególnych podobszarów.

Dodatkowo, wśród przedsiębiorców zostały także przeprowadzone wywiady bezpośrednie za pomocą przygotowanego kwestionariusza pytań. Celem wywiadów było uzyskanie informacji nt. lokalnego rynku pracy, barier dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz klimat dla rozwoju przedsiębiorczości. Wyniki tego badania znajdują się w rozdz. 3.4.

Po opracowaniu całości dokumentu w dniach 19-23 maja 2017 r. zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, podczas których wszystkie zainteresowane osoby mogły jeszcze zgłosić swoje uwagi do dokumentu. Projekt Programu Rewitalizacji dla Gminy Wyśmierzyce na lata 2016 – 2023 został wyłożony do publicznego wglądu w Referacie Gospodarki Komunalnej, Budownictwa i Ochrony Środowiska w Urzędzie Miejskim w Wyśmierzycach, ul. A. Mickiewicza 75 w okresie od 19 do 23 maja 2017 r. w godzinach pracy Urzędu. Dodatkowo został on zamieszczony na stronie internetowej www.wysmierzyce.pl. Uwagi można było składać za pomocą formularza konsultacyjnego udostępnionego w formie papierowej w Urzędzie oraz w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu. Wypełnione formularze można było złożyć w Referacie Gospodarki Komunalnej, Budownictwa i Ochrony Środowiska w Urzędzie Miejskim w Wyśmierzycach, ul. A. Mickiewicza 75 bądź drogą elektroniczną na adres mailowy.

W ramach tej formy konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi zarówno w formie papierowej jak i elektronicznej.

Po opracowaniu dokumentu ważne jest również włączenie mieszkańców w proces **wdrażania poszczególnych przedsięwzięć** rewitalizacyjnych. Aby zaangażować lokalną społeczność w ten proces planuje się realizację następujących działań:

- Upowszechnianie informacji nt. realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na stronie gminy oraz częste aktualizowanie postępów prac, a także dodawanie informacji odnośnie do dobrych praktyk rewitalizacyjnych stanowiących bank pomysłów do kolejnych działań w zakresie rewitalizacji.
- Publikowanie informacji na stronie gminy, tablicach ogłoszeń oraz w lokalnych mediach informacji zachęcających do włączenia się w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych – szczególnie w ramach projektów „miękkich” przed ich rozpoczęciem.
- Konsultowanie zakresu poszczególnych projektów rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie dostosowania obiektów użyteczności publicznej i zagospodarowania wspólnych przestrzeni do potrzeb społeczności lokalnej.
- Szerokie konsultowanie zakresu oferty kulturalnej, spędzania czasu wolnego oraz zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży oraz przedstawicieli pozostałych grup społecznych. Dotyczy to m.in. projektu *Centrum Kultury w Wyśmierzycach*, który zakłada poszerzenie oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego mieszkańców

Wyśmierzyc, dlatego też przed przystąpieniem do budowania nowej oferty wśród mieszkańców zostanie przeprowadzona sonda, jakich zajęć i wydarzeń potrzebują w największym stopniu. Ponadto w ramach tego projektu zakłada się, że w wyniku prowadzonych warsztatów powstaną prace uczestników zajęć, które będą wystawiane podczas cyklicznych wystaw, na które będą zapraszani wszyscy mieszkańcy gminy, a w szczególności osoby z obszaru rewitalizacji, jako główne podmioty, dla których zajęcia te będą organizowane. Podkreślenia wymaga również fakt, że do prowadzenia zajęć potrzebni będą instruktorzy, animatorzy, którzy poprowadzą zajęcia – do tych funkcji będą mogły zostać zaangażowane osoby bezrobotne z obszaru rewitalizacji.

- Osoby bezrobotne zostaną także włączone w projekt rewitalizacyjny dotyczący *Modernizacji dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury*. Do projektu zostaną zaangażowane te osoby, które podczas zajęć i warsztatów zawodowych m.in. w ramach projektu *Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji* będą uczyły się wykonywania zawodu podczas prac związanych z zagospodarowaniem terenu, pielęgnacją terenów zieleni wokół budynku dawnej Policji.

- Mieszkańcy sołectw wiejskich wchodzących w skład obszaru rewitalizacji zostaną włączeni w projekty rewitalizacyjne poprzez tworzenie wspólnych miejsc spotkań.

W ramach projektu *Wiejski Dom Spotkań – aktywizacja społeczno-gospodarcza lokalnej społeczności* pierwszym działaniem, które planuje się wykonać w ramach projektu jest powstanie budynku –Wiejskiego Domu Spotkań pełniącego rolę świetlicy – zostanie on wybudowany przy wykorzystaniu środków własnych sołectwa. Ponadto w ramach projektu planuje się zaangażowanie mieszkańców w inicjatywę społeczne m.in. organizację Banku Czasu polegającego na świadczeniu wzajemnych usług sąsiedzkich.

W przypadku projektu *Razem dla Ulasek* zorganizowanie kontenerów, z których zostanie utworzona świetlica wiejska będzie należało do samych mieszkańców wsi Ulaski. Planuje się także organizację cyklu spotkań z mieszkańcami (gry i zabawy na terenie sołectwa) w miesiącach letnich.

Dodatkowo w ramach projektu wskazane jest stworzenie w pobliżu już istniejącego terenu sportowego miejsca rekreacyjnego – wyznaczenia obszaru, gdzie będzie można zrobić ognisko, usiąść na ławce.

- Identyfikowanie liderów lokalnych i wspieranie ich w podejmowaniu własnych inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej. W związku z tym został zaplanowany specjalny projekt przeznaczony dla mieszkańców całego obszaru rewitalizacji: *Szkolenia dla liderów społecznych*, w ramach którego wszystkie osoby obecnie angażujące się w życie społeczne będą mogły nabyć dodatkową wiedzę, która pozwoli im lepiej funkcjonować, w szczególności w uwarunkowaniach formalno-prawnych prowadzenia organizacji pozarządowej. W dalszej perspektywie czasu umożliwi to zlecenie części zadań gminy wyspecjalizowanym organizacjom pozarządowym.
- Do wdrażania projektów rewitalizacyjnych zostaną także włączone już istniejące organizacje pozarządowe i placówki oświatowe np. w ramach projektu *Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego* koordynatorem projektu będzie Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach, który biorąc pod uwagę historyczny i kulturowy charakter projektu będzie ściśle współpracował z Towarzystwem Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej oraz Ochotniczą Strażą Pożarną.

Strona społeczna powinna również czynnie angażować się w proces **monitorowania i oceny (ewaluacji) rezultatów** Programu Rewitalizacji. Aby umożliwić udział

społeczności lokalnej na tym etapie procesu rewitalizacji zakłada się wdrożenie następujących działań:

- Upowszechnianie na stronie BIP gminy sprawozdań z prowadzonego monitoringu i oceny rezultatów Programu Rewitalizacji, co przyczyniać się będzie do zwiększenia jawności i przejrzystości realizowanych działań, w szczególności przez władze samorządowe. Jednocześnie zakłada się organizację minimum raz na dwa lata spotkań, podczas których prezentowane postępy prac w ramach poszczególnych projektów rewitalizacyjnych oraz wyniki prowadzonego monitoringu zmian zachodzących we wskaźnikach dotyczących obszaru rewitalizacji.
- Organizacja w placówkach oświatowych cyklicznych quizów dotyczących rewitalizacji ogólnie i prowadzonych działań w ramach tego procesu w gminie Wyśmierzyce, dzięki czemu utrwalana będzie wiedza i świadomość wśród najmłodszych pokoleń odnośnie tego istotnego procesu.
- Każda zainteresowana osoba będzie się mogła włączyć w prace Zespołu ds. rewitalizacji. Zespół ds. rewitalizacji będzie organizował raz na pół roku otwarte dla mieszkańców i wszystkich zainteresowanych osób spotkania, podczas których zaprezentuje sprawozdania ze swojej działalności oraz poinformuje o możliwościach i formach włączenia się w prace Zespołu.
- Cykliczne badanie opinii mieszkańców nt. zmian, jakie należy wprowadzić w ramach realizowanego procesu rewitalizacji. Poza prowadzonym monitoringiem realizacji wskaźników Programu oraz poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zakłada się również możliwość wprowadzenia zmian w Programie Rewitalizacji np. zgłoszenie nowego projektu rewitalizacyjnego. Będzie to możliwe poprzez zebranie pod wnioskiem 100 podpisów mieszkańców gminy. Wniosek następnie będzie analizowany przez Zespół ds. rewitalizacji, który po uwzględnieniu wszystkich uwarunkowań będzie rekomendował bądź nie propozycję zmiany Programu Rewitalizacji.

11. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Program rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Wdrożenie programu rewitalizacji będzie polegało na realizacji zadań i projektów określonych w niniejszym dokumencie. Podmiotem właściwym do opracowania dokumentu na etapie jego projektowania jest koordynator powołany w ramach struktury Urzędu Miejskiego. Rada Miejska jest odpowiedzialna za podejmowanie decyzji stwarzających główne ramy dla funkcjonowania systemu wdrażania Programu. Burmistrz Miasta odpowiada za bieżącą organizację i nadzór nad realizacją Programu.

Za zarządzanie i wdrażanie Programu odpowiedzialny jest Urząd Miejski Wyśmierzyce. W celu podniesienia efektywności działań wynikających z realizacji Programu za zarządzanie odpowiedzialny będzie Pełnomocnik ds. rewitalizacji – powoływany przez Burmistrza, natomiast za wdrażanie - Zespół ds. rewitalizacji.

Pełnomocnik ds. rewitalizacji:

- przygotowuje co roczny harmonogram realizacji Programu;
- koordynuje realizację Programu zgodnie z założonym co rocznym harmonogramem realizacji;
- organizuje i prowadzi monitoring Programu we współpracy z innymi komórkami urzędu i gminnymi jednostkami organizacyjnymi oraz wnioskodawcami;
- prowadzi monitoring zewnętrznych źródeł finansowania rewitalizacji;
- organizuje system informacji dotyczącej możliwości finansowania rewitalizacji z zewnętrznych źródeł;
- opracowuje informację z realizacji Programu;
- koordynuje działania promujące rewitalizację oraz wdrażanie mechanizmów włączania mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji.

Wśród zadań Zespołu ds. rewitalizacji należy wymienić:

- planowanie i przygotowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- realizowanie i rozliczanie przedsięwzięć;
- koordynowanie inwestycji oraz wspólne oraz opracowywanie umów z partnerami na ich realizację;
- nawiązywanie współpracy z partnerami społecznymi i/lub instytucjonalnymi dotyczące partnerstw projektowych;
- informowanie i aktywizowanie interesariuszy rewitalizacji (potencjalnych wnioskodawców lub beneficjentów);
- prowadzenie sprawozdawczości dotyczącej poziomu zaawansowania realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

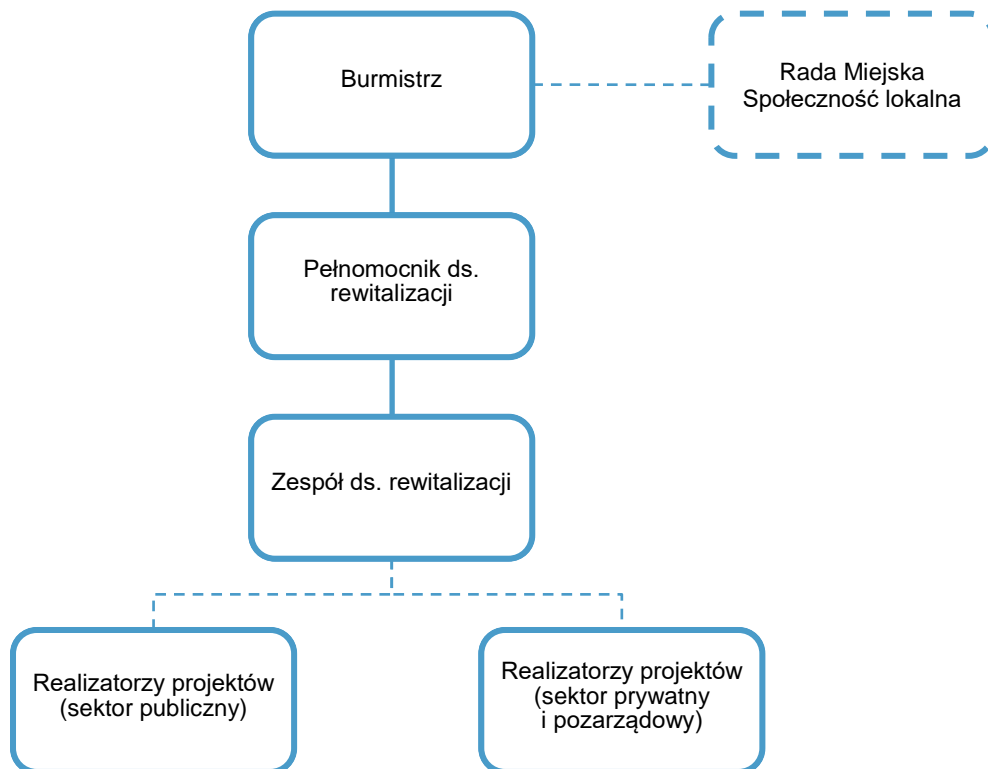
Wśród członków zespołu ds. rewitalizacji znajdować się będą przedstawiciele poszczególnych wydziałów urzędu miasta, szkół, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Biblioteki Publicznej, organizacji pozarządowych oraz sołtysi tak by jak najlepiej wykorzystać efekt synergii.

Inne podmioty, takie jak wnioskodawcy/realizatorzy przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne spójne z wizją, celami rewitalizacji oraz wytyczonymi kierunkami działania oraz współpracują z Zespołem ds. rewitalizacji

w zakresie prowadzenia sprawozdawczości dotyczącej poziomu zaawansowania realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Rysunek 12. Struktura zarządzania Programem rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

12. System monitoringu i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych

Proces monitoringu wdrażania Programu Rewitalizacji dla Gminy Wyśmierzyce na lata 2016 - 2023 będzie służył identyfikacji osiąganych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z jego założeniami. Zebrane i opracowane dane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji dokumentu. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku zmiany regulacji prawnych, bądź też narastania niektórych problemów. Punktem odniesienia dla procesu monitoringu będą przede wszystkim wskaźniki określone w Programie Rewitalizacji odnoszące się do celów i do poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

12.1. Monitoring

Monitorowanie Programu Rewitalizacji jest procesem ciągłego i systematycznego zbierania i interpretowania danych ilościowych i jakościowych w cyklicznych odstępach czasu, które pozwolą na ocenę aktualnego stanu realizacji Programu. Monitorowanie dostarcza informacji o postępach w realizacji i efektach wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Monitoring pozwala także na zbadanie prawidłowości wykorzystania pomocy finansowej, z której skorzystano przy wdrażaniu Programu Rewitalizacji. W związku z tym może on mieć charakter rzeczowy i finansowy.

Monitoring będzie odbywał się na dwóch poziomach. Z jednej strony badane będą wskaźniki realizacji PR, które powiązane będą ze wskaźnikami służącymi wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, z drugiej strony określone zostaną wskaźniki realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

Zaproponowane wskaźniki są zgodne z następującymi kryteriami:

- mierzalność – wskaźniki powinny być możliwe do zmierzenia na odpowiednio wysokim poziomie dokładności,
- rzetelność – pomiar wskaźników powinien być dokonywany w sposób obiektywny, za każdym razem na tych samych zasadach,
- trafność – wskaźniki powinny odzwierciedlać rzeczywisty poziom realizacji celów, a więc być dobrane tak, aby odzwierciedlać rzeczywiste wyniki działań,
- dostępność – wskaźniki powinny być dostępne dla osób lub instytucji dokonujących ewaluacji, ich pozyskanie powinno być proste i nie wymagać nadmiernych nakładów finansowych ani czasowych.

Monitoring realizacji poszczególnych projektów będzie odbywał się poprzez określone wskaźniki produktu i rezultatu. Wskaźniki produktu mierzą konkretne, materialne efekty działań podejmowanych w ramach realizacji zapisów dokumentu (tym samym poziom wyjściowy tych wskaźników wynosi zero). Z kolei wskaźniki rezultatu pokazują zmiany wynikające z wykorzystania wytworzonych produktów (punktem odniesienia jest poziom danego wskaźnika przed rozpoczęciem działań).

W zakresie monitoringu przewiduje się następujące kroki:

- 1) Przygotowanie danych do określenia wskaźnika przez wszystkich realizatorów projektów i przekazanie ich do Pełnomocnika ds. rewitalizacji wraz z informacją dotyczącą możliwych ryzyk oraz zmian mogących wpływać na realizację projektu.
- 2) Przygotowanie danych niezbędnych do określenia zmian, jakie nastąpiły na obszarze rewitalizacji w odniesieniu do wyznaczonych celów rewitalizacji przez poszczególne

jednostki Gminy oraz instytucje prowadzące swoje statystyki jak np. Powiatowy Urząd Pracy.

- 3) Gromadzenie danych i ich weryfikacja przez Zespół ds. rewitalizacji.
- 4) Porównywanie wartości wskaźników z zakładanymi wartościami docelowymi (o ile zostały określone).
- 5) Przeprowadzenie badań ankietowych (o ile zajdzie taka konieczność).

W przypadku wskaźników poszczególnych projektów rewitalizacyjnych monitoring będzie prowadzony w cyklu rocznym. Dane do monitoringu będą przekazywane przez poszczególnych realizatorów projektów. Wartość bazowa oznacza wartość danego wskaźnika w 2015 r. Ze względu na charakter projektów w większości przypadków będzie ona wynosiła 0. Wartość docelowa oznacza wartość wskaźnika w 2023 r.

Poniżej znajduje się zestawienie wskaźników dla poszczególnych projektów:

Tabela 39. Wskaźniki realizacji projektów rewitalizacyjnych

Nr projektu	Nazwa projektu	Wskaźniki produktu	Wartość bazowa i docelowa wskaźnika produktu	Wskaźniki rezultatu	Wartość bazowa i docelowa wskaźnika rezultatu	Sposób oceny wskaźników	Źródło informacji
Podobszar I – Wyśmierzyce 1							
1.	Centrum Kultury w Wyśmierzycach	<ul style="list-style-type: none"> Liczba godzin zajęć odbywających się w ramach Centrum Kultury 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: 5 różnych typów zajęć w tygodniu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób korzystających z zajęć odbywających się w ramach Centrum Kultury 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: min. 60 osób 	<ul style="list-style-type: none"> listy obecności, sprawozdania Centrum Kultury 	<ul style="list-style-type: none"> Centrum Kultury
2	Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanych obiektów przeznaczonych na cele społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: 1 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób korzystających z zajęć odbywających się w ramach Centrum Kultury 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: min. 60 osób 	<ul style="list-style-type: none"> Protokoły odbioru prac listy obecności, sprawozdania Centrum Kultury 	<ul style="list-style-type: none"> Centrum Kultury
3	Budynki użyteczności publicznej bez barier	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: 3 	<ul style="list-style-type: none"> Poziom zadowolenia klientów realizujących sprawy w budynkach użyteczności publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: - Wartość docelowa: zadowolenie klientów co roku min. na poziomie 85% 	<ul style="list-style-type: none"> Protokoły odbioru prac Ankieta 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miejski
Podobszar II – sołectwo Redlin							
4	Wiejski dom spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Sołectwa	<ul style="list-style-type: none"> Liczba spotkań odbywających się w ramach spotkań sąsiedzkich 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: min. 1 spotkanie w miesiącu 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób korzystających z Wiejskiego domu spotkań 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: min. 20 osób miesięcznie 	<ul style="list-style-type: none"> Listy obecności, sprawozdania Centrum Kultury 	<ul style="list-style-type: none"> Sołtys Redlina

Nr projektu	Nazwa projektu	Wskaźniki produktu	Wartość bazowa i docelowa wskaźnika produktu	Wskaźniki rezultatu	Wartość bazowa i docelowa wskaźnika rezultatu	Sposób oceny wskaźników	Źródło informacji
5	Rozwój gospodarczy – wspólna szansa	<ul style="list-style-type: none">Liczba podmiotów wchodzących w skład nowoutworzonej spółdzielni/spółki	<ul style="list-style-type: none">Wartość bazowa: 0Wartość docelowa: 5	<ul style="list-style-type: none">Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców podobszaru II	<ul style="list-style-type: none">Wartość bazowa: 7,98Wartość docelowa: 5,31	<ul style="list-style-type: none">Sprawozdanie spółdzielniSprawozdania PUP	<ul style="list-style-type: none">Sołtys RedlinaPUP
Podobszar III – sołectwo Ulasek							
6	Razem dla Ulasek	<ul style="list-style-type: none">Liczba spotkań odbywających się w ramach spotkań sąsiedzkich	<ul style="list-style-type: none">Wartość bazowa: 0Wartość docelowa: 5	<ul style="list-style-type: none">Liczba osób korzystających z zajęć organizowanych w ramach świetlicy wiejskiej	<ul style="list-style-type: none">Wartość bazowa: 0Wartość docelowa: min. 20 osób tygodniowo	<ul style="list-style-type: none">Listy obecności, sprawozdania Centrum Kultury	<ul style="list-style-type: none">Sołtys Ulasek
7	Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	<ul style="list-style-type: none">Liczba warsztatów i szkoleń pokazujących, w jaki sposób tworzyć gospodarstwa agroturystyczne	<ul style="list-style-type: none">Wartość bazowa: 0Wartość docelowa: 10	<ul style="list-style-type: none">Liczba nowopowstałych gospodarstw agroturystycznych	<ul style="list-style-type: none">Wartość bazowa: 0Wartość docelowa: 3	<ul style="list-style-type: none">Protokoły odbioru pracEwidencja gospodarstw agroturystycznych	<ul style="list-style-type: none">Sołtys UlasekUrząd Miejski
Dla obszaru rewitalizacji							
8	Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego	<ul style="list-style-type: none">Liczba utworzonych ścieżek edukacyjnychLiczba wydanych folderów	<ul style="list-style-type: none">Wartość bazowa:<ul style="list-style-type: none">o 0o 0Wartość docelowa:<ul style="list-style-type: none">o 2o 2	<ul style="list-style-type: none">Liczba osób korzystających z nowej oferty kulturalnej	<ul style="list-style-type: none">Wartość bazowa: 0Wartość docelowa: 20 osób miesięcznie	<ul style="list-style-type: none">Dokumentacja projektowa	<ul style="list-style-type: none">Urząd Miejski

Nr projektu	Nazwa projektu	Wskaźniki produktu	Wartość bazowa i docelowa wskaźnika produktu	Wskaźniki rezultatu	Wartość bazowa i docelowa wskaźnika rezultatu	Sposób oceny wskaźników	Źródło informacji
9	Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia przygotowania pod działalność Inkubatora 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: 60 m² 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba nowozarejestrowanych działalności gospodarczych na 100 mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 2,2 Wartość docelowa: 2,42 	<ul style="list-style-type: none"> Protokoły odbioru prac Raport CEIDG 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miejski
10	Szkolenia dla liderów społecznych	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przeprowadzonych szkoleń 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: 10 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> Wartość bazowa: 0,4 Wartość docelowa: 0,6 	<ul style="list-style-type: none"> Rejestr szkoleń Rejestr organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miejski

Źródło: opracowanie własne.

Poziom realizacji całego Lokalnego Programu Rewitalizacji obrazują również wskaźniki do poszczególnych celów rewitalizacji, dla których określone zostały wartości bazowe i docelowe.

Tabela 40. Wskaźniki realizacji celów Programu Rewitalizacji

Cele	Miara wskaźnika	Wartość bazowa (rok 2015)	Wartość docelowa w 2023 roku	Źródło danych	Sposób oceny wskaźników
Podobszar Wyśmierzyce 1					
Ożywienie gospodarcze i rozwój aktywności lokalnej mieszkańców podobszaru rewitalizacji	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 100 mieszkańców	10,7	Spadek o 5%	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Rejestr osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	9,52	Spadek o 5%	PUP	Sprawozdania PUP

Cele	Miara wskaźnika	Wartość bazowa (rok 2015)	Wartość docelowa w 2023 roku	Źródło danych	Sposób oceny wskaźników
	Liczba aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej 100 mieszkańców	15,95	Wzrost o 5%	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna	Rejestr czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej
Poprawa estetyki, użyteczności i zagospodarowania przestrzeni publicznych podobszaru rewitalizacji	Liczba obiektów zaadaptowanych na cele społeczne	0	1	Urząd Miejski	Protokoły odbioru prac
	Powierzchnia nowoutworzonych miejsc spotkań	0	Min. 150 m ²	Urząd Miejski	Protokoły odbioru prac
Podobszar Redlin					
Aktywizacja społeczna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 100 mieszkańców	11,2	Spadek o 5%	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Rejestr osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	7,98	Spadek o 5%	PUP	Sprawozdania PUP
	Liczba aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej 100 mieszkańców	6,91	Wzrost o 5%	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna	Rejestr czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej
Poprawa jakości życia mieszkańców dzięki zapewnieniu odpowiedniej dostępności przestrzennej	Powierzchnia nowoutworzonych miejsc spotkań	0	Min. 90 m ²	Urząd Miejski	Protokoły odbioru prac
Podobszar Ulaski					
Rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych w podobszarze rewitalizacji	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 100 mieszkańców	11,8	Spadek o 5%	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Rejestr osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	5,91	Spadek o 5%	PUP	Sprawozdania PUP
	Liczba aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej 100 mieszkańców	1,97	Wzrost o 5%	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna	Rejestr czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej

Cele	Miara wskaźnika	Wartość bazowa (rok 2015)	Wartość docelowa w 2023 roku	Źródło danych	Sposób oceny wskaźników
Atrakcyjna i dostosowana do potrzeb społeczno-gospodarczych przestrzeń publiczna	Powierzchnia nowoutworzonych miejsc spotkań	0	Min. 50 m ²	Urząd Miejski	Protokoły odbioru prac

Źródło: opracowanie własne.

12.2. Ewaluacja i aktualizacja

Proces ewaluacji będzie przebiegał w następujący sposób:

- 1) Opracowanie wniosków na podstawie wyników wskaźników monitoringu oraz badań opinii.
- 2) Opracowanie sprawozdania z realizacji PR wraz z rekomendacjami dotyczącymi aktualizacji PR.
- 3) Ewentualna weryfikacja i aktualizacja PR, w tym działań rewitalizacyjnych.

Zakłada się prowadzenie ewaluacji na dwóch poziomach:

- **Ewaluacja on-going**, czyli ewaluacja bieżąca prowadzona w sposób ciągły w trakcie zakładanej perspektywy czasowej na realizację PR. Skupia się ona doraźnych problemach i barierach we wdrażaniu programu.

W proces monitoringu zaangażowane będą poszczególne jednostki Urzędu Miejskiego, ale także realizatorzy poszczególnych projektów oraz instytucje prowadzące statystyki publiczne takie jak np. Powiatowy Urząd Pracy. Kluczową rolę w procesie monitorowania i ewaluacji będzie pełnił Zespół ds. rewitalizacji.

Sugeruje się, aby ocena była dokonywana min. raz na rok (chyba, że ze względu na charakter konkretnego wskaźnika optymalna jest inna częstotliwość pomiaru). Każdy z podmiotów odpowiedzialnych za zbieranie i dostarczanie danych zobowiązany będzie do przesłania drogą elektroniczną informacji dot. realizacji projektu wraz z danymi dot. poziomu osiągniętych wskaźników.

Gromadzeniem i weryfikacją danych będzie zajmował się Zespół ds. rewitalizacji, który zostanie wyznaczony w strukturach Urzędu Miejskiego. Zadaniem zespołu będzie również ocena uzyskanych danych i sporządzenie sprawozdania z wnioskami z monitoringu wskaźników oraz badań opinii.

Cykliczne sprawozdania z realizacji działań w ramach Programu Rewitalizacji będą publikowane na stronie miasta oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Co najmniej raz na 2 lata Lokalny Program Rewitalizacji będzie weryfikowany i w razie potrzeby aktualizowany. Zaktualizowany Program będzie podlegał konsultacjom społecznym i po uwzględnieniu uwag z przeprowadzonego procesu zostanie on wdrożony w życie.

- **Ewaluacja ex-post**, czyli ewaluacja na zakończenie projektu. Jest to badanie społeczno-ekonomiczne oceniające znaczenie przeprowadzonej interwencji w zakresie realizacji potrzeb, na które miała odpowiadać.

W 2023 roku, po zakończeniu realizacji Programu Rewitalizacji zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post, która zbada długotrwałe efekty programu oraz ich trwałość. Sprawdzona zostanie skuteczność i efektywność interwencji. Ewaluacja ex –post oceni również na ile udało się osiągnąć założone cele. Wskaże również, w jaki sposób zaplanować kolejne działania rewitalizacyjne. Sprawozdanie z realizacji całego LPR zostanie sporządzone nie później niż do 30 czerwca 2024 r. i zostanie opublikowane na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Spis tabel

Tabela 1. Wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	11
Tabela 2. Wskaźnik liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	12
Tabela 3. Liczba mieszkańców w gminie Wyśmierzyce – stan na 31.12.2015 r.	10
Tabela 4. Korzystający z zasiłków pomocy społecznej w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - – stan na 31.12 w latach 2013-2015	12
Tabela 5. Liczba rodzin objętych pomocą gminy wg typów w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2015 r.....	14
Tabela 6. Liczba rodzin otrzymujących świadczenia 500+ na pierwsze dziecko w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2016 r.	15
Tabela 7. Liczba bezrobotnych w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2015 r.	15
Tabela 8. Liczba bezrobotnych wg typów w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2015 r.	16
Tabela 9. Liczba aktywnych czytelników Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyśmierzycach w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2015 r.....	18
Tabela 10. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2016 r.....	19
Tabela 11. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w gminie Wyśmierzyc (liczba punktów).....	20
Tabela 12. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w 2015 r.....	21
Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w latach 2011-2015 w przeliczeniu na 1000 ludności	21
Tabela 14. Podział podmiotów gospodarczych w Wyśmierzycach według sekcji działalności ...	22
Tabela 15. Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w podziale na jednostki w gminie Wyśmierzyce - stan na 31.12.2016 r.....	22
Tabela 16. Dane dotyczące obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Wyśmierzyce wraz z emisją dwutlenku węgla	24
Tabela 17. Wyniki pomiarów ruchu na drodze krajowej nr 48 w Wyśmierzycach	27
Tabela 18. Problemy środowiskowe w poszczególnych sołectwach i obszarach Gminy Wyśmierzyce (x –występowanie danego problemu)	28
Tabela 19. Liczba kursów autobusów w poszczególnych sołectwach w dniu roboczym.....	29
Tabela 20. Problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w poszczególnych sołectwach i jednostkach Gminy Wyśmierzyce (x –występowanie danego problemu).....	34
Tabela 21. Wskaźniki wystandaryzowane w sferze społecznej (kolorem pomarańczowym zaznaczono wartości powyżej średniej dla gminy).....	36
Tabela 22. Degradacja w sferach społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.....	41
Tabela 23. Zestawienie projektów podstawowych	53
Tabela 24. Projekt nr 1. Centrum Kultury w Wyśmierzycach.....	54
Tabela 25. Projekt nr 2. Modernizacja dawnego budynku Policji z przeznaczeniem na Centrum Kultury.....	55
Tabela 26. Projekt nr 3. Budynki użyteczności publicznej bez barier.....	56

Tabela 27. Projekt nr 4 Wiejski Dom Spotkań – aktywizacja społeczno-gospodarcza lokalnej społeczności	57
Tabela 28. Projekt nr 5. Rozwój gospodarczy – wspólna szansa	57
Tabela 29. Projekt nr 6 Razem dla Ulasek	58
Tabela 30. Projekt nr 7. Wsparcie dla wsi – rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego ...	59
Tabela 31. Projekt nr 8. Odnowa i kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego	60
Tabela 32. Projekt nr 9. Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości jako formy wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji	61
Tabela 33. Projekt nr 10. Szkolenia dla liderów społecznych.....	62
Tabela 34. Komplementarność problemowa, powiązanie z celami rewitalizacji	66
Tabela 35. Szczegółowy plan środków finansowych wydatkowanych w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania.....	78
Tabela 36. Harmonogram realizacji przedsięwzięć.....	79
Tabela 37. Zestawienie kosztów w latach 2017-2023	80
Tabela 38. Wskaźniki realizacji projektów rewitalizacyjnych	90
Tabela 39. Wskaźniki realizacji celów Programu Rewitalizacji	92